

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJENEK!

HAJDÚ-BIHARI

XXXIX. ÉVFOLYAM,
37. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1982. II. 13.,
SZOMBAT

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

NAPLÓ

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

A MEDICOR ÚJDONSÁGAI

(3. oldal)

BÉRRŐL, ÁRRÓL —
VÁLTOZATLAN BIZALOMMAL

(5. oldal)

BATTHYÁNY LAJOS EMLÉKEZETE

(7. oldal)

KÜZÖS DOLGAINK

(8. oldal)

Eredményesen működő agrárripari egyesülés

A HAGE TANÁCSULÉSE NÁDUDVARON

Eredményesen befejező-
dött esztendő mérlegét vont
meg a Hajdúsági Agrárripari
Egyesülés tanácsa pénteken
a Nádudvaron megtartott
ülésén. A már kialakult ter-
vező, elemző és koordinációs
tevékenység, valamint a fej-
lesztő beruházás folytatása
mellett a tanács az elmúlt

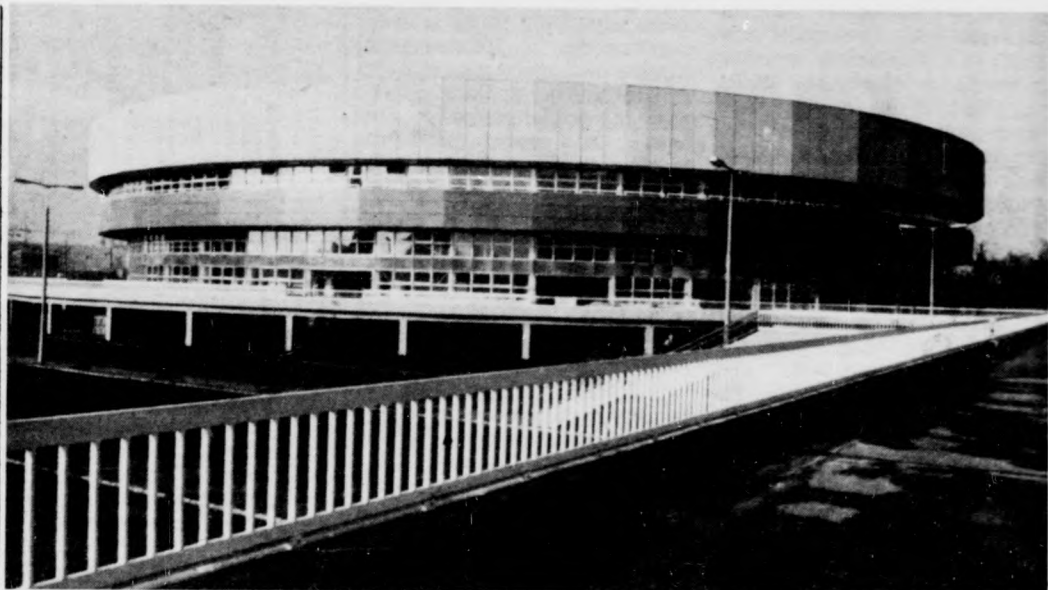
esztendőben kiemelt feladat-
ként kezelte a közös termé-
előtevékenység megindítását
és nyereséges folytatását,
a taggazdaságok részére szer-
vezett szolgáltatások fej-
lesztését, a HAGE integrá-
ciós szerepének növelését és
kiterjesztését.

A tanácsülés elé terjesztett
beszámoló kiemelte a föld-
terület termőképességének
megővése és fokozása érde-
kében tett intézkedéseket.
Kidolgozták a taggazdaságok
összességét átfogó, komplex
melliorációs tervét, s ebből 80
millió forint értékű munkát
tavaly is végeztek. Az el-
múlt esztendőben 30 ezer ton-
na cukorgyári mésziszapot
használtak fel talajjavításra.
A taggazdaságokban folytat-
ták a korábban szervezett
talajminta-vételezést és tap-
anyag-visszapótlási szakta-
nácsadást. Kidolgozták 120
ezer hektárra egy agrókémiai
központ tervét, és intézkedé-
seket fogantatosítottak a meg-
valósításra. Kezdeményez-
ték és segítgették az energia-
takarékos talajművelést, a
földes birteltelepet fűtő-
olaj-tüzelésre állították át.
Megkezdtek több létesítmény
gázüzemre való átállítását
is. A HAGE szervezésében,
közös beruházásban nyolc da-
rab, taggazdasági beruházás-

ban pedig tizenhét darab
FUNKI-típusú nedves kukorica
tárolására alkalmas siló-
torony épült, s ezekben 20
ezer tonna kukoricát tárol-
nak száritás nélkül. Meg-
szervezték a HAGE-form ké-
miai tartósítószer gyártását
és forgalmazását. Ezzel a
szerrel a Hajdúsági Cukor-
gyár 12 800 tonna répaszelet-
et tartósított a taggazdasá-
gok, 24 000 tonnát pedig más
üzemek részére.

Az állattenyésztés színvo-
nalanak, a takarmányozás
gazdaságosságának javítása
a szolgáltatások bővítése és
az integráció erősítése érde-
kében a HAGE kialakította
saját, közös keveréktakar-
mány-gyártási és -ellátási
rendszerét. Ebben öt takar-
mánygyártó bázis bekapcsol-
lásával évente 230-300 ezer
tonna keveréktakarmány-
alapanyag készletezését,
gyártását, értékesítését, mi-
nőség-ellenőrzését végzik.
Hozzáfognak a szarvasmar-
ha-tenyésztő üzemek közötti
integráció szervezéséhez, a
közös üszőnevelés, szarvas-
marha-hizlalás feltételeinek a
kialakításához.

A HAGE közös beruházá-
sában épül Hajdúszoboszlón
az a szakosított sertéstelep,
amelyben évente 42 ezer ser-
testet hizlalnak meg.

A Budapesti Nagy Sportszarnok. A létesítmény főépítése: Kiss István Ybl-díjas
mérnök

MEGNYÍLT A BNS

A sport, a művészet, a szórakozás arénája

Február 12-én, pénteken
megnyílt a Budapesti
Nagy Sportszarnok, a fő-
város XIV. kerületében, a
Népstadion mellett.

A létesítmény a sport,
a művészet és a szórako-
zás arénája lesz, amely a
fővárosból és az ország
minden részéből fogadja
várja a közönséget. Telt
ház esetén 12 ezer néző
befogadására képes ez a
pompás amfiteátrum,
melynek hatalmas tere
kisebb terekre osztható:
labdajáték, versenytorna
pálya, tér- és pódium-
színház...

A csarnok a különböző programoknak megfelelően
hatféleképpen alakítható. (Fotó: MTI — KS)

Sikeresen teljesítették a követelményeket

Ünnepségek a Kossuth laktanyában

Február 12-én, pénteken
délelőtt a Kossuth laktanya
Kossuth termében tartalékos
tisztokat avattak ünnepélyes
keretek között. A nehéz szak-
mai és politikai követelmé-
nyek sikeres teljesítése, elmé-
leti és gyakorlati képzés
után tizenöt tiszthelyettes
tett tartalékos tisztként fo-
gadalmat, akiket ezután El-
kán Károly ezredes, helyőr-

ségparancsnok köszöntött. A
fogadalomtelen részt vett
Gelenicsér György ezredes, a
Honvédelmi Minisztérium
képviselője.
Délelőtt fél tizenkettőkor a
laktanya tornatermében a
Himnusz hangjai után a csa-
patzászlónak a szakmai, po-
litikai követelményeknek ki-
alóan megfelelő alegységek
kitüntetett és élen járó tisz-

tek, leszerelő honvédek tisz-
telegtek. Vizi László mérnök
ezredes köszöntötte, s átadta
a vándorzászlókat parancs-
nokainak. Az ünnepségen
megjelent Körtvélyesi Gyula,
az MSZMP Debrecen városi
Bizottságának osztályvezető-
je, Szombati Béla, a KISZ
megyei titkára, valamint a
társ fegyveres erők képvisel-
ői is.

Tartalékos tiszti fogadalom tétel

Növekvő piaci igény

ÚJ TERMÉKEK AZ ÉPÍTŐANYAG-IPARBAN

Több olyan terméket állított elő az el-
múlt esztendőben a KEMIKÁL debreceni
épitési műgyantagyára, amelyből a hazai
vásárlók a gyártott mennyiségnek közel a
dupláját is megvették volna. Az igények
kielégítésére azonban több esetben kapaci-
táshiány miatt nem volt lehetőség.

Az egyik új termék a Pietra kerámia
padlóburkoló lap alkalmazásához kacsoló-
dik. Hosszú idő után az Épületkerámia Vá-
llalat végre megoldotta a Pietra padlóburko-
lók hazai gyártását. Az ehhez szükséges ra-
gasztó- és fugázó habarcsanyag kidolgozása
a debreceni gyár fejlesztőinek feladata volt.
A fejlesztés sikerrel járt, ma már több hely-
en — élelmiszer- és vegyipari üzemekben —
alkalmazzák a saválló és vegyszerálló
fugázást és burkolást. A habarcs anyagból
tavaly még kisebb mennyiséget, úgy 300
tonnát állítottak elő. Amivel igény van
rá, tehát a piaci háttér biztosított, a gyár a
kapacitás bővítését tervezi, melyet a nyir-
adonyi telephelyen valósítanak majd meg.

A közelmúltban még egy iparágon belül
jelentős érdeklődésre számot tartó anyagot
a Kapitól fantázianevű festékek dolgoztak
ki, mely műemlék jellegű épületek felújítá-
sánál is kiválóan alkalmazható. Ez a festék
viztasztó hatásánál fogva megakadályozza
a falazat átnedvesedését, s a felületnek
öntisztuló jellegét kölcsönöz. Védő és diszítő
bevonatként egyaránt használható. Debrecen-
ben a Nagytemplom és az Aranybika
Szálló újrafestése már ezzel a festékekkel tör-
tént.

Eddig 100 tonna Kapitól állított elő a
gyár, az idei terv azonban már 200 tonnára
szól. A gyár, ha ez iránt a termék iránt
még az érdeklődés, képes a termelést
megháromszorozni.

A KEMIKÁL bekapcsolódott más fejlesz-
tő munkákba is. Gazdasági szerződést kö-
tötték a Debreceni Közüti Építő Vállalattal,
amelynek keretében lehetőségük nyílt 37,5
millió forint állami fejlesztési racionalizálá-
si hitel felvételére. A szerződésben foglal-
tak szerint francia licenc alapján Nyir-
adonyban épül majd meg egy új útfenntar-
tási, utépitési bitumenemulziós üzem.

Az új üzem széles körben teszi majd le-
hetővé a hideg utépitési és útjavítási tech-
nológia alkalmazását, ugyanis itt olyan bi-
tumenemulziót állítanak elő, mely melegíté-
s nélkül bedolgozható. Így ez az anyag
hosszabb távon át is szállítható, s alkalmá-
zásával energiát is lehet megtakarítani, his-
zen a melegítés ennél a technológiánál el-
marad.

A nyiradonyi bitumenemulziós üzem a
Szabolcs megyei Állami Építőipari Vállalat
épitő. Ha készen lesz, óránként 10 tonna
emulziót tudnak majd itt gyártani. Az üzem
megvalósítása szerves része egy országos
programnak, ugyanis hazánkban nyolc hely-
lyen terveznek bitumenemulzió-gyártást.

Az idén a tervek szerint már megkezdő-
dik a próbaüzem, s ezalatt 500 tonna emul-
ziót állítanak elő. 1983-ban már 5 ezer ton-
na gyártását tervezik.
A KEMIKÁL tehát évről évre képes a
megújulásra. Fejlesztői kapcsolatot tartanak
az ország építő- és építőanyag-iparában
foglalkoztatott gyártmányfejlesztőkkel, ter-
vezőkkel, s a lehetőségekhez képest minden
évből egy-egy új termékkel jelentkeznek a
hazai piacon. Az elmúlt év több szempont-
ból is jól sikerült: lehetőség nyílt fejleszté-
si tervek egy részének megvalósítására, s
az általuk kifejlesztett Kapitól festék el-
nyerte a kiváló áru címet.

I. G.

LÓNAPTÁR

Előző, 1957.
MSZMP Ideig-
bizottsága határo-
Munkásörtség fel-
uár 19-én az El-
vényerejű rende-
t a testület meg-
az első zászlóját
-án alakult meg

erint a Munkás-
a néphatalmat
forradalmi táma-
gessé, s a mun-
a, hogy a rend-
néphadseregnek
on a néphatalom,
épitőmunka vé-
sítés a gyárak,
szövetkezeti tu-
védje a párt és
egyéb szerveze-
azóta ország-
szervezet elsősor-
nkásokból verbu-

gyedvázad alatt
forradalmi fe-
politikai egysé-
ása jelentősen
A testületben
is sor került,
helyébe lépő fia-
fegyelméletten.
adattal töltik be
Munkásörtség te-
tán övezi a párt,
zalma, megbe-

ELETES KESZTŐ

László
12-144

OSI ÜGYE-
város terüle-
-án, szomba-
rától vasárnap
dr. Nagy Zsig-
en, Laktanya
n: 24-402), va-
6 órától hétfő
dr. Nagy László
Huszár Gál ut-
11-397) látja
és állatorvost

LÓ MAGYAR
Múzeumban
11 órakor A
gyar nép című
ást nyitja meg
László regész.
30 percokra
ótermében be-
vester András
lynek címe: A
gyar nép fia.

ALPINISTA
vállalkozásba
Minkov bolgar
lkánhoz tarto-
hegység Kom-
Balkán-hegység
na kíván elme-
neméteri Emine-
lométeres táv
akarja bizo-
az ember a
körülmények
tud állni.

rségi vás!

án kb. 02 óra-
on Debrecen és
Bást — az ére-
ben — az ére-
vezetett FU
frsz. jármű-
kellőkötött az
án — elejével
ányába — álló
frsz. kamion rep-
A baleset kö-
ta Imre maté-
helyszínen, Ka-
os mészalkai
órházban meg-

eri annak a te-
jének jelentke-
ésné kiállítá-
Hajdúszoboszló
ányába közle-
baleset helyszí-
mentés érdeké-
a kamion gép-
Kéri a rend-
on tanúk jelent-
a balesetet lát-
ott vagy utána
helyszíne érke-
üként kiállítat-
tek. Városi és
pítványok közle-
Debrecen, Bak-
tszt. 4. Tele-
97-es mellék.

EMÉNY

megyei Tanács
állalata felhívja
figyelmét, akik-
ói a debreceni
és XVII-E fel-
XVII-A gyer-
abell — sírjaiban
hogy ezen sírok
ideje lejárt. A
s felszámolása
után megkezdő-

őség: Debrecen.
12-144 — Felelős
vrc 400 forint —

A szocializmusban megváltozott a szakszervezetek helye és szerepe

Gáspár Sándor beszéde az SZVSZ kongresszusán

Havanna, 1982. február 12. (MTI) — A havannai kongresszus palotájában folyó X. szakszervezeti világkongresszus harmadik napján szólalt fel Gáspár Sándor, a Szakszervezetek Országos Tanácsának főtájkára, a magyar küldöttség vezetője.

Beszédeben a többi között megállapította: az imperialista hatalmak rendszerük megmentése érdekében az enyhülés megszüntetésére, a fegyverkezési verseny fokozására törekednek. A tőkés rendszert sújtó általános válságról szélsőséges szovjet-ellenességgel szeretnék elterelni a figyelmet. A Szovjetunió, a szocialista közösség léte azonban ma már nem teszi lehetővé, hogy a tőkés rendszer gondjainak-bajainak megszüntetésére a korábban hosszú ideig szabadon alkalmazott eszközöket vegye igénybe.

Szakszervezeti kérdésekre terve a SZOT főtájkára rámutatott, hogy a fejlett tőkés országokban működő szakszervezetek már nem tudják teljes egészében betölteni a kor követelte feladatokat. A munkásoknak ma már nem elégíti ki, ha a szakszervezetek a munkaerő árának kialakítására korlátozzák tevékenységüket.

Eppen ezért helytelen rövid távú vagy csupán gazdasági követelményekre korlátozni a szakszervezeti mozgalom figyelmét és tevékenységét. A szocializmusban megváltozott a szakszervezetek helye és szerepe. Feladataik és módszereik még nem alakultak ki teljes egészében, bár a munkának már vannak újszerű, markáns vonásai. A szakszervezetek története a szocializmusban útkeresési folyamat. miként sok tekintetben maga a szocialista társadalmi rend is útkeresés, a szó tágabb, igazi értelmében. Az a kérdés állt és áll még részben ma is előttünk: milyen feladatokat miként oldjanak meg a szakszervezetek a munkáshatalomban. A szakszervezetek tevékenysége nem jelenthet változatlanul, megkövesedést. A szocialista fejlődés új követelményei a szakszervezeteket is szüntelen megújulásra készítik.

A szónok ezt követően kijelentette, hogy a szakszervezet

Haig Bukarestben

Bukarest, 1982. február 12. (AGERPRES) — A román kormány meghívására pénteken este Bukarestbe érkezett Alexander Haig, az Egyesült Államok külügyminisztere. A vendéget a repülőtérén Stefan Andrei külügyminiszter fogadta.

ellenzékiése a kapitalizmusban szükségszerű. Az ellenzékiesség azonban nem öncél, nem általános érvényű és örökké tartó. Ha megváltozik a hatalom jellege, ha az szocialistává alakul, akkor a szakszervezet sem maradhat meg az öncélú ellenzékiesség álláspontján, mert így szembe fordulna saját osztályával, a hatalom birtokosával, a szocialista forradalommal.

A SZOT főtájkára szerint a megalapozott önmérséklet, a realitásokat számba vevő érdékképviselet természetesen nem jelenti azt, hogy a szakszervezetek a lehetségesnél kevesebbet igényeljenek. Az önállótlan, a kritikátlan, az engedékenység aláássa a szocializmusban is a szakszervezetek tekintélyét és vonzerejét. A szakszervezeteknek védeniük kell a munkásoktól az állam bürokratikus kinövésével szemben. Ugyanakkor védeniük kell a munkássámmal is az ösztönös irrealis követelésekkel szemben.

A SZOT főtájkára azt a véleményét hangoztatta, hogy a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egysége nem szervezeti mozgalomként, hanem a munka tartalmában fog megvalósulni.

— Erőnk forrása céljaink igazságában és munkánk összehangoltságában rejlik. A jövőben is azt keressük, ami összeköt bennünket. Meggyőződésünk, hogy ha a nemzetközi szakszervezeti mozgalomban az összefogás eszméje győzedelmeskedik, akkor képesek leszünk megoldani sokrétű, bonyolult feladatainkat; megvan az akaratunk ahhoz, hogy emelt fővel, a siker reményében szolgálhassuk a nemzetközi munkások osztály ügyét — fejezte be felszólalását Gáspár Sándor, a SZOT főtájkára, a X. világkongresszus munkájában részt vevő magyar küldöttség vezetője.

A pápa Afrikában

Vatikánváros, Lagos, 1982. február 12. (MTI, DPA, AFP) — II. János Pál pápa pénteken nyolcnapos afrikai körútjának első állomására, Lagosba, a Nigériai Szövetségi Köztársaság fővárosába érkezett. Alhaji Shehu Shagari köztársasági elnök és a kormány számos tagja fogadta a katolikus egyházfőt. Négynapos nigériai tartózkodás után a pápa rövid látogatást tesz Beninben, Gabonban, és Egyenlítői Guineában.

Megfigyelők szerint II. János Pál pápának a tavaly

Budapest felszabadulásának 37. évfordulóján koszorúzási ünnepséget rendeztek a budai önkéntes ezred Vermézőn levő emlékművénél. (MTI-fotó — Friedmann Endre felvétele — Telefoto — KS)

Puja Frigyes látogatása Jaruzelskinél és Jablonskinél

Varsó, 1982. február 12. (MTI) — Puja Frigyes külügyminiszter pénteken, lengyelországi hivatalos, baráti látogatásának második napján fogadta Wojciech Jaruzelski hadseregparancsnok, a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, miniszterelnök. A találkozáson amelyen részt vett József Czyrek lengyel külügyminiszter is, az ered-

ményesen fejlődő magyar-lengyel kapcsolatok kérdéseiről, valamint a két ország közötti nemzetközi életben való együttműködéséről volt szó.

Puja Frigyeset ugyancsak pénteken fogadta Henryk Jablonski a lengyel államtitkára. A találkozáson amelyen részt vett József Czyrek lengyel külügyminiszter is, az ered-

kezletben megbeszéltek a közleményt adtak ki. (MTI)

Felszólalások Madridban

Madrid, 1982. február 12. (MTI) — A madridi találkozó péntek délelőtti ülésén felszólalt nyugati külügyminiszterek eredeti terveiknek megfelelően beszédük jelentős részét a lengyel helyzettel szentelték, s így folytatást kérték a tárgyalásokkal szemben.

Claude Cheysson francia külügyminiszter határozottan nemmel válaszolt arra a kérdésre, hogy egyetért-e ebben amerikai kollégájával. Lord Carrington brit külügyminiszter pedig azt mondta, természetesen igen nehéz lenne tárgyalni az emberi jogok kérdéséről, de semmi akadálya sincs más kérdések, így például az európai katonai leszerelési konferencia ügyében a tárgyalások folytatásának.

Claude Cheysson a lengyel intézkedéseket egyébként éles hangú elítélő felszólalásban az intézkedések megszüntetését nem a madridi tárgyalások folytatására, hanem a lengyel-francia gazdasági együttműködés feltételének szabta meg.

A délelőtti ülés végén a válaszadás jogán, soron kívül felszólalt József Wiejacz lengyel külügyminiszter-helyettes. Rámutatott, hogy a lengyel helyzettel foglalkozó felszólalások kinyilvánított szándékkal ellentétben nem segítik a válság megoldását.

Craxi esélyei

Itáliában néhány hete újabb kormányválság lehetőségét latolgatták a honatyák a Montecitorio-palota, vagyis a parlament épületének folyosóján. Akkor úgy tűnt: Bettino Craxi, a szocialisták ambiciózus főtájkára támaszkodva lendül, és megpróbálja bevenni a Palazzo Chigi-t, a miniszterelnökség második emeleti dolgozószobáját. Am azóta lelohadtak a kedélyek, s Craxi kormányfői álmai — legalábbis egyelőre — szétfoszlottak. Több okból is.

Készülő rohamának első lépcsőjében a politikus sorra fölkereste az ötpárti koalícióban részt vevő pártok vezetőit. Főlkínálkozása már akkor, az első fordulóban vegyes fogadtatásra talált, különösen a kereszténydemokratáknál, akik ugyanis szeretnék visszazsuzerezni az elvesztett kormányfői posztot, amelyet most a republikánus párti Spadolini birtokol. A Kereszténydemokrata Pártban azonban egyelőre nem döntöttek el, kit jelöljenek erre a tisztségre: a frakciók között nem könnyű megállapodásra jutni, különben is a P-2 botrány, az illegális szabadkőműves-szervezkedés csaknem váimennyi számba jehető politikusukat közvetve vagy közvetlenül érintette.

Craxi tervét az ugyancsak szocialista párti Pertini államfő is rosszalotta. Spadolini kormányának sikerei pedig még erőteljesebben megkérdőjelezték.

A kabinet ugyanis a súlyos gazdasági helyzetben néhány figyelemre méltó eredményt ért el. Az infláció növekedési üteme 20 százalékról 16-ra csökkent, az ipari termelés lassú emelkedést mutat, és tavaly — ha kimértékben is — növekedt a nemzeti jövedelem, gyarapodott a devizataralék. A koalíció által tervezettnél valamivel nagyobb ugyan az államháztartás múlt évi deficitje — 50 ezer milliárd líra helyett 51 ezer milliárd —, de Spadolini megítélése szerint az idén mindenképpen alul maradnak ezen az értéken.

Ami a politikai szférát illeti, az utóbbi hetek sikeres antiterrorista intézkedései kétségtelenül növelték a bizalmat a koalíció iránt. Elfogták Giovanni Senzanit, a Vörös Brigádok főideológusát és római osztájkának parancsnokát, készzáznál több elfogatóparancsot adtak ki azonosított szélsőséges elemek ellen, s több tucat regóta körözött terroristát letartóztattak, titkos támaszpontokat földertettek. A legnagyobb fegyvertényként James Dozier amerikai NATO-tábornok kiszabadítását könyvelhették el.

Végül is nemcsak Craxi hátrált meg terve elől, de a kereszténydemokraták is módosították taktikájukat. Korábban azt tervezték: április első napjaiban Bariiban rendezik következő kongresszusukat, amely — mint az már lenni szokott — az ország politikájára erőteljes hatást gyakorol. Piccoli főtájkára most bejelentette: április 28-án Rómában ül össze a tanácskozás. Megfigyelők úgy vélik: a kereszténydemokrácia is időt akar nyerni. Netán a gondolattal barátkozik, hogy elodázza a kormányfői poszt megszerzéséért indított akcióját, s partnereinek javasolja: erősítsék meg bizalmukat a jelenlegi kabinet iránt. Az sem kizárt persze, hogy időközben sikerül a frakcióknak megállapodniuk a miniszterelnök-jelölt személyében, s a kongresszus után mégis kirobbantják a kormányválságot.

Gyapay Dénes

Amerikai költségvetés

Washington, 1982. február 12. (MTI) — Az amerikai kormány — hivatalba lépése óta először — teljes defenzívában van a törvényhozással szemben. James Baker, Reagan egyik közvetlen tanácsadója máris beismerte: a kormány a súlyos gazdasági nehézségek miatt verserege számít az ősi törvényhozási választásokon.

A hét elején előterjesztett 1983-as költségvetést gyakorlatilag mindkét párt elutasítja. Elsősorban a 91 milliárdos, hajmeresztően magasra tervezett deficit miatt, de a katonai költségvetés mértéktelen növelése miatt

is, amely a szenátus republikánus vezetői szerint is megvalósíthatatlan a gazdasági visszaesés közepette.

Walter Mondale, az Egyesült Államok volt alelnöke, aki Carter választási veresége óta a demokrata párt erőit próbálja összefogni, pénteken reggel egy televíziós nyilatkozatában felelt a gazdasági terveit és költségvetését, és követelte annak visszavonását. Hasonló követéssel állt elő Robert Byrd demokrata párti szenátor is, a kormány szenátusi ellenzékének vezetője.

Csütörtökön Reagan is beszélt a költségvetés körüli vitáról a szenátus vezetői előtt, akiket a Fehér Háza invitált, hogy megpróbálja meggyőzni őket gazdasági terveinek helyességéről. Az általános elutasítás láttán kijelentette: a kongresszusban „van tere a kezdeményezésnek” a költségvetés javítására.

James Baker, aki Mondale-nak válaszolt pénteken, őszintebb volt: a kormány — mondta — számít rá, hogy a költségvetés a kongresszusban változásokat szenved. Sőt, arra is, hogy a republikánus párt a novemberi választásokon számos helyet veszít a képviselőházban. (MTI)

Lengyel repülőgép eltérítése

Varsó, 1982. február 12. (MTI) — Mint a PAP lengyel hírgyűjtőszolgálat a LOT lengyel légitársaság tájkára közölte: február 12-én, a reggeli órákban Nyugat-Berlinbe térítették a LOT Varsó—Wrocław között közlekedő járatát. A gép fedélzetén 19 utas tartózkodott.

háborúban elsősorban a polgári lakosság károsul, mivel a katonáknak megvannak a — korántsem tökéletes — védekező eszközeik. A vegyi fegyver bevetésében is komoly veszélyt jelent. Több olyan eset ismert, mikor emberek, állatok, növények pusztultak el a katonai gyakorlóterek, raktárak, szállítóeszközök közelében a vegyi fegyver miatt.

A Szovjetunió és számos más békeszerető állam a vegyi fegyverek teljes betiltásáért és a meglévő készletek megsemmisítéséért száll síkra. Az ENSZ közgyűlése nemegyszer hangsúlyozta már egy ilyen nemzetközi konvenció megkötésének szükségességét. Az USA és néhány szövetségese azonban gyakorlatilag egyoldalúan befagyasztotta a tárgyalásokat a Szovjetunióval. Ennek ellenére, hogy korábban megállapodtak, a legveszélyesebb vegyi fegyverek betiltásáról szóló tervezetet az ENSZ leszerelési bizottsága elé terjesztik.

Szvjatoszlav Kozlov ny. vezérőrnagy (APN—KS)

Az USA mérgező fegyverei

alakított szakértői bizottsága nem talált bizonyítékot a vegyi fegyverek használatára az említett három országban. Ugyanilyen következtetésre jutottak az amerikai Tudományfejlesztési Bizottság éves ülésének résztvevői is.

Köztudott, hogy a Szovjetunió határozottan ellenzi a vegyi, baktérium- és valamennyi tömegpusztító fegyver használatát, soha nem használta ilyen fegyvert és nem segítette elő annak használatát. 1928-ban ratifikálta a mérgező anyagok felhasználását megtiltó genfi egyezményt, majd tagja lett a baktériumfegyver felszámolásáról és betiltásáról szóló konvenciónak, s pontosan és szigorúan betartja vállalt kötelezettségeit.

Egészen más a viszonya a vegyi fegyverhez az USA-nak. Bár a genfi szerződést már 1925-ben elfogadták, azt csupán ötven évvel később ratifikálta. Ezt megelőzően az USA vegyi fegy-

vereket használt Indokínában, aminek következtében a térség kétféle lakosa károsodott. S bár 1975-ben ratifikálta a genfi egyezményt, a Pentagon továbbra is aktívan készülődött a vegyi hadviselésre, egyre újabb és pusztítóbb eszközöket keresett, és vegyi fegyvereket halmozott fel támaszpontjain. Az ENSZ adatai szerint az USA rak-táraiban jelenleg több mint 300 ezer tonna, katonai célra felhasználható mérgező vegyi anyagot tárolnak, hárommillió tüzérégi lövedék, több ezer bomba, több száz ezer akna és mintegy 1500 repülőgépre alkalmazható permetező konténer formájában.

Az USA ötvenes évek végi zési tervében 2,47 milliárd dollárt költenek új vegyi fegyver-fajták kidolgozására és előállítására. Egyes javaslatok szerint ezt az összeget negyvenmilliárd dollárral kell növelni. Elsősorban az olyan veszedelmes idegmérgeket gyártják, amelyek nemcsak a légző-

szerveken, hanem a bőrfelületen keresztül is hatnak. Az USA-ban nagy figyelmet fordítanak az úgynevezett bináris keverékek gyártására. Ezek jellemzője, hogy egy lövedékben, bombában vagy aknában két, viszonylag kevésbé mérgező anyag található, amelyek együtt igen pusztítóak. Arkansas államban teljes erővel folyik egy új vegyi üzem építése, ahol a szárnyszerűkétákhöz kifejlesztett bináris fegyvert is gyártani fogják.

Az USA széles körű katonai előkészületei során a leghatékonyabb támadó és első csapást mérő eszközök fejlesztésére koncentráll. Ilyen szempontból a vegyi és biológiai fegyver „ideális”, mivel titokban lehet gyártani és tárolni, alkalmazása váratlanul történhet, mivel sem színe, sem szaga, sem íze nincs. A militaristákat is ez vonzza, hogy ez a fegyver viszonylag olcsó, az viszont nem érdekli őket, hogy a vegyi

Az inj

EGYÜ

A MEDICOR Műve minden esztendő elején rendezik azt a kiállítást, a kereskedelem és az egészség szakemberei is kedvelhetik a vállalat újabb termékeivel, és ah kutatásban, fejlesztés rész vevők is számot adnak maguknak s a világ munkájuk eredménye. Idén például olyan műveket, készülékeket mutat be, amelyeket tavaly gyártak először sorozatosan. A gyártásukat csak 1983-ra tervezik.

Tehát csupa újdonság, modern technika, vívmány is felhasználó műszert és rendezést vonultatott fel a MEDICOR. A legnagyobb deklaráció azonban az új vezetett intelligens orvosi szerek váltják ki, hiszen ezen a téren a vállalat különösen szép sikereket ér

Pszichokalkulátor

Az elmúlt négy esztendő, ugyanis a MEDICOR szakemberei a Budapesti Műszertudományi Műszertudományi Egyetem műszere és me technikai tanszékével karve azon faradoztak, hogy számítástechnika vívmány az orvosi műszergyártás rületén is hasznosítsák. nek az együttműködés köszönhető, hogy sikerült járt mikroprocesszoros r szerűket kialakítani, am nek licenctét máris tíz lat vásárolta meg.

A számítástechnika t ményeit használták fel a mutatón látható tudóve vérdiagnosztikai készve valamint az enzimmviz berendezés gyártásánál is idei kiállítás slágere ped komputeres tomográf, a agydaganatok és egyéb vek (máj, tüdő, vese), nosztizálását könnyíti továbbá a röntgenve rendszér és az a kis szátgép méretű pszichokalkulátor, amelyet Farkas Bert a magyar kozmonauta ú zása során próbált k használt.

A bemutatott újdons láttán nem kétséges, határainkon túl is érde nek majd a MEDICOR termékei iránt, s ezek a szerű berendezések is állják a helyüket, versenypek lesznek a világpi Ez ugyanis alapfeltelet nek, hogy a vállalat a ben is termékeinek egy madát a tőkés, egyharm pedig a szocialista orszá ban tudja értékesíteni.

Az exporttevékenys kívül a MEDICOR-nak a fontosabb feladata a tömegélességű és az orvosi alapellátás igénye kielégítése az injekciós a mikroprocesszoros m rekgi. Ezért szinte valam nyi klinika és megyei kó bekapcsolódik a MEDICOR fejlesztési programjába. sod megyében például

Az injekciós tűtől a számítógépekig

EGYÜTTMŰKÖDÉS A MEGYEI KÓRHÁZAKKAL

A MEDICOR Műveknél minden esztendő elején megrendezik azt a kiállítást, ahol a kereskedelem és az egészségügy szakemberei ismerkedhetnek a vállalat legújabb termékeivel, és ahol a kutatásban, fejlesztésben részt vevők is számot adhatnak maguknak a világnak munkájuk eredményeiről. Idén például olyan műszereket, készülékeket mutatnak be, amelyeket tavaly gyártottak először sorozatban, illetve gyártásukat csak 1982-83-ra tervezik.

Tehát csupa újdonságot, a modern technika vívmányait is felhasználó műszert és berendezést vonultatott fel a MEDICOR. A legnagyobb érdeklődést azonban az úgynevezett intelligens orvosi műszerek váltják ki, hiszen ezen a téren a vállalat különösen szép sikereket ért el.

Psichokalkulátor

Az elmúlt négy esztendőben ugyanis a MEDICOR szakemberei a Budapesti Műszaki Egyetem műszer- és mérés-technikai tanszékével karöltve azon fáradoztak, hogy a számítástechnika vívmányait az orvosi műszergyártás területén is hasznosítsák. Ennek az együttműködésnek köszönhető, hogy sikerült saját mikroprocesszoros rendszereket kialakítani, amelynek licencét máris tíz vállalat vásárolta meg.

A számítástechnika eredményeit használták fel a bemutatón látható tüdő-, illetve vérdiagnosztikai készülék, valamint az enzimvizsgáló berendezés gyártásánál is. Az idei kiállítás slágere pedig a komputeres tomográf, amely agydaganatok és egyéb szervek (máj, tüdő, vese), diagnosztizálását könnyíti meg, továbbá a röntgenvezérlő rendszer és az a kis számológép méretű pszichokalkulátor, amelyet Farkas Bertalan a magyar kozmonauta útutazása során próbált ki és használt.

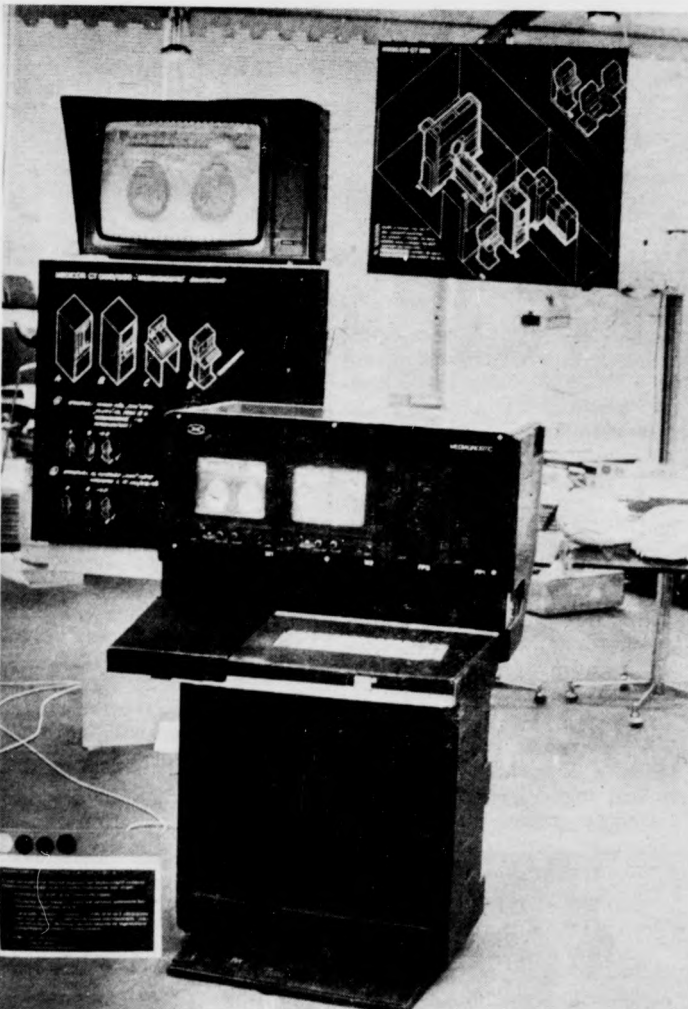
A bemutatott újdonságok láttán nem kétséges, hogy határainkon túl is érdeklődnek majd a MEDICOR új termékei iránt, s ezek a korszerű berendezések is megállják a helyüket, versenyképesek lesznek a világpiacon. Ez ugyanis alapfeltétele annak, hogy a vállalat a jövőben is termékeinek egyharmadát a tőkés, egyharmadát pedig a szocialista országokban tudja értékesíteni.

Az exporttevékenységen kívül a MEDICOR-nak a legfontosabb feladata a hazai tömegegészségügy és az orvosi alapellátás igényeinek kielégítése az injekciós tűtől a mikroprocesszoros műszerekig. Ezért szinte valamennyi klinika és megyei kórház bekapcsolódik a MEDICOR fejlesztési programjába. Borsod megyében például a

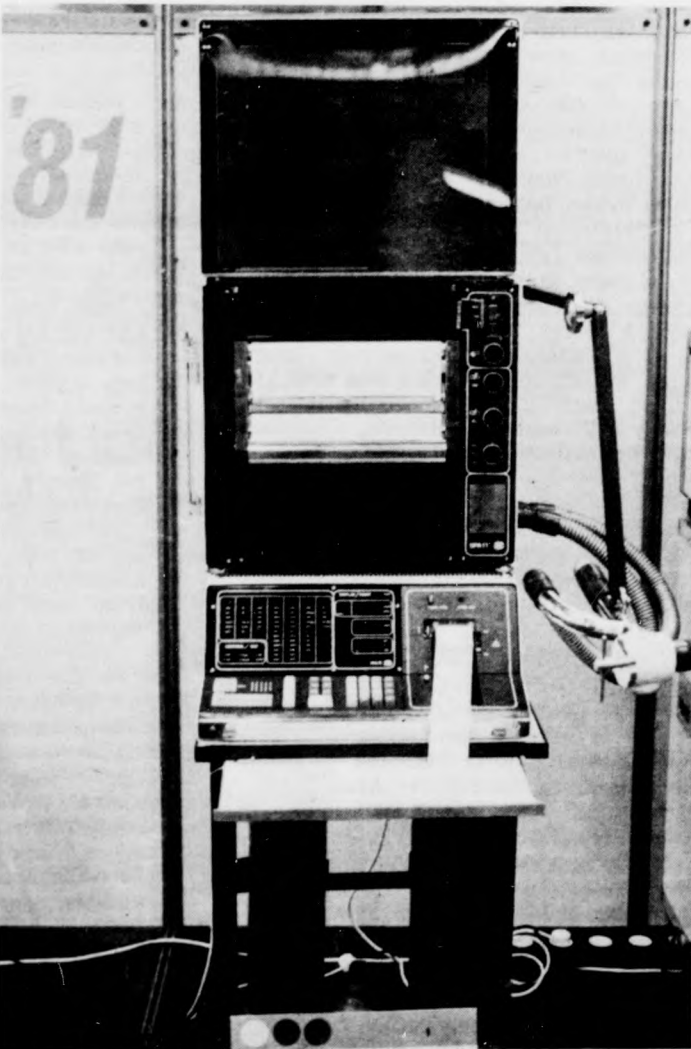
gyermekrehabilitációval kapcsolatos készülékeket kísérletezik ki. A diósgyőri Vasgyár kórházában az üzemorvosi laborkészülékeket vizsgálják, alakítják, a szekszárdi kórház pedig a számítógépes kórházi rendszerek, első sorban az intelligens orvosi műszerek fejlesztéséhez nyújt jelentős segítséget.

A bemutató kiállítás megtekintése után bizonyára sokakban felmerül a kérdés: vajon napjainkban szívesen használják-e ezeket a bonyolult berendezéseket az egészségügyi intézményekben? Vajon nem idegenkednek-e a számítógépes készülékek használatától az orvosok? Szerencsére ettől nem kell tartanunk. S ha ma még kevés is a korszerű berendezés a kórházakban és a rendelőkben, az nem az orvosok konzervatív szemléletével, hanem sajnos anyagi okokkal magyarázható.

A MEDICOR készülékeinek használatát egyébként az orvostovábbképzés keretében, illetve a vállalat által szervezett speciális tanfolyamokon lehet elsajátítani. A MEDICOR készülékeit a megrendelő kívánságára

Mediagnosztik - diagnosztikai berendezés

Légzésvizsgáló berendezés

üzembe is helyezi, és a helyszínen betanítja a kezelő személyzetet. Bizonyos berendezésekhez, például a komputeres tomográfhoz pedig, egy esztendőre kezelő szakembert is küld a kórházakba, rendelőkintézetekbe.

Persze előfordul, hogy az orvosok olykor-olykor mégis elégedetlenek a MEDICOR gyártmányaival. De ezek egyedi esetek, és általában abból adódnak, hogy még a mai napig sem oldódott meg az orvosi készülékek szervezése hazánkban. Egyelőre nincs olyan vállalat, amely ezt a feladatot el tudná látni, a megyei kórházaknak viszont nincs státusuk karbantartó-javító munkára. Valójában akadna szakember, hiszen 1967 óta működik a Kandó Kálmán Villamosipari főiskola orvoselektroikai tanszéke, de az itt végzett üzemmérnökök — éppen a státus hiány miatt — nem tudnak szakmájukban elhelyezkedni. A megbírástott értékes műszerek, készülékek pedig tömegével várnak sorsukra az orvosok bosszúságára, a betegek kárára.

Arokszállási Éva

Intelligens orvosi műszerek (Hauer Lajos felvételei - KS)

Építési napló

Sorompó

Immár másfél évtizede annak, hogy a fokvárosi orvos, Christiaan Barnard a világon elsőként új szívet adott egy embernek. Az elsőt újabb műtétek követték, s bár jó ideje elcsendesült az élethosszabbítás efféle módszere körüli hírverés, még jól emlékszem, hogy akkoriban az egész világ együtt izgult — befogadja-e a szervezetet az idegen testet, vagy sem?

A szívátültetéshez érzem hasonlónak a városrekonstrukció manapság legújabb helyen üzött formáját. A lakótelepekre gondolkodok, azok emlékeztetnek minduntalan idegen testre. Vajon befogadja-e a szervezet, a város, a mesterségesen plántált egyenház-sereget? Debrecenben például jó ötven éve a Piac utcán túl kétszintes ház is alig akadt; most meg bármerről érkezik az utazó, tízemeletes várostalál. De vajon nemcsak látogat, pusztá külsín ez a felemelkedettség? Hiszen a szürke bástyarendszer nem debreceni sajátosság, hasonló veszi körül Miskolcot, Szegedet, Gyórt, Egert — szinte minden magyar várost. A házgyárak megtették a magukét.

A jó közérzet feltétele

Igen, éppen az uniformizáltság teszi kérdésessé: vajon befogadja-e a város az idegen testet? Vagy talán le kell mondanunk e kérdés jogosságáról, s tudomásul kell vennünk, hogy a „lakóigénylő társadalom” követelésének teljesítéséért a városok sajátos jellegének elvesztésével kell fizetnünk?

A választ sokan, sokféleképp igyekeztek már megadni, a városhoz tartozás kritériumai másképpen fogalmazódnak meg a történelem, az építés, a szociológus, a lakópatríóta, vagy épp a lakótelepi ember szájából. Engedjék meg ezúttal az egyébként megengedhetetlen egyszerűsítést. Mondjuk azt: ha jól érzi magát az új házak valamelyikébe költöző lakó; ha ő maga nem érzi az elválasztódást, a különállást; ha mindennapi élete igazi városlakóként zajlik — a lakótelep befogadtatott.

A jó közérzetnek — számtalan egyéb mellett — fontos összetevője a jó közlekedés. Az autóbusszonalak formáját öltő köldökzsinór közelíti az új negyedet a régihez, vagy éppen a távolságot (földrajzi és eszmei értelemben egyaránt használva ezt a fogalmat) teszi minduntalan szembeötlővé? Erre a kérdésre kerestünk választ Kovács Istvánnál, a Debreceni városi Tanács csoportvezetőjénél. Tócsokert első lakói májusban beköltöznek új otthonukba, a nyár végéig csaknem ötszáz lakás talál gazdára. Az ott élő emberek közelinek érzik-e majd a várost, vagy elérhetetlenül távolinak? Pár perc kérdése lesz, hogy a központ üzeleit, hivatalait, szórakozóhelyeit elérjük, vagy annyi időt követel mindez, amennyi már az esti színház, mozi helyett maradásra, tévé előtt üldögélésre készíti az erendően vállalkozóbb szelleműeket is?

Nincs több autóbusz

Már hónapokkal ezelőtt a Volán 6. számú Vállalatával közösen kidolgoztuk a közlekedésre vonatkozó lehetséges variációkat. Végleges döntés ugyan még nem született, de a valószínű megoldásról be tudok számolni. Az 5-ös jelzésű autóbusz a Tócsokertben a Mfcsurin és a Vinceller utca sarkán kialakított csomóponttól a Széchenyi és a Kossuth utcán át jut el az Attila térig. Ugyanakkor a 29-es járat a Tócsokertből a Szoboszlói úton és az Erzsébet utcán át, a Nagyállomás érintésével a Wesselényi utcán ér majd az Attila téri végállomásra.

— Hány új autóbusz segíti a hirtelen születő igények kielégítését?
— Egyelőre nincs mód több autóbusz beállítására, a

jelenlegi állománnyal, pusztán az említett járatok útvonalának módosításával kell megoldani a Tócsokertbe költözők utaztatását.

— Hány perccel többnek majd a kocsik?
— Ezeket a járatokon 20 perces a követési idő.
— Csúcsidőben?
— Mivel több kocsi csúcsidőben sincs, egész nap 20 perc a követési idő.

Ideálisnak éppen nem mondható. Eleinte ugyan csak néhány száz ember szállítása a feladat, de akárhány utasról is legyen szó, a járat-sűrűség a közlekedés minőségi színvonalának alapvető összetevője. Ne feledjük, hogy szerencsétlen esetben — éppen az orrunk előtt záródik be a busz ajtaja — 20 perccel kell várakozni. A lakásból a megállóba kell jutni; a busz nem mindig éppen az utcélunknál áll meg, némi gyaloglás még annak eléréséhez is szükséges — 40–50 perccel számhat egy tócsokerti lakos a központba jutásra. Különösen igaz ez, ha valaki nem ismeri a járatok menetrendjét.

— De vajon tudják-e tartani az autóbusszok az előírt utazási tempót? Különösen az 5-ös, amely a Széchenyi utcán a naponta sok órán át lezárva tartott sorompon kénytelen áthaladni.

— A sorompó sajnos valóban felboríthatja a menetrendszerűséget, és ez minden bizonnyal sok bosszúságot okoz majd.

— Esetleg napközben, vagy csúcsidőben korlátozni lehetne azon a pályaszakaszon a tolatásokat, akkor kevesebb lenne lezárva a sorompó.

— Most erről nem tárgyalunk a MÁV-val, de az évekkel ezelőtti megbeszéléseinket azzal zártuk le, hogy ők ez ügyben többet már nem tehetnek.

A várakozást be kell kalkulálni

Mi a véleménye erről a MÁV illetékes munkatársának? Czidor Andras osztályvezető-helyettes azt mondja:

— Szerintem nem elképzelhetetlen a tolatás átszervezése, némi módosítása sem. Talán ritkábbak lennének a sorompó két oldalán a százméteres autósorok. Végleges megoldást persze csak a vasút kihelyezése hozhat.

A túlzás veszélye nélkül kimondhatjuk: a fúzesabonyi vasútvonal kihelyezése ügye a város számára létfontosságú. A sinpár megkeseríti a Bartók Béla úti kórház betegeknek és orvosoknak az életét; a Kishegyési úti átkelőn járók kénytelenek a sorompó okozta bizonytalanságot bekalkulálni időbeosztásukba; most meg egy hétezer lakást számláló lakótelep jövedő lakói készülnek lelkiileg a sorompó előtti várakozások idegi megpróbáltatásaira. Mert azt már ma is világosan látjuk: nem lesz problémamentes az új városrész közlekedési rendszerének kialakítása, éppen az ominózus sorompó miatt. Amely pedig a legerőteljesebb vélemények szerint is a helyen marad legalább a következő öt éves tervidőszak közepéig, 1987–88-ig.

Mindez pedig azt jelenti: a Tócsokertbe költözőknek számolniuk kell azzal, hogy (legalábbis az első hónapokban, mindaddig, amíg járat-sűrítésre nincs mód) a busz közlekedés nem lesz éppen nagyvárosi szintű. Sőt, még belvárosi szintű sem.

Visszatérve a bevezetőben írt hasonlathoz, úgy tűnik, hogy a közlekedés egyelőre nem sokat segíthet a városhoz tartozás érzésének erősítésében, kialakításában. Félő, hogy az el-elakadó járatok inkább az új szívet, a lakótelepet az egész testhez, a városhoz kapcsolódó érrendszer betegségére hívják majd fel minduntalan a figyelmünket. Reméljük azokat is, akiknek kezében van az orvoslás lehetősége.

Görömbölyi László

TÉLI ARATÁS

Száguldunk a hó jégén. Alattunk nincsen út, csak hó, nádtörzs. És kétféle víz a jég alatt. Gyerekkorom csillagfényes, hideg, havas nagy szánkózásai jutnak eszembe. Utunk a szán mélyén, s a lovak patáiról szemünkbe röpültek a hórögök és neveltünk, neveltünk.

De most ez nem szán, hanem nádarató gép. Annak a nyitott platóján állunk, fölgúrt kabátgallérral, fültre húzott sapkával, de a jékes pusztai szél még így is megtalálja a kis réseket.

Dermesztő a hideg. A nap opálos felleggűgőny mögött erőlködik, de semmi meleg. Fénye is alig.

A gép — a mi kedvünkért — levág egy sort. Egyébként állanak. Várnak. Csupa zuzmára minden. S látjuk is: egyetlen forduló alatt tönkretesznek, vastagon behavazódnak az emberek. A fiatal, magas gépvezető — *Tóth László* — éppolyan a sor után, mint egy hőember. És panaszkodik: már érzi olykor a térdét. Pedig csak huszonegy éves, most megy katonának.

— Mit keres? — Hat, hat és félezret. Ez annyit jelent, hogy napi átlagban 2500—3000 kévét vágunk le.

A gépen hármán vannak. A vezető mellett áll *Menyhárt Ferenc*, aki a levágott és bekötött kévét dobálja hátra. Ott aztán *Csigé József* veszi kezelésbe, rakja szép sorba a platón. Amikor a gép megtelek, lerakják az egészet a trátra. Onnan majd elhordja egy Zetor a depóba, amelyből több is van. Meszsziről látjuk: mint a csutkakúpok, falusi udvarokon, csak éppen tucatszámra, egymás mellett.

— Ezekből a depókból hordjuk aztán a feldolgozó üzemekbe — adja a felvilágosítást *Nagy József* agrónómus. Mokány, erős kis ember és csak úgy kiskabátban, kucsmában jött velünk, sűrű róla az egészség!

— Több üzemük is van? — Hogyne. Balmazújváros, Nagymajorban és a legnagyobb Egyeken. Ez utóbbit egyébként Közép-Európa legnagyobb és legkorszerűbb ilyen üzeme.

— Mennyi az évi termelésük? — Kétmillió kéve körül. Ennek kb. 60 százaléka megy exportra. Nagyon keresik a nyugatnémetek és a hollandok. Nyaralókat, lakóházakat

fednek vele. Ott nagy divat a nád!

— És itthon, nálunk? — Drága! De nem is ez az oka, hogy nem alkalmazzák tetőfedésre a nádat az építkezések. Azt mondják: az apjuk, nagyapjuk valamikor vályogfalú, nádtetős házakban lakott, az volt a szegénység jelképe. Szégyellenék! Pedig aki ma náddal fedti a házat — gazdag ember!

— És a hodályok? Nagy részüket palával fedték, pedig itt a nád. — Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

— Talán divat... az új, a korszerű sokszor azt jelenti minálunk, hogy mindenáron más legyen, mint amilyen — esetleg a jobb — régi volt.

VÁLLALKOZNI MERTEK...

A VENDÉGLŐS

A vendéglős, aki vállalkozni mert, nem ismeretlen a vendéglátó szakmában. Hajnal Lajos már több poszton szolgált a vendégeket a Hajdú-Bihar megyei Vendéglátó Vállalatnál. A legutóbbi időben volt az Új Vigadó üzletvezetője, majd az áruforgalmi osztályt vezette. Nyugalmas állása volt, 6000 forint havi jövedelemmel. De a szíve mélyén arra vágyott, hogy ismét kapcsolatban legyen a szolgáltatás alanyaival, a vendégekkel, hogy megmutathassa, mit tud tenni érdekükben. Így kapóra jött neki, hogy vállalata szerződésbe adott egy sor üzletet. Hajnal Lajos ezek közül a Vadászkiirtó választotta 1980 decemberében. Januárban volt a pályázat beadása (három „vadászta” a Vadászkiirtó), februárban volt a versenytárgyalás. Mennyi volt az alapdíj, izgalmas volt-e a licitálás? Válaszoljon ezekre a kérdésekre a vállalkozó Hajnal Lajos, akivel a vendéglő csoponyi helyiségében találkozunk.

Nem adták olcsón

— Az alapdíjat az eddigi forgalom a vállalat fejlődési elképzelései és a pályázóknak tulajdonított szakmai erények ismeretében alakította ki a vállalat. Ez a mi esetünkben 2 millió 317 ezer forint volt, 34 hónapra.

(Osszlassunk el egy félreértést. Ez az összeget nem egyszerre és azonnal kell kifizetni, hanem havonta törlesztett részletekben, a vendéglő forgalmából. Sokan ugyanis nem győzték kérdezgetni Hajnal Lajost, fiatal ember létere honnan volt ilyen sok pénz. Sőt neki mint a vállalat dolgozójának az úgynevezett kauciót sem kellett kifizetni. Ez itt a 360 ezer forint fogyeszközérték fele lett volna.)

— Három licitáltunk. Mindhárom megfeleltünk a feltételeknek, nekem például 11 év gyakorlatom van a vendéglátásban, elvégeztem a kereskedelmi és vendéglátó főiskolát. A harmadik feltétellel sem volt baj: a szerződéses vállalkozóknak az utóbbi öt évben nem lehetett lejárthiányuk. Mivel mindhárom szabályos pályázatot adtunk be, megindulhatott a versenytárgyalás, a már említett összegről kinyilvánulva, ötvenezer forinttal növelve a licit. Két társam feladta, úgy hallottam, később elnyertek egy-egy másik szerződést. Így én vállaltam, hogy harmincegy hónap alatt 2 millió 950 ezer forintot forgalmazok. Ezt az összeget havi részletenként fizetem be, úgy, hogy az első évben havonta 74, a másodikban 87, a harmadikban 94 ezer forintot fizetek.

— Nem adták olcsón a lehetőséget... — Nem. Ráadásul nekünk is a vállalati bérgazdálkodás szerint alakították ki a dolgozók bérét. Amíg nem szerződéses üzlet volt a Vadászkiirtó, 22 embert foglalkoztatott. En úgy véltem, elég lesz erre 11 dolgozó is. Ezek alapbérét úgy számították ki, hogy a 22 ember összberét elosztották 22-vel és megszorozták 11-gyel. Tehát azt a bért, amit így megszórtunk, el is vitték fölünk. És mindez csak alapbér, ezt nem tartom egészen igazságosnak.

— Hogyan lehetett elérni ilyen nagy létszámcsökkenést?

Mindenki kapott munkát

— Jó néhány poszt feleslegessé vált mihelet a szoros elszámolásról áttértünk a szerződésesre. Nem kellene boltvezető-helyettesek, pénztárosok. Arra, hogy én ne csapódjak be, elégnék kell lenni, magamnak.

— A csökkenés továbbá abból ered, hogy önkiszolgáló rendszerből felszolgálóba léptünk át, s megszűnt az italmérő és étkező rész elkülönülése.

Mindezt szemléletesebbé teendő kis táblázatot hevenyészítünk a Vadászkiirtó étterem régi és új munkahelyeiről.

Szoros elszámolású bolt	Szerződéses bolt
Üzletvezető	1 Hajnal Lajos nincs a létszámban
Üzletvezető-helyettes	4 —
Pénztáros	3 —
Segédmunkás	1 —
Pultos	4 2
Konyhai dolgozó	4-5 4
Büfés	2 2
Takarító	1 1
Leszedő	2 —
Felhasználó	— 1
Italmérő	— 1
Összesen:	22 11

— Hogyan ösztönzi munkatársait, ha nincs mozgóbér?

— Zsebből. Aki egy-egy hónapban különösen jól dolgozott, saját hasznomból jutalmazom. Persze, hogy ne feledjük el — sem ő, sem én —, egy füzetben mindenki aláírja, mennyi többletjutatást vett föl.

Máris mutatja a füzetet, az egyik konyhai dolgozó — Szabó Mihályné — nevének két-havonként sorakoznak a számok: 900 forint, 700 forint, 800 forint.

— És a borrháló?

— Az természetesen vagy van, vagy nincs. Biztosan kevesebb, mint régen volt.

— Mi lett a fölöslegessé vált dolgozók?

— Jó előre megcsináltam a létszámter-

vet, azt, kire van, kire nincs szükségem a vendéglőben. Mindenki kapott munkát a vállalat más területein, de volt olyan is, akiknek ez nem felelt meg, s más vállalathoz ment.

— Harag, sértődés nem volt?

— Kinek tetszik az, ha el kell mennie régi munkahelyéről? De nem volt mese, ekkora létszámcökkenés után csak megbízható és kifogástalan dolgozókkal lehet ugyanazt a sőt még többet produkálni.

— Visszatekintve az eddigi időszakra, mi volt a legnehezebb?

— Feltétlenül a kezdés. Az első hónapokban csak aludni jártam haza. Minden munkaterületet kipróbáltam, a pultostól a felszolgálóin át a büfésig és a segédmunkásig. Meg kellett ismernem a vendéglő sajátosságait, igényeit. Nem annyira a fizikai megterhelés volt nagy, hanem az, hogy a család szinte teljesen nélkülöm maradt. A feleségem — fodrász egyébként — gyes-en volt, s minden rá hárult otthon. Márciustól nyárig belerázódott mindenki az új körülményekbe, ekkor már csökkent az én megterhelésem is. Nem mintha most más nyitná és zárna ezt a vendéglőt, mint én...

— Mondja el egy napját — kérem a... nem is tudom, hogy szólítsam, nem üzletvezető, nem tulajdonos... (Szerződéses üzletvezető — mondja Hajnal Lajos.) Elbeszélése közben szinte ki lehet tapintani, kit és mit tesz fölöslegessé ez a szerződéses viszony.

Mit mutat a tapasztalat?

— 6—7 óra között érkezem be, a konyhai dolgozókkal együtt. Kiadom az anyagokat a raktárból az aznapra főzéshez, megbeszéljük, mit főzzenek. Nyáron ezután azonnal kiszaladok a piacra. Nagyon sokszor sikerül innen frissebb árut olcsóbban beszerezni, mint máshonnan. Később feltöltöm az italpultot, vagy ahogy mi nevezük, a standot. 8 óra után megcsinálom az étlapot, kikalkulálom a menüt és a la carte árakat, adminisztrálok, árut veszek át. Mindennap van valahova menni árúért. Egy ilyen kis üzlet számára a nagykereskedelmi mennyiségek közül a legkisebb is túl nagy, ránk romlana a romlandó áru.

Délben én is beállok felszolgálni. Ez azért is jó mert első kézből kapok véleményeket a főztünkről. Kettőt tart a csúcs, több mint kétszázan járnak mindennap ide ebédelni (december előtt ez nagyobb szám volt, sajnos az ötnapos munkahét miatt sokaknak nem elég az ebédzésűt arra, hogy ide járjanak föt ételni).

Ebéd után is van munkám. Ma például jött két fél disznó, két marhalapocsa. Ezt bontom, kicsontozom, szeletelem, előkészítem a holnapra főzéshez, sütéshez. Kisebb csúcsok vannak a délieltős műszak végén, az állandóan nappal dolgozó munkavégzésnek befejeztével. Hat után a környékből jönnek, főleg italt fogyasztók. (Ebéd közben déltől háromig nincs ital kiszolgálás.) A záróránk nyolcra van kiírva, de gyakorlatilag kilenckor zárunk. Ez egy fogás: nálunk másképp van, mint sok helyen, ahol ki van írva, zárás nyolckor és fél nyolckor már takarítanak.

Nagy munka, szó se róla. De a vendéget elsősorban az érdekli, hogy mi az eredménye. A környéken dolgozók elégedetten beszélnek a Vadászkiirtóról, mint mindennapos ebédelhelyükről. Hogyan tükröződik mindezen az étiapon? Február 3-án két menü volt, 20 és 24 forintért. Három leveses, három köretes és salátán kívül babsaláta, pacalpörkölt, zúzapörkölt, borsos csirkemáj és brassói aprópecsenye volt a készletek között. A frissensültek: rántott és párizsi borda, hajdúsági vegyes sült és sertésflecken. Tészta: túrócsusza. Bármelyik nagyobb vendéglőnek is becsületére válna ez a kínálat.

— Milyen tapasztalatai gyűlte fel a szerződésbe adás óta?

— Sok mindent másképp csinálnék. Például télen kevesebbet, nyáron többet fizetnék be havonta, mert a forgalom is úgy alakul. Voltak elképzeléseim, amelyekről le kellett mondanom. Szerettem volna esti vacsorázóhelyt alakítani a vendéglőben. Nem sikerült, nem volt forgalom. S vannak olyan észrevételeim is, amelyek a randalet finomítására vonatkoznak. Például nem differenciálnak az adózásban, 2 millió forgalom után ugyanúgy adózik az I., II. és III., IV. osztályú étterem is, holott a III. osztályban kötött haszonkulccsal dolgozunk, az I. és II. osztályban nem. Drágul az energia, az energiagigény meg ugyanaz, a haszonkulcs is marad. De amikor az italárakat megemelték, annyival csökkentették a haszonkulcsot, amennyivel nőtt volna az árrendszerünk (a szerzési és eladási ár közötti különbség). Berdemes lenne a finomításokat elvégezni.

— Végül is megérté felcsereálni az osztályvezetői állást a vendéglővel?

— Igen. Bár ellenkező esetben is végigcsinálnám a 34 hónapot. Eddig úgy látom, a befektetett munkával arányos az eredmény.

— Mit jelent ez pénzben?

— Nyáron havi tíz, télen hatezer forintot.

Jellemző, hogy most megint kezdnek visszatérni a nádhodályoknál is.

— Azt hallom, az is gond, hogy nincsenek nádfedő meszterek.

— Vannak! Nekünk is négy tetőfedő brigádunk van. Inkább az a probléma, hogy a nád tűzveszélyes. Meg aztán három-négy évenként „fel kell verni”, esetleg kifoltozni. De az is igaz, hogy 40—50 évig tető! Nem is akármilyen! Én még olyat nem hallottam, hogy kisbárány megfagyott volna elléskor a nádtetős hodályban. De a másfélben már igen!

— Hogyan lett nádas-agronómus?

— Majdnem véletlenül. — Elneveti magát.

— Habár azt tudtam, hogy zárt helyen nem bírok lenni, nekem a szabad kell. Ide exportra. Nagyon keresik a jöttém négy éve. Szeretem. Ez még jórészt feltáratlan tevéked. Kevesen tudják, milyen

(Fényképek: Vencsellei István)

Taar Ferenc

(Fényképek: Vencsellei István)

Bérről, árról – változatlan bizalommal

1972 novemberében emlékeztető ülést tartott az MSZMP Központi Bizottsága. Az akkor született határozatot sokszor felidéztek a következő hónapokban, években, sőt – bár közben már kongresszus is volt – még négy esztendő elmúltával is. Amikor talán a legjobban emlékeztető idézhető most: ebben a határozatban szerepelt, hogy a nagyüzemi munkásság rangját anyagiak megadásával is helyére kell emelni, vagyis központi bérintézkedések követték a határozatot. Amikor szótunk először nagyon nyomtatékosan arról is, hogy a termékek árát közelíteni kell az előállítási költségekhez: felemeltük a tej és tejtermékek árát, s tudomásul vettük, hogy négy év múlva a hús árának emelésére is sor fog kerülni.

Ennek a KB-határozatnak a megjelenése után két nappal ültem fel ösztinte beszélgetésre a MÁV Járműjavító hét kommunista dolgozójával. Azt kérdeztem tőlük: a határozatnak a mérleg két oldalát billentő pontjait egymás mellé téve bíznak-e benne, hogy jobb lesz a munkások helyzete. Ok hiszen egyértelműen bizalmat szavaztak a pártnak, kormányának, bár nem rejtették véka alá aggodalmaikat sem.

Tíz esztendő múltán ismét randevúra kértem akkori beszélgetőpartnereimet. Hatan jöttek el, s hogy körülültük az asztalt először azt tisztáztuk, kinek mennyiben változott a munkabeli helyzete. Hiszen egy évtized nem kicsi idő.

Tóth József lakatos volt, ma is az. Szabó László időközben munkafelnevétől kocsistávévó lett, Fekete János alvázlakatos-csoportvezető volt, ma a nyugdíjasok nyugalmát élvezheti, akárcsak Gali Sándor, aki osztályvezetőként vett búcsút az üzemtől, Palotai János lakatosból csoportvezető lett. (Annak idején Várdi Imréné raktárkezelő volt, még körünkben, most ő is nyugdíjas s valamilyen okból nem tudott bejönni az üzembe.)

Bekapcsolom az asztal közepére tett magnetofont – lám, ennyi idő alatt az új-

ságiró munka technikai feltételei is csak javultak – és felteszem az alapkérdést: tíz év múltán indokoltnak érzik-e az akkor megszavazott bizalmat?

Szót szó követ, nem is nagyon lehet megállapítani, melyiket ki mondta, de tulajdonképpen nem is szükséges. A mondanó lényege azonos, legfeljebb a megközelítés, fogalmazás különbözik.

— Talán semmi sem bizonyítja jobban, hogy nem kellett csalódnunk, mint az, ha ma körülnézünk a világban és összehasonlítjuk a mi helyzetünket másokkal, szomszédos országokkal. Ami a határozatban volt, azt itt a vagongyárban következetes munkával megvalósítottuk. Javult a gazdasági vezetés színvonala, jobb a munkaszervezés, sokat fejlődött a technika, új szociális létesítmények vannak – ez mind növeli a munkakedvet is. Igaz, akkoriban nagy viták voltak az egyes részintézkedések körül, de végül csak úgy oldódtak meg, hogy jobb lett a munkásoknak.

— A jövedelem lényegesen javult, nem is csak a bérek, hanem a mozgóbérek, az egyes feladatokra kitűzött célszámok növelik annak, aki nem fél a munkától.

— Sok dolgozónak van kertje, abból is lehet pénz kihozni. Először jöhet a pósméte, utána őszibarack, alma. Akj nem fél a munkától, annak pénze is lehet.

Ennyi tehát a bérekről, keresetekről, jövedelmi lehetőségekről. És az árak? Hogyan vélekednek most azok alakulásáról?

Vannak érveink, hogy megmagyarázzuk

Rövid ideig tartó csend követi az elhangzott kérdést. Aztán sommázottan érkezik a felelet.

— Igényesebbek lettek az emberek, ezért sokkal érzékenyebbek az árakra. Ami megjelenik a hivatalos árintézkedésekben, azzal általában egyetértenek, mert vannak érveink, hogy megmagyarázzuk. De hogy ma megvettem valamit, egy öszszegért, holnap meg három forinttal többet kérnek érte, az nem jó. Az csak idegesíti az embert.

— Hetvenkettőben beszélünk arról, hogy az eladók nem ismerik az árakat, most még annyira sem tudják. A pénztárosok egymást kérdeztik, nem lehetek biztos benne, hogy akarva, nem akarva nem csapnak-e be.

— Sok a protekcionizmus a kereskedelemben. Tulajdonképpen minden van, csak nem mindenkinek.

— Ha annak idején azt mondtuk, szigorúbbnak kellene lennie az ellenőrzésnek, most ez még inkább érvényes. A vásárló képtelen minden árat ismerni, hogy maga reklámalhasson.

— Mostanában sokat beszélünk róla, hogy a többféle vállalkozás majd az árakat is lejjebb szorítja. Nem vagyok egészen biztos benne. Valamikor, amikor még sok kisiparos volt, ők is megégyeztek, nem törték le egymás árait.

Tíz évvel ezelőtt a beszélgetésünk során elhangzott egy mondat, mely szerint a gépkocsik adójának felemelése nemigen érinti a vagongyári munkásokat. Legutóbb az adó eltörlését már sokan

fogadták örömmel. Annak idején nem volt túlekedés a gyárkapunál a parkolóhelyekért, később lett – ma megint kevesen járnak kocsival munkába. Nem éri meg. Nagyobb utakra viszont szívesen mennének, és sokallják a benzinköltséget a munkáskeresetekhez képest. Bár van ellenvélemény: vasutás dolgozónak luxus a kocsija, hiszen ingyen utazhatnak a családdal együtt.

Lassacskán körbejárjuk azokat a témákat, amelyekről tíz évvel ezelőtt beszélgettünk. Itt az ideje, hogy összegezzük.

— Egy biztos, a párthatározatok azért születnek, hogy jobb legyen a sorsunk. Így is történt. Tíz év alatt jócskán emelkedett az életszínvonal. Úgy ahogy ígérték.

— Igaz, az elmúlt években mindig arról beszélünk, hogy csak szinten tartásról lehet szó, de végeredményben valami emelkedés mégis történt.

— S ha valóban csak stagnálnánk, azt elfogadnánk a munkások a vagongyárban?

— Meg lehet magyarázni és meg is értenék. Igaz, elégedetlenség mindig volt és lesz is, amíg ember él a Földön. Annyi pénz még sose kapott senki, amiből öt forintot visszaadott volna, hogy ez már nem kell. De jó is, hogy nőnek az igények, ez serkent mindenkit, hogy gondolkodjon, mit hogyan lehetne jobban.

— Ha kap valamit, azt senkinek nem kell magyarázni. De ha kérünk tőle, amellé már magyarázatot kell fűzni a segédmunkásnak is meg a miniszternek is.

Apróságok, de keserítik az életet

— Alapjában véve elégedettek lehetünk a helyzetünkkel, de mindig van sok kisebb-nagyobb dolog, ami bosszant, ami tudjuk, hogy hátráltat az előrejutásban. Hallom a rádióban, hogy Pesten legalább tízezer ember van, akinek nincs munkaviszonya, mégis jól megélik. És még azt mondják, nem is olyan nagy ez a szám! Mennyivel emelkedhetne az életszínvonalunk, ha minden léhtűt munkára fognánk!

— Apróság, talán nem is idetartozik, de nem megy a fejembe, ha műszak után ott áll a tömeg a buszmegállóban és jön a vidéki járat félig üresen, miért nem vehet fel minket, Tudom, az igazgató válaszolt, de érteni akkor sem értem.

— A Sas utca sarkán levő házat hónapokig tatarozták, már leszedték az állványokat, de a rajta levő négy tornyocskát nem csinálták meg. Azért újra fognak állványozni?

— És még sokáig folyik a szó.

Sorolják azokat a hibákat, problémákat, amelyek vagy közvetlenül okoznak nekik bosszúságot, naponta, vagy csak azért, mert tudják, ha nem lennének, az ő életszínvonaluk is jobban emelkedhetne. Amikor közbevetem, hogy a gyakran utazók életét a vasúti kocsi felhúzóhatatlan ablakai, bezárhatatlan ajtó keserítik, nem hátrítják el a reklamációt.

A magnószalag lepergése után hadd zárjam a riportot azzal a nagyon jellemző történettel, amit az egyik beszélgetőtársam mondott el:

— Találkoztam a múltkor az egyik ismerősömmel, kérdem, hogy s mint megy a sora. Azt mondja: jó lenne ez a demokrácia, csak hagyják az embert élni. Ejnye, kérdem, há h nem hagynak élni, akkor hogy a csudába élis? Vagy ez csak a látszat? Tudod mikor nem hagyják élni az embert? Amikor még napszámoként sem kapott munkát. Igaz, erről manapság már nem igen szokás beszélni.

Nagy Zsuzsa

Azt akarom mondani...

1. Iszik-e a MÁV?

Kedves kollégám elismerésre méltó szenvedéllyel támogatja a MÁV szigorú intézkedéseit, amelyek a nem dohányzó utasok védelmét szolgálják. Helyes, én is védem őket. Mint minden intézkedést, ami az embert szolgálja. Igaz, közben tudatom hátsó sarkában megjelenik a kétely: vajon csak a dohányosok jelentenek ártalmat vonatainkon? Vajon a szemét, a piszok, az elromlott ajtók, ablakok, az illemhelyek állapota stb. nem jelent még nagyobb kulturálatlanságot? Vagy kollégám nem azokon a vonatokon utazik, amelyeken én?

Azt írja azonban, hogy a MÁV számuzte területéről az alkoholt. S ez már valóban gyanús: nekem ugyanis gyökeresen mások a tapasztalataim. Olyat is láttam-hallottam már, hogy a büfékocsi kiszolgálói megadott jelre fehér színű kávét töltöttek valahol hátul a papírpohárba. Azt meg szinte hetente látom, hogy a vonatra bárki bármilyen szeszes italt bevihet s ott megihatja. Sőt az állomásokon és vonatokon általában mindenütt kapható legalább sör. Legalább – mondom. S élnek is vele a kedves utasok jócskán.

Egy szó mint száz: jó lenne pontosan tudni, hol és merre jár az a különleges vonat, amelyről számuzték a szeszt. Szívesen lennék utasa.

2. Mitől lesz parlament?

Folynak a diákpárliamentek országsszerte. Izgatottan olvasom a róluk szóló tudósításokat, cikkeit, meditációkat, érdekelne, hogyan érzik magukat diákjaink közközletünk enyhén szólva bizonytalan állapotában mint alanyok. A tudósításokból azonban sok minden kiderül – például ki vett részt, ki tartott beszámolót, milyen szekciók voltak, sőt az is, hogy egy hozzájáruló átlagban négy percet beszélt, de egyvalami nem.

Azt ugyanis hiába keresem, hogy miről beszéltek. Mit szidták, mit dicsértek, mire hördültek fel, milyen javaslatot tettek. Arra gyanakszom, mégis igaz lehet, amit hallani, hogy tudniillik a diákpárliamentekre a küldötteket a tanárok készítettek fel, előre megadott témákkal, megírt hozzászólásokkal. Így aztán probléma nélkül, simán lezajlott minden. A valódi problémákat megkerültük megint.

Miért is ne? Azt is hallom ugyanis – természetesen nem megye-határon belül történt – hogy az egyik szekció vezetője a plenáris záró ülésen elővetegvő otthon előre megírt összefoglalót s azt olvasta fel. S természetesen mindent a legnagyobb rendben levőnek talált.

Akárcsak a diákok. Így tanuljuk a demokráciát.

3. Az üveg ára

Olvasom az újságban, hogy egy spanyol – vagy francia? – városban stadiont építenek az üres üvegekből. Utcai tartályokban összegyűjtik az üres, használt üvegeket, s a visszaváltási pénzből épül a sporttelep.

Két dolog jutott eszembe a hír olvastán.

— Az egyik egy régi vicc. Találkozik két férfi, egykor osztálytársak voltak. Az egyik kellemesen öltözött, a másik beteg, rongyos, elhanyagolt.

— Mi van veled? – kérdi az ápolat.

— Az alkohol – legyint amaz keserűen.

Tíz év múlva újra találkoznak. Az egykori rongyos azonban most pazar autóban ül.

— Hát te? – csodálkozik az ápolat.

— Visszaváltottam az üvegeket – kiált ki szivarja mögül a szerencsés.

A másik egy tapasztalat. Naponta többször bejárom gyalog a Petőfi tér, Erzsébet, Salétrom, Ságvári, Barna, Vörösmarty utcák környékét. Csak errefelé össze lehetne szedni több száz üres üveget. Igaz, ezeknek van kis szépséghibájuk. Valamennyit összetörték. Oszlop-hoz, falhoz, hintához, szeméttartóhoz vagdoszták őket. Valami új öncélú pusztítás terjed errefelé.

S ki vesz nálunk törött üveget? Aprópó! Lehet, hogy ezért kevés nálunk a sportolásra alkalmas létesítmény?

4. A pesszimista

Egy kiváló tsz elnökevel beszélgettem a minap. Többek között arról, hogyan élnek falujában az emberek.

— Ki így, ki úgy.

— Mégis... Elégedettek?

— Hát... Van egy tagunk, éppen tegnap mondta, hogy ő mennyire pesszimista.

— Pesszimista?

— Az hát. Igaz, az idén a negyedik ház építését fejezte be. Egy magánban épült, három a lányának.

— És pesszimista?

— Azt mondja...

Hát így én is szívesen mondanám...

Magyarországi

TÉLI HALÁSZÁS (MTI-fotó: Kozma István)

A TEJ

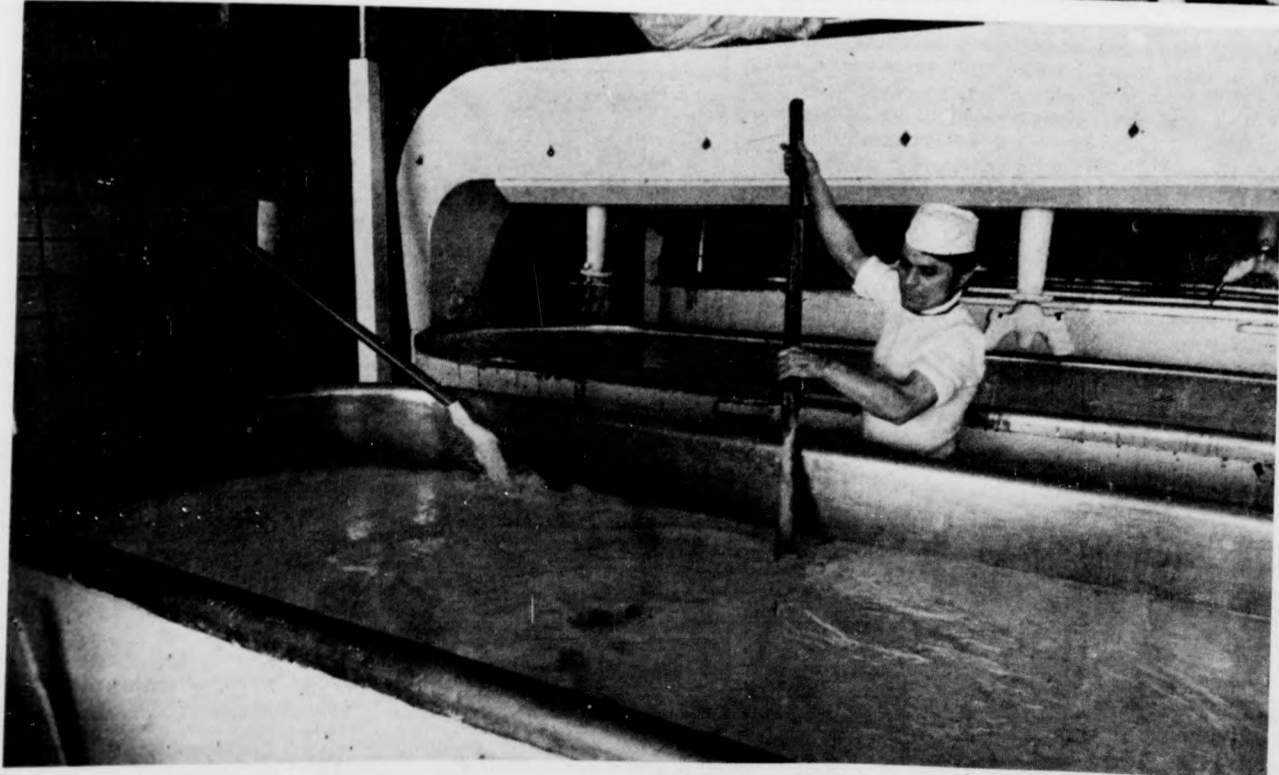
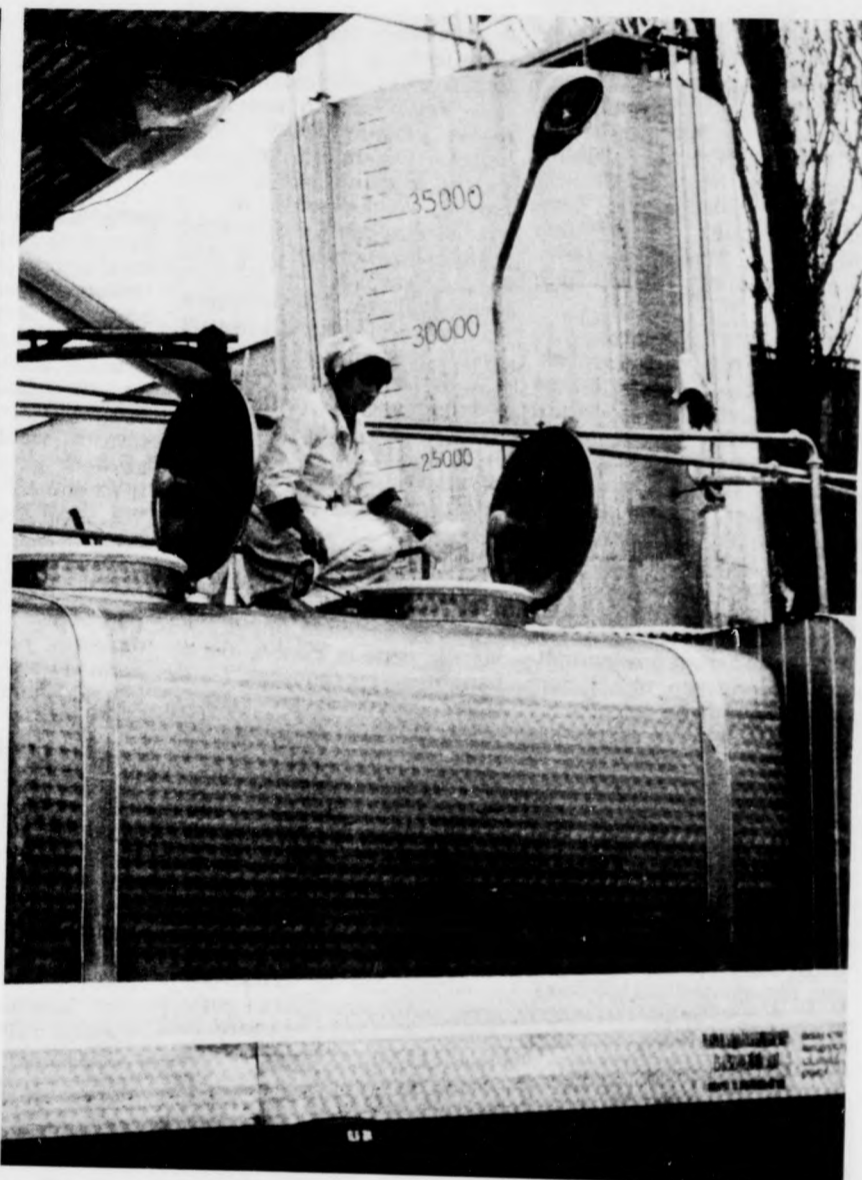
A tej... Élet, erő, egészség — mondhatná a reklám. S ha nagyot akar mondani, hozzáteszi: A világbajnokok itala.

Szó, ami szó, nem véletlen a tejnek mint tápláléknak az élettani hatása. A tejben megvan minden, ami az emlősállatok kicsinyeinek a fejlődéséhez szükséges. Miért ne lenne e tápanyagokra szüksége a már felnőtt „kicsinyeknek” is?

A tej... van belőle bőven. Tejben-vajban fűrdhetnénk, de túl keveset fogyasztunk abból a 60 féle tejtermékből, amit a tejpari vállalat készít. (Nem úgy, mint egykor, amikor falun alig lehetett tejet kapni, mert nem volt tehén a ház körül. Azt hitték, újra fogja szülni a kapitalizmust. Pedig csak ilyen aranyos borjakat szült, azaz ellett.) Ma már a háztájiból több is kikerül, mint a piacra való tej, tejföl, túró.

A tej... Zömét azért a nagyüzem adja, ahol emberi kéz nem nyúl sem a tehén tőgyéhez, sem a géppel kifejt tejhez. Ha áramszűnet lenne, talán ma már nem akadna kéz, amelyik kifejné. Csak ne legyen soha áramszűnet... Hogy országunk valóban tejjel-mézszel folyó Kánaán lehessen.

(göz)
Fotó: Iklódy

Batthy

Ha március idusán a gyar történelem fényes jára, 1848. március 15-én emlékezünk, Petőfi, Kossuth nevét idézzük, és a mártír fiatalokét. Ha végigkísérjük az eseményeket a kor és a magyar szabadságharc harcoló hadsereg útját követve, Világoson keresztül jutunk Aradig, akkor a három tábornok mártírjára gondolunk. De a legelső szót mondjuk Batthyány Lajos, a magyar forradalom miniszterelnökéről. 1848 nyarán az ő irányításával vette meg az önálló magyar ország első lépését: felejtkezünk arról, hogy Kossuth mellett 1848-ban Batthyány a nemzetellenállás szervezője, az ő

A REFORM

Batthyány Lajos 1807. február 14-én született (az adatok szerint 11-én) Zsónyban. Szülei a nagyszobor arisztokrácia legvagyonosabb rétegéhez tartoztak. A Batthyány nagyon sokba fektetett Széchenyihez. Tízéves korában huszártisztságot viselt, majd a királyi hadsereg huszonegy éves, amikor az utazásra indul. Visszatérve kapcsolódik be a magyar politikai életbe. Széchenyi Wesselényi volt rá a legnagyobb hatással kortársai közül, s miként azok, úgy felismeri a reformok szükségességét. Már az 1839-es országgyűlésen a főrendiháza elnöke, a maroknyi ellenzék vezetője csoport vezetője. Politikai cselekvéseiben radikálisnak. A negyvenes évek közepén közelebb áll hozzá a Kossuth forradalmiságához. Széchenyi reformpolitikájának „Ész, erény, becsület, nincs kötve osztályhoz, s tulajdonok sokszor megfoltott arányban állnak a nemzeti kiváltságokhoz” mondatát egyik beszédében. Széchenyi egyre nő, az 1847-48-as országgyűlésen már vitathatatlanul az ellenzék vezetője. Döntő szerepe van abban, hogy az udvar ellenére Kossuthot Pest megyében katonai tisztséggel választják.

Az utolsó reformgyűlésen nyilvánvalóvá válik, hogy Batthyányra nagy szerep vár az ország polgári átalakításában. Március 15-én Kossuth Bécsben már úgy beszél róla a főrendiháza előtt, mint Magyarország miniszterelnökéről. Két nappal később már meg is kapja a megbízást a kormányalakításra. A pillanattól kezdve egészen szeptember végéig Batthyány a magyar forradalom első miniszterelnöke. A forradalom győztes végén a nemzetgyűlés elnökévé választják.

A FORRADALMI HONVÉDELEM SZERVEZŐJE

Batthyány március 22-én terjesztette fel Bécsben a kormányának névsorát jóváhagyás végett, és április 11-én napjaiban már dolgozik az első magyar független forradalmi minisztérium. Aligha két hét múlva a kormány a nemzetgyűlés között munkához, a Batthyányé. Külső és belső erők szorításában, fenyegetésben kellett országot védeni. A nemzetiségek nemességének elmozdítása egyre riasztóbbá vált, s a megmozdulások a magyar forradalom létét fenyegették. Az udvar mindezt nem elismerte a kormányt, már szólni kezdte hálóját a nemzetellenes erők között. A radikális forradalmi erők pedig tovább akarták fejleszteni a forradalmat. Batthyány ebben a helyzetben sajátos politikai programot alakított ki, lojális maradni a Habsburg-házzal szemben, ez a lojalitás jellemezte a kormány politikáját. Ugyanakkor lázas igyekezzel építette a magyar polgári kormányzati rendszert. Június 16-án döntő lépésre szavazta el magát: megalapítja az önálló magyar hadsereget. Életre hívja az első magyar honvédszázalókat. Batthyány reménykedik abban, hogy a nemzet és az udvar közt

Batthyány Lajos emlékezete

Ha március idusán a magyar történelem fényes napjára, 1848. március 15-ére emlékezünk, Petőfi, Kossuth nevét idézzük, és a márciusi fiatalokét. Ha végigkísérjük az eseményeket a kormány és a magyar szabadságharc harcoló hadsereg útját követve, Világoson keresztül eljutunk Aradig, akkor a tizenhárom tábornok mártírhalálára gondolunk. De ritkán szólunk Batthyány Lajosról, a magyar forradalom első miniszterelnökéről. Pedig 1848 nyarán az ő irányításával tette meg az önálló Magyarország első lépéseit. Elfelejtjük arról, hogy Kossuth mellett 1848 nyarán Batthyány a nemzeti ellenállás szervezője, az önálló

magyar honvédsereg megteremtője. 1849. október 6-án Aradtól távol, Pesten, az Új-épület udvarán ugyanazon ügyért áldozza életét, mint Aradon a tizenhárom tábornok.

Adósságot kell törlesztenünk most, amikor születésének 175. évfordulóján emlékezünk gróf Batthyány Lajosra, az első felelős magyar miniszterium elnökére. Arra a politikusra, akinek emléket nem őrzik szobrok, nem fűződik hozzá olyan legendák és hagyományok, mint Kossuth nevéhez. Nem maradtak fenn utána művek, mint Széchenyi után, nincsenek látványos gesztusai, mint Teleki Lászlónak voltak.

A REFORMKOR ÁRAMÁBAN

Batthyány Lajos 1807. február 14-én született (újabb adatok szerint 11-én) Pozsonyban. Szülei a magyar arisztokrácia legvagyonosabb rétegéhez tartoztak. A fiatal Batthyány nagyon sokban hasonlít Széchenyire. Tizenhat éves korában huszártiszt a császári királyi hadseregben, huszonegy éves, amikor leveti az uniformist és nyugat-európai utazásra indul. Visszatérve kapcsolódik be a magyar politikai életbe. Széchenyi és Wesselényi volt rá legnagyobb hatással kortársai közül, s miként azok, úgy ő is felismeri a reformok szükségességét. Már az 1839–40-es országgyűlésen a főrendi táblán a maroknyi ellenzéki csoport vezére. Politikai nézetei gyorsan radikálizálódnak. A negyvenes évek közepén közelebb áll hozzá Kossuth forradalmiságához, mint Széchenyi reformpolitikájához. „Ész, erény, becsületesség nincs kötve osztályhoz, sőt e tulajdonok sokszor megfordított arányban állnak a nemzeti kiváltságokhoz” mondta egyik beszédében. Szerepe egyre nő, az 1847–48-as országgyűlésen már vitathatatlanul az ellenzék vezére. Döntő szerepe van abban, hogy az udvar ellenére Kossuthot Pest megvében követ-té választják.

Az utolsó reformországgyűlésen nyilvánvalóvá válik, hogy Batthyányra komoly szerep vár az ország polgári átalakításában. Március 15-én Kossuth Bécsben már úgy beszél róla a forradalmi nép előtt, mint Magyarország miniszterelnökéről. Két nappal később pedig már meg is kapja a megbízást a kormányalakításra. E pillanattól kezdve egészen szeptember végéig Batthyány a magyar forradalom fejlődésének egyik meghatározó egyénisége.

A FORRADALMI HONVÉDELEM SZERVEZŐJE

Batthyány március 23-án terjesztette fel Bécsben kormányának névsorát jóváhagyás végett, és április első napjaiban már dolgozik az első magyar független felelős miniszterium. Aligha látott kormány nehezebb körülmények között munkához, mint Batthyányé. Külső és belső erők szorításában, fenyegetett helyzetben kellett országot építeni. A nemzetiségek mozgólódása egyre riasztóbbá vált, s a megmozdulások a magyar forradalom létét fenyegették. Az udvar miközben elismerte a kormányt, már szöni kezdte halálját a független Magyarország körül. A radikális forradalmárok pedig tovább akarták fejleszteni a forradalmat. Batthyány ebben a helyzetben sajátos politikai programot alakított ki, lojalis akart maradni a Habsburg-házhoz, ez a lojalitás jellemezte kormányának politikáját is. Ugyanakkor lázas igyekezettel építette a magyar polgári kormányzati rendszert. Május 16-án döntő lépésre szánja el magát: megalapítja az önálló magyar hadsereget, életre hívja az első tiz magyar honvédszázadot. Talán reménykedik abban, hogy a nemzet és az udvar között

elkerülhető a fegyveres konfliktus, de mégis mindent megtesz annak érdekében, hogy a nemzetnek, ha szükség lesz rá, legyen lehetősége fegyverrel megvédeni függetlenségét és szabadságát. Batthyány nagy gondot fordít a hadsereg szervezésére. Megbizottai Csehországban, Hollandiában, Belgiumban vásárolnak fegyvereket és lőszeret. Kutatja és keresi azokat az egykori tiszteket, akik kiléptek a császári hadseregből megfelelő katonai képzettséggel rendelkeznek, mert rájuk akarja bízni az új hadsereget. Batthyány hívására lép be a honvédségbe Damjanich, Klapka, Nagy-Sándor és Görgey is többek között.

Az egykor Széchenyi mellett álló Batthyány a forradalom előestéjén már Kossuth Lajoshoz állt közelebb. A forradalom győzelme után viszont végig megmarad a „középuton” politikai hitvallásának.

POLITIKAI GYLKOSSÁG ÁLDOZATA

Batthyány politikai pályafutása letartóztatásával véget ért. Nem sejtje, hogy elindult azon az úton, amely a vesztőhely felé vezet. Lajbachba majd Olmützbe viszik. Az udvar úgy dönt, hogy hadbírósg előtt kell felnie tetteit. Még folynak a harcok Magyarországon, amikor Batthyány Lajos, a király által kinevezett magyar miniszterelnököt hadbírósg elé citálják. A vád főlépcsője, a pragmatika sanctio tudatos megsértése. A győztes ellenforradalom példát akar statuálni, s az első áldozat ki lehetne más, mint a forradalmi kormány miniszterelnöke. A Leuzendorff kapitány törzshadbíró vezette törvényszék érzi a vádak képtelenségét. Néhány évi börtönrre ítélik, de aztán augusztus 30-án Olmützben Swartzenberg titkos utasítására megszületik az új ítélet: vagyonelkobzás és kötélt álltal halál. A bíróság kegyelemre ajánlja, de nyomban Magyarországra szállítják, sorsa ezzel megpecsételődött. Haynau nem ad kegyelmet. 1849. október 5-én a pesti Új-épületben hirdették ki a halális ítéletet. Batthyány tudta, hogy a jog szerint is törvénytelenül ítélik el, ítélete nem más, mint politikai gyilkosság. Hogy a kötéltől megszabaduljon, a siralomházban éles törrel súlyos sebeket ejtett a nyakán, már-már elvérzett, amikor rátaláltak. Az osztrákok azonban nem mondták el arról, hogy végezzenek vele. Október 6-án este az Újépületen kívül, az 5. számú pavilon előtt állították a kivégző osztag elé a megbilincselte, a sok vérvesztés miatt jártányi erővel is alig-alig rendelkező Batthyányt. Hat vadászkozona emelte rá fegyverét. Eljött a haza! — suttogta alig hallhatóan. Ő volt október 6-án tizenegyedik magyar vértanúja.

Tragikum a beteljesedett. 1848-ban magánosan harcolt, keresve a kompromisszumot. Az udvar halálba küldte. De nem méltatta érdemei szerezte sem. Kossuthnak és

lása a király által szentesített áprilisi alkotmány. „A törvény és a királyi eskü volt zsinormértékem, sem jobbra, sem balra nem hagyttam magam elragadtatni” — írta kivégzése előtti búcsúlevelében.

Politikájának kettőssége — tárgyalások a kiegyezés keretében, a harc elkerülése érdekében, ugyanakkor az ország felkészítése a fegyveres harcra — jellemzi Batthyányt 1848 szeptemberében. Amikor Jellasics átlépte a Drávát, politikájának összeomlását látja, de nem hagyja el a küzdőteret. Szeptember 28-án a sükörői templomban a miniszterelnök megjelenése és határozott föllepése készíti arra a magyar tisztkart, hogy felvegye a már leoldott kardot, és vállalja a harcot Jellasics ellenében. Október első napjaiban Jellasics rohamának visszaverése után politikájának teljes bukását látja, és beadja lemondását. „Bármiként ítélnék is felőlem, legyenek önök uraim meggyőződve, hogy akár soralkban, mint képviselő, akár polgár leszek, mindig küzdeni látandnak Magyarország jogaiért, és törvények szentségéért, és soha nyugodni mindaddig, míg hazánk földét ellenség szentelenti jelenlétével, s míg van törvény, mely teljes végrehajtást nem nyert akár felülől, akár alulról jönjön a forradalom” — fogalmazza meg lemondólevelében. Pár nap múlva mint népfőlkéltő védő szűkebb pátriáját. Nem sokkal később visszatér a képviselőházba. Még egyszer december utolsó napjaiban megpróbálkozik a megbékélés politikájával. Ő a vezetője a Windschgratzhez induló országgyűlési delegációnak. A herceg nem fogadja, sőt január 8-án letartóztatja.

FILIP TIBOR

Széchenyinek nemzedékek voltak a rajongói. Neki tisztelői is alig akadtak. A történelemben a kompromisszum vállalása haláltalán szerep. Nem válhatott eszményképp. Nem volt forradalmár, de tisztán látó politikus és nemzetét mindhaláláig hűen szolgáló hazafi — igen.

Filmapló

Filmforgalmazásunk jó voltából nemigen tudtuk érzékeltetni azt a jelentős változást, ami az elmúlt két évtized folyamán a filmművészet egy bizonyos területén végbement. Már az 1950-es években készült filmekben is voltak kemény, sőt kegyetlen konfliktusok, de a kegyetlenség közvetlen képi megjelenítése az esetek többségében elmaradt, az alkotók csak áttételesen utaltak a háborzongató jelenetekre. Ez a fajta művészet napjainkban visszajárára fordult, annyira, hogy már nem is beszélhetünk művészetről, csupán egy elsatnyult, az emberek általános ösztöneire apelláló szórakoztatóparról. Egyre gyakrabban és egyre több filmben uratkodik el az erőteljes, agresszív hang, a gyilkosságok ábrázolásában nincsenek már kihagyások, a felvevőgépek hidegen és aprólkosan rögzítik a gyilkos mozdulatait és szinte belefeleldezik a sűrű vörös festék látványába, ami ezeknek a filmeknek elengedhetetlen kelleje.

Legjobb az a változás a kaland és gengszterfilmeknél figyelhető meg. Ezeknek a filmeknek az erőszak perctől kezdve az erőszak volt a központi problémájuk, de korábban, valamilyen iratlan szabályhoz ragaszkodva a kamera inkább a gíppisztolák füsttől csövén állapodott

KIKÖTŐ

Az Alföld Stúdió új antológiájáról

Harmadjára: az 1971-es 1975-ös Közelítések után 1981-ben is antológiával, a Kikötővel jelentkeztünk az Alföld műhelyében tevékenykedő, fiatal, „pályakezdő” szepírókat, kritikusokat bemutató Stúdió. A megjelenési rendszeresség szépen jelzi az alkotói és szervezési folytonosságot, még akkor is, ha ez a harmadik kötet a másodiknál jócskán többet vártatott magára. Jelzi továbbá, amit már a Közelítések is, hogy az egykori antológia-szerzők antológiászerkesztővé „öregedtek”, amiben nem az idő múlásának szomorú ténye a lényeges. Inkább az: az ilyen vagy olyan minőségben, de együtt maradtak, s itt maradtak zömmel az együtt indulók: ez a táj, ez a „szellemi klíma” talán mégsem csak elindítani tudja a tehetségeket. S ebből pedig azt a következtetést vonnánk le szívesen, hogy a folytonosság így is létezik: talán a Kikötő alkotói sem szórja szét túlságosan szél meg földrajzi, s főképpen nem eszmei értelemben. Miért fontos ez? Részben, mert a vidék (bármely vidék) irodalmi művészeti életének normális, egészséges mozgása, meg-megújulása lehetetlen a tájhoz szorosan, helyileg is kötődő alkotók nélkül. Másrészt: az egy fészkekből kiröppentőket óhatatlanul összeköti a szellemi érdeklődés, a táj hagyományai is determinálják, többé-kevésbé hasonló irányultsága, ami az együttmaradás, a nemzedéki önbizalom, a személyes hit erősítője is egyben.

Ez az irányultság jelen esetben a való-ságérzékenységgel, helyzetelemző készséggel, a tények, a valóság erős kritikai-elemző megközelítésének képességével volna jellemezhető. Így volt ez a megelőző két kötetben is, ami a szellemi és módszertani hagyományok erősségét, életképtenségét igazolja.

S ezzel egyúttal a Kikötő egyik fontos jellegzetességére is utalunk: a realizmus-tisztelet a líra, a próza, a kritikatanulmány, sőt a fotóművészet műfaji keretei közül is kiviláglik. Ily módon ez utóbbi művelői (Andics Árpád, Horváth István, Micskey István, Oláh Tibor és Szabó Antónia) az antológiában szereplő művek illusztrátorainak is tekinthetők: a két korábbi kötet képzőművész-illusztrátorainak „utódaiként”.

Ez a realizmus-tisztelet sajátos módon jelenkezik a kötet minden korábbián gazdagabb tanulmányrovatóban. Erdemes figyelnünk a témaválasztásra: Balogh Ernő Illyés Gyula Petőfi-képeről, Gróh Gáspár Szabó Dezsőről, az „ellentmondásosság írójáról”, D. Rác István a csehszlovákiai magyar irodalom egyik legjelesebb képviselőjéről, Duba Gyuláról, Bertha Zoltán a romániai magyar líra jeles képviselőjéről, Szilágyi Domokosról értekeznek. E művészek a maguk műfajában mindannyian a népi-nemzeti elkötelezettség hangján szólanak, erős küldetés- és felelősség-tudat jellemzi művészetüket. Pilinszky János és Nemes Nagy Ágnes líráját (Varga Pál, illetve Berta Erzsébet írt Óluki tanulmányt) a humánművészet, az emberi tisztaságba vetett hit jellemzi, s erőszakoltság nélkül keres-

hetjük meg a hazai lektúr talán legismertebb írója, Berkési András (G. Kiss Valéria elemzi életművét) helyét a témacsoportban: ha az írói szándék felől közelítünk alkotásaihoz. A témaválasztás természetesen sok esetlegességet is hordoz, s legfőképpen nem minősít csupán jellemzője egyfajta kritikai érdeklődésirányának. Nem minősíthet a módszer sem (a műközpontú témamegközelítés), de az kétségtelen, hogy e tanulmányok erényei e „realista” kritikairói módszerből is következnek: az alkotások belülről, az írói élmény, alapállás felől való vizsgálata, a téma és a művész viszonyának gondos kutatása, az értékelő s nem csupán leíró recenziási magatartás vállalása. Korábban a folytonosságáról szólunk: minden anyag között talán a kritika mutatója föl jegyeiben leginkább a hagyomány: a sokat emlegetett debreceni irodalomtörténeti iskolával való szoros kapcsolatát. E tekintetben tehát a tanulmányrovát nem jelentett meglepetést: egységesen jó színvonalú dolgozatai megnyugvással tölthetik el a kritikai életünk alakulását figyelemmel kísérőket.

Annál inkább meglepetés a prózarovat: már pusztán létevel is. Nehezen terem ezen a tájon a próza: most tehát külön öröm, hogy Csengey Dénes monodramával, Osztójkán Béla elbeszéléssel, Tar Sándor novellákkal bizonyítja a műfaj erősödő jelenlétét. Mindhárom érzékenyen reagálnak a mikrovilág, a lélek rezdüléseire, egyöntetűen az emberi cselekedetek belső, olykor teljességgel rejtett rugóit keresik. Csengey Dénes az akasztófára jutott Villon monológiájával a látszatvilág mögötti valóságra figyelget: a gyilkosság lett, menthetetlenül eltvedt költő már csak önmaga megnyugtatóra alkalmas eredenő jószágának, tisztaságának bizonyítékát kutatja. Megkésztet önvizsgálat ez, amelyen „cellakényszer”, de legalább az önfeloldozáshoz elégséges. Osztójkán Béla érezhetően sok tapasztalati élményt felvonultat elbeszélése lényegében hasonló világban zajlik, mint amely világ kötetben s az antológiában is megjelent verseit is ihleti. Az „aljavilág” ez, a létalattiak világa, melyben azonban csodálatos virágai nyílnak az emberi létezésnek, szeretetnek. Szeretettel elegy íróiával fordul Tar Sándor is novellái hősei felé: őt elsősorban nemzedékének viselt dolgai izgatják. (1981-ben jelent meg első novelláskötete.)

Az előző antológiákkal ellentétben a Kikötőben szinte háttérbe szorult a líra. Az erős próza, s a jó színvonalú tanulmányanyag mellett nemcsak számbéli, de értékbeli képviselete is gyengébb. Balpapp Ferenc és Nyírán Ferenc mellett Osztójkán Béla jelentkezik versekkel: az időközben megjelent verseskötetből is ismerős alkotásokkal többi teljesítménye a leginkább figyelemre méltó.

A könyv Aczel Géza, Görömbei András és Márkus Béla szerkesztésében s a megyei tanács kiadásában látott napvilágot.

Cs. Nagy Ibolya

Egy kártékony filmtípus

szórakoztak a vérfürdő látán. Sőt, nem elégedtek meg a látvánnyal, a hecc kedvéért gyakran közbeszóltak.

Lehet, hogy túlságosan konzervatívnak hat, de őszintén sajnálom, hogy ezen a területen filmforgalmazásunk nem maradt meg korábbi elveinél. Evekkel ezelőtt ugyanis ezt a filmet nem vették volna meg. Miközben fülemben szerves egységé olvadtak össze az öldöklések tipikus mellékzörejei: a kardcsörgések, sikolyok és halálhörgések, továbbá a közönség szórakozását bizonyító megnyilvánulások, szorongva gondoltam az ilyen jellegű alkotások elrettentő következményeire: többek között ezek a képek is közrejátszanak abban, hogy az emberek egyre jobban hozzászoknak a kegyetlenséghez, az öldökléshez, a ki-ömlő vér látványához, s egyáltalán nem rettennek vissza attól, ha bárkit szenvedni látnak.

Tudom, az emberi kegyetlenség történelmünk szerves tartozéka — erről tudomást nem venni egyenlő lenne a struccpolitikával. Az meg természetesen dolog, hogy a művészet újra és újra foglalkozzon alkotásai ebből a témával — de nem mindegy, hogyan nyúlnak a kérdéshez, és milyen szempontból dolgozzák azt fel. Végeredményben Hideo Gosa filmjében is van egy alapmag,

ami figyelemre méltó, és nem elégedtek meg a látvánnyal, a hecc kedvéért gyakran közbeszóltak.

Lehet, hogy túlságosan konzervatívnak hat, de őszintén sajnálom, hogy ezen a területen filmforgalmazásunk nem maradt meg korábbi elveinél. Evekkel ezelőtt ugyanis ezt a filmet nem vették volna meg. Miközben fülemben szerves egységé olvadtak össze az öldöklések tipikus mellékzörejei: a kardcsörgések, sikolyok és halálhörgések, továbbá a közönség szórakozását bizonyító megnyilvánulások, szorongva gondoltam az ilyen jellegű alkotások elrettentő következményeire: többek között ezek a képek is közrejátszanak abban, hogy az emberek egyre jobban hozzászoknak a kegyetlenséghez, az öldökléshez, a ki-ömlő vér látványához, s egyáltalán nem rettennek vissza attól, ha bárkit szenvedni látnak.

Tudom, az emberi kegyetlenség történelmünk szerves tartozéka — erről tudomást nem venni egyenlő lenne a struccpolitikával. Az meg természetesen dolog, hogy a művészet újra és újra foglalkozzon alkotásai ebből a témával — de nem mindegy, hogyan nyúlnak a kérdéshez, és milyen szempontból dolgozzák azt fel. Végeredményben Hideo Gosa filmjében is van egy alapmag,

Sümei Anikó

Közös dolgaink

Tanácskozás a szomszéd népek irodalmáról

A múlt hét végén (február 4-6.) a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat irodalmi választmányára, Csongrád megyei szervezete és a József Attila Tudományegyetem II. számú magyar irodalmi tanácsa háromnapos konferenciát rendezett Szegeden a Tisza Szállóban. A szomszédos szocialista országok irodalma címmel. A rendkívül gondosan megtervezett konferencián előadók hangzottak el a román, az ukrán, a szlovák, a szerb, a horvát és a szlovén irodalomról, majd kerekasztal-beszélgetésen tárukoztak fel a szomszédos szocialista országok mai irodalmának jelenléte (vagy hiánya) a magyar könyvkiadásban, a könyvtárakban, a folyóiratokban, az irodalmi kritikában, a műfordításban.

A bevezető előadásokban (Fried István, Niederhauser Emil) megfogalmazódott az a megállapítás, hogy Közép- és Kelet-Európa társadalmi, gazdasági fejlődése sok tekintetben hasonlatos, s ez bizonyos fokig determinálja a nemzeti kultúrák fejlődését is. Közép- és Kelet-Európa egy kulturális zóna — mondották a szakértők, az összehasonlítás lehetőségei tehát adottak, a komparisztika rendkívül gazdag eredménnyel, kölcsönhatással számolhat.

Az egyes nemzeti irodalmak szakértői kivétel nélkül arról adtak számot, hogy szomszédaink irodalmi élet-

ben az elmúlt húsz esztendő — „a győtről évtized után” — meglehetősen termékenynek bizonyult. A román líra ismét hallat modern hangokat, a regény régen látott jó koraszakát éli. Az ukrán irodalom a harmincas években elszenvedett nagy veresztések, majd a háborút követő aléltás után a XX. kongresszus szellemében ismét lendületet kapott, s ma már három-négy regényíró a szovjet, illetve a világirodalom legjobb alkotói közé emelkedett. Az ukrán „új hullám” költői között is több tehetséges poéta bontogatta szárnyát. A szlovák prózában a paraszti-falusi epikát lassan kiegészíti, felváltja az intellektuálisabb városi regény, és egyre erőteljesebb pozíciót foglal el a szlovák szellemi életben az esszé. A jugoszláv népek irodalmában a próza a legerősebb vonulat, a világirodalmi mértékkel mérhető nagy öregeknek kívül jelenleg is több író sorolnak a maradandó értékeket létrehozó alkotók közé. A horvát úgynevezett „farmernadrágos próza” hatással volt a fiatal magyar prózairodalomra is.

A sok alkotóra és műalkotásra hivatkozó előadásoknak egyik célja az volt, hogy bepillantást engedjenek a szomszéd népek irodalmi törekvéseibe, tehát tájékoztassanak, ismereteket nyújtsanak. Ezentúl azonban az egyes értékek számos fontos gondolatot és gondot is feltártak.

A világirodalom fogalma

Elsőnek mindjárt azt, hogy legalább két fogalom él bennünk a világirodalomról, egy szűkebb és egy tágabb. Sajnos, itt Közép- és Kelet-Európában — azaz nemcsak Magyarországon — a szűkebb világirodalom fogalmunkba jószerint csak a nagy népek irodalma tartozik, az angol, a francia, az orosz, a német, a spanyol, esetleg még egy-egy nemzeti irodalom. Csak akkor gondolunk egymásra, ha tágabban értelmezzük a goethei fogalmat. Pedig egy Ivo Andrić, egy Krleža, egy Sevcenko, egy Tudor Arghezi, egy Ivasiuc, egy Cankar stb. kétségkívül jelentős alakja a világirodalomnak.

A legfontosabb tájékozdá-

si szempont az érték, vagy legalábbis annak kellene lennie, ahogy ezt több előadó is szövegezte. Köpeczi Béla akadémikus, a tanácskozás elnöke az értékszpontot elismerve hangsúlyozta, hogy vannak további szempontok is, melyek sürgetik a kölcsönös irodalmi tájékozódást. Az irodalom tükrözi az egyes nemzetek társadalmi valóságát, s ezekre az ismeretekre szükségünk van. Mert a szomszéd népek társadalmi fejlődésének és eltelendőségének elemzése hiányzik a magyar sajtóból, de hiányzik a többi szomszéd ország sajtójából is. Ezt mindenképpen pótolni kell, s erre az irodalom módfelett

alkalmas, hiszen a különböző irodalmak nem sémákkal fejezik ki az egyes népek lelkületének tartalmát, hanem képekkel a történelem mely áramlásait is érzékeltetni, a társadalmi tudatot a maga bonyolultságában feltárni. Tagadhatatlan, hogy ennek következtében fölbukkanhatnak az értelmezés nehézségei, a szétváló hagyomány problémái, az egymásról alkotott képek furcsaságai is. Néha természetes, de néha nem, hogy különböző népek írói olykor ugyanarról a tárgyról beszélnek, de másként.

Meg kell ismernünk egymás előítéleteit — mondotta több előadó, hogy adandó alkalommal leküzdhesük őket. Az Európa Kiadó például helyesen tette, hogy nemrég megjelentette Vladimir Mi-

naac szlovák író esszéket magyarul, mert abból megismerhetjük a szlovák nacionalizmus bizonyos előítéleteit. Például azt, hogy Minac szerint a szlovákságnak a történelem folyamán sohasem volt közös érdeke a magyarságával. Ez előítélet. Az viszont már a tények elferdítése, hogy az író keveri a népet és a nemzet fogalmát, vagy az, hogy az 1848-49-es magyar forradalmat és szabadságharcot ellenforradalomnak tünteti fel. Más irodalmi alkotásokban is fel-felűnik az elnyomó magyar és a szenvedő szomszéd népek mítoszai. Magyarországi rossz történelmi lépéseit, például a második világháborús szerepét nem nehéz elmarasztalni. De ha az illető író ezt úgy végzi el, hogy közben nem vesz tudomást saját nemzete történelmi ellentmondásairól — például arról, hogy nemcsak magyar fasizmus volt, hanem román, szlovák, horvát fasizmus is stb. — akkor a tárgyilagosságot szemében nem lehet hitele állításainak.

Nyelvtudás, szakemberképzés

A konferencián kiderült, hogy könyvkiadásunk bármelyik szomszéd nép viszonylatában több művet ad ki, mint a partnerek. A román, a csehszlovák, a jugoszláv népek irodalma szempontjából a magyar az első idegen nyelv, azaz e népek irodalmát legnagyobb mértékben magyarra fordítják. Ezzel kapcsolatban felvetődött a kölcsönösség elvénél kérdése. Az előadók egyetértettek abban, hogy bizonyos fokú egységnyira, a kölcsönösség elvének betartására törekedni kell, és meg is van rá a törekvés. De abban is egyetértés mutatkozott, hogy nem szabad a kölcsönösség elvét patikaméregre tenni: ha mi többet ismertünk meg szomszédaink irodalmából, mint ők a miénkiből, az csak nekünk hajt hasznát, jobb lesz a tájékozottságunk, világosabb a róluk alkotott képünk. Márpedig a pontosabb, világosabb tájékozottság hosszú távon kamatozik mind a tudományban, mind az olvasóközönység tudatának formálásában.

Megfogalmazódott az is, ha megkülönböztetett tapintattal bánunk a szomszéd népek irodalmának alkotásaival, valahogy kifejezésre juttatjuk, hogy a viszony nem természetes, nem magától értetődő. Ez a tapintat némelykor oda vezet, hogy nem tesszük különbséget a gyenge,

a közepes és a remekművek között, ami a kétségkívül létező, de nem túl nagy számban előforduló remekművek hátrányos. A válogatás nélkül lefordított és kiadott művek sokaságával bizonyos fokig ellenhatást lehet elérni, egy kultúrát, egy irodalmat lehet járni. Tehát csak az értéktételezőiakra épülő érvekkel, orientációval lehet a művek olvasottságát fokozni.

A kiválasztás és a művészi fordítás fontosságát megint csak többen hangsúlyozták. Kevés a szomszéd népek nyelvét beszélő műfordító és kritikus, minden irodalomnak négy-öt szakembere van. Ez sajnos a képzéssel összefüggő probléma, amelyen a konferencia nem volt képes változtatni, mint ahogy azon sem, hogy a különböző iskolai tankönyvekben, egyetem-íróiskolai jegyzetekben is egyre jobban kiszorult a környező népek irodalmának bemutatása.

A konferencia rendkívül hasznos és tanulságos volt — így vélekedtek róla a résztvevők. Szóval tettek ugyan egy-két apró hiányosságot, amit azzal egészítenek ki, hogy nem ártott volna a drámairodalomra is pillantást vetni. A kitűnő előadásokat egyébként az érdeklődők a Tiszatáj áprilisi számában olvashatják.

Bakó Endre

ÉRTSÜNK SZÓT!

Az első magyar nyelvű könyv

A régi magyar nyelv és irodalom iránt érdeklődők különleges kiadványt fedezhetnek fel mostanában a könyvesboltokban: a „Jókai-kódex”-et. Címe nem is árulja el, hogy az első ránk maradt teljesen magyar nyelvű könyvet tartalmazza, amely anyanyelvünk öt-hatszáz évvel ezelőtti állapotáról ad képet. A Jókai-kódex mostani, P. Balázs János által gondozott kiadása betűhíven közli az eredeti szöveget, és bő jegyzetanyagot is ad.

A kódex tartalma Assisi Szent Ferenc élete és róla szóló legendák. Az eredetileg 162 lapnyit könyvet egy ismeretlen Ferenc-rendi szerzetes írta le. A szöveget nem maga fogalmazta, hanem egy latinból készült, 1370 utáni fordítást másolt le 1440 táján.

A Jókai-kódexet kézzel írták, erre utal a kódex elnevezése, amely középkori, kézzel írott, könyv méretű szöveget jelöl. Kéziratok magyar nyelvű emlékeink természetesen korábbiak is vannak, de könyv méretűek, kódexek nincsenek. Az írásbeliség nyelve a középkorban nálunk is a latin. Magyar nyelvű szövegek csak fokozatosan jelennek meg, s ezek is többnyire latin művek fordításai. Nyelvük pedig sok latinos vonást tartalmaz. Magyar nyelvű könyveket kezdetben főleg azért írtak, hogy a latinul nem tudó egyháziak, például az apácák is megértsek a vallásos szövegeket. Legtöbb kódexünk a XV. és a XVI. század elejéről maradt fenn. Később a magyar könyvek száma rohamosan megnőtt, de ezeket általában már nyomtatták.

A Jókai-kódex, a magyar írásbeliségnek ez a rendkívül értékes darabja kalandos sorsot ért meg, s szinte csoda, hogy megmaradt. A nyitrai gimnáziumban bukkant fel 1851-ben. A hatodikos fiúk egyszer padlásról előkerült régi könyvekkel dobálóztak, s az egyikkel Ehrenfeld Adolf nevű osztálytársukat találták el. Neki feltűnt a könyv régisége, s három modern könyvtér elcserele gazdájától. Azt azonban nem sejtette, micsoda értéket mentett meg a pusztulástól. Nem sokára kölcsönadta a könyvet Budapestre. Ekkor állapították meg, hogy rendkívül becses emlék bukkant elő, megtalálójáról Ehrenfeld-kódexnek nevezték el. (A középkorban ugyanis nem adtak a műveknek má értelemben vett címet.) Ehrenfeld azonban nem akart megválni az értékes kéziratától. Végül a magyar állam egy londoni árverésen jutott hozzá 1925-ben. S minthogy ez éppen a Jókai-centenárium éve volt, az író iránti tiszteletből Jókai-kódexnek keresztelték át.

Vajon mennyire értjük ma meg az akkori magyar nyelvet? Bizony, gyakran nehezen, főleg azért, mert a régi helyesírás sokban eltér a maiótól. Ha azonban ehhez hozzásszunkunk, általában jól megértjük a kódex szövegét, és sok élvezetes részt találunk benne. Érdekes például az a történet, amely elbeszéli, hogy egy város környékén garázdálkodó farkas Szent Ferenc szavára megszéldül. A kódex nyelven: „legottan magat feye hajtuan leterytte zent ferencnek labayhoz: farkasbalól lewn baran”. Amit körülbelül így olvashatunk: *legottan magát feje hajtván leterjleszté (letekült) Szent Ferencnek labaihoz: farkasbalól (farkasból) lön (lett) bárán.*

A kódex sok értékes információt nyújt régi nyelvünkről, többek közt szavak, nyelvtani elemek hajdani alakját őrizte meg. A fenti *balól* például mai *-ból* ragunk korábbi formája; a *magát leterjleszté* kifejezés pedig középkori latinos nyelvi fordulatainkból ad idélet. Találunk benne azóta már kihalt szavakat is: ilyen a reggel jelentésű *holval*, amelynek töve *holna* szavunk előtagjával azonos.

Örülünk, hogy ez a becses nyelvemlékünk most már szakszerű kiadásban, a latin szöveggel együtt és az érdeklődők rendelkezésére áll. A kódex nyelvéről — minden szaváról — számítógépes feldolgozást készítettek az egyetemi számítógéppont segítségével a KLTE Magyar Nyelvészeti Intézetében, amely nagyban segítheti a tudományos kutatást.

M. Nagy Ilona

ERDEI SÁNDOR VERSEI:

Rege a csodaözről

bőgnék az úton motor-sakálók
nyúszítanak bőszen autó-kutyák
nőnek nagyra kamion-elefántok
vágják nek ismeri a féket
jött egy óz a szőke az úton
várták túlna háromlábú vadak
nyomorék ózek béna szarvasok
örömlükben agancsukat rázták
a szemükben hitetlen csodálattal
s csodálatukból született rege
volt egy óz ki átvitte életét
az ámokfutó gépvadak között

A szerelem

mindig csak két embert
érint a világon; összetereli
és rögtön ott is hagyja őket,
mert nagyon sok a dolga.
A világon egyszerre mindig
csak két ember szerelmes
ezért érezhetik magukat
a mindenség középpontjában.
Mert csak egy szerelem van.

Állok a földön

Állok a földön. Vakondtúrás
fészkelődik alattam, emelne,
emel, emelj fel az égig!
Micsoda panoráma!
Sóska-legelő lánycsordák
piros festéke olvad a zöldbe.
Hörsöglyukakkal hallgatózik
és fázós torkú görövel köhint
a felavatott arcú földet,
melyről úgy döntött az ember,
ebben az évben is
elfogadja otthonának,
nem hagyja el a sápadt,
vértelen arcú holdért.
Állok a földön.

TÓTH ENDRE:

Nagybátyám, Földi Sándor

Gyermekkorom mély tengeréből
egy bölcs öregember képe merül
fel mostanában egyre gyakrabban.
Nagybátyám volt, apám Zsuzsanna
nevű néjének a második férje. Földi
Sándornak hívták. Nagynéném még
1919 táján elhalt, Sándor bátyámat
pedig egy akkor titokzatosnak tűnő be-
tegség örökre bénaságra kárhoztatta.
Gondviselőre volt szükségem, így került
hozzánk, mikor öt-hat éves lehettem.
Vagyona maradékából vásárolt egy ta-
karos kis házat, kétszáz ölnyi telekkel
a Homokkertben, a Kiss Áron utcá-
ban. A házastelket nagybátyám az
anyám nevére íratta, s ennek fejében
mi gondoskodtunk az eltartásáról.
Idegbénelása lehetővé, mert eleinte
nemhogy járni, de még ülni, sőt enni
sem tudott saját erejéből. Úgy kellett
etetni-itatni, mint egy csecsemőt. Ké-
sőbb annyit javult az állapota, hogy
segítség nélkül étkezett. Egész álló nap
egy tágas karosszékben üldögélt, hű-
vösebb időben pokróccal körülbugyol-
álva. Este pedig a nevelőapám, aki
erős ember volt, könnyedén fölemelte s
áttette a közben előkészített ágára.

Nagybátyám azonban szellemileg
mindvégig friss maradt, minden körül-
értéklődött. Mivel szüleitől túlságo-
san leköttette a maguk soha véget nem
erő munkája, többnyire egymás társa-
ságára voltunk utalva. Nagyon rag-
aszkodtunk egymáshoz. Azt hiszem,
én gyerekfejjel az ő bölcsességét, ka-
landos életét csodáltam, ő pedig — mi-
vel soha nem volt gyereke — bennem
az őt szívesen kiszolgáló fiúcskát, a
soha nem volt, de nagyon hiányzó
unokáját szerette.

Ő volt az én első tanítómesterem.
Ő, aki — írástudatlan volt. Még isko-
lába sem jártam, amikor megtanított
számolni. Húsz egyforma pálcikát vá-
gattam velem fiatal szőlővenyigéből. Az
ölebe terített pokrócon kellett lerak-
nom a pálcikákat, kisebb-nagyobb cso-

mókba osztanom, majd újra összesze-
nem, s meg kellett mondanom: hány
darab van az egyik csomóban s hány
a másikban. Mennyi lesz, ha elveszek
belőle, s mennyi, ha hozzáadok? Így
tanította meg velem az összeadást meg
a kivonást. Volt egy láncos-kolono-
c, római számlapos falóránk. Megtani-
tott az óra ismeretéről. Erre a tudomá-
nyomra anyám is büszke volt. Ha oly-
kor a kapuban beszélgetett valamelyik
szomszédasszonnyal, s én is ott lábat-
lankodtam körülöttük, egyszer csak

— Eredj csak, kisfiam, nézd meg,
hány óra!
En beszaladtam a szobába, s pár
pillanat múlva már közöltem:
— Tíz perc múlva három óra lesz.

A szomszédasszony majd leült a
csodálkozástól, hogy ez a pöt-
tömnyi gyerek, aki még iskolába sem
jár, ilyen jól ismeri az óra állását.
Nagybátyámtól rengeteg érdekes
históriát hallottam. Nem kitalált me-
sék voltak az ő történetei, hanem
hosszú és változatos életének igazi
eseményei, melyeket szíjjátva hallgat-
tam. Amelyik történet jobban tetszett,
többször is elmondattam magamnak.
Így rögződött meg emlékezetemben
hatvan esztendő múltán is Sándor bá-
tyám életének egy-egy töredéke.

1843 táján született, mert a szabad-
ságharc bukásakor már hat éves gyerek
lehetett. Jól emlékezett rá, amikor
Nagy-Sándor József tábornok elvesz-
tette 1849. augusztus 2-án a történe-
lemben debreceninek nevezett csatát a
cári csapatok túleréjével szemben. A
csata a Nyulás-pusztától a Köntösgáti
legelőig zajlott. Nagybátyám szerint
Görgei tábornok a csapataival a tizen-
öt kilométerre levő Vámospércs köz-
ségben vesztegelt, s a templom tornya-
ból figyelte látszóvön át az útközetet,

de nem siettett Nagy-Sándor tábornok
segítségére, mert haragudott rá is, meg
Kossuthra is. Ezt a legendát szó szeri-
nt hallottam később több debreceni
idős embertől.

Nagybátyám akkor a Bethlen utca
környékén lakott valamelyik tehető-
sebb rokonánál. Mert árva gyerek
volt, szülei pár évvel előbb ragályos
betegségben egyszerre pusztultak el.
Mint gyerekek, a kapu sarkából figyelték
a menekülő, tépett ruhájú;
csapzott honvédek, akik menetköz-
ben eldobták a fegyvereiket. Alig-
hogy a honvédek futása véget ért,
már ott voltak nyomukban a győztes
cári hadsereg katonái. Ahogy a nagy-
bátyám emlegette: „a szakállas musz-
kák”. Előzőleg azzal játszották a
jambor debreceni népet, hogy ha az
oroszok bejönnek, mindenki rejtjözön,
bújjon el ölba, verembe, vagy fuszón,
amerre lát, mert ezek a „kutyafejűek”
nem ismernek se irtalmat, se kegyel-
met.

Annál nagyobb volt aztán a derék
debreceniek állmélkodása, mikor meg-
látták a szakállas muszlikokat, a gön-
dör hajú, nyalka kozákokat meg a va-
gott szemű tatárokat:

— Hiszen ezek is pont olyan embe-
rek, mint mi vagyunk!
Nem is bántottak az oroszok se em-
bert, se gyereket. Sőt a szegény, föld-
dönfutó honvédeknek sem üldöztek, ha-
nem egy-egy civis ház tágas udvarán
tábor tőttek. Hatalmas kondérokban
főzték a vacsorát; s a környék szege-
nyebb gyerekeit, akiket az inycsiklan-
dó szagok is vonzottak, magukhoz
édesgették, s megettették őket jó ká-
posztás, borsos hússal. Ezt látva, ver-
szemet kaptak a városzéli szegény
asszonyok is, s ki egy fazékkal, ki egy
lábassal járult az orosz katonákhoz,
akik mindnek telemerték az edényét.

— Bizony, nem voltak azok rossz
emberek, ahogy az urak híresztelték
róluk — fejezte be nagybátyám a törté-
netet.

Árva gyerek lévén, egyik rokonától
a másikhoz vetődött. Ideig-óráig
ellátták étellel, szállással, de arról
egyik se gondoskodott, hogy ruházza

KÖNYV

A mezőgazdasági

„Senki se higyeje, ma
hogy tanulást már elv-
te, mert bizonyos,
azon rész, melyben
cseppet se vagyunk
sok, jóval nagyobb,
hol egy 's mást homály-
mán gyanítunk” — írta
veretes sorokat Széchen-
Hitelben.

A tanulást nem lehet
bahagyni, egy egész
sem elegendő, hogy va-
ben jártasságot szerezz-
ember. A célzatosan sz-
zett könyvkiadások jó sz-
latot tesznek az ismer-
karbantartására, mivel
irányítják az em-
figyelmét az egyes

A korai gy

De nézzük, mit kínál
mezőgazdasági könyv-
napja! Említésre méltó
teljesen átdolgozott, ki-
tett két kötetes Mezőga-
sági lexikon, amely utó-
1958-ban jelent meg.
megelőzően pedig 1927.
Az időszűrésűgét indó
egyrészt az eltelt idők
másrészt teljessé vált
nagyüzemi gazdálkodás
szocialista szakor. A 7.
adásban hozt az oldals
de ezzel párhuzamosan
kent a szerzők száma,
egészen a felére az
évihez képest. Bizo-
aránytalanságok tapas-
hatók az új kiadásban.
lyek értékes oldalakat
nek el más témák, a gya-
lati szakembereket jó-
érdeklő kérdések prakt-
ismeretéről.

Tovább folytatódik a
zai gyümölcsstermes
egy- növényfélésege
kötetes kiadása. Egy-
zői kollektíva munkájá-
cséri a kajsziarackról s
munka. Egy szerzőp-
szerkesztésében látott
világot, mindketten a
tészeti Kutató Intézet
lédi állomásán tevéke-
kednek. (Nyújtó Feren-
Surányi Dezső: Kajszi-
rack) A könyv előszava
idézi Nyújtó F. az 193
évek kiváló szakembere
szavait: „... talán egy
mölcsünk helyzetében,
tái tökéletes ismeretben
termesztés; kérdéseiben
áll előttünk olyan sok
oldallat probléma, min

és iskolázta. Tíz éves
a hányódása. Akkor el-
nak. Mivel nem járt
hosszú esztendeig tartott
sa. Kezdetben a segédek
gyott ételmaradékokon
forgáson aludt. Munkáj-
küliség tartott. A segéde
be adta a szükséges
anyagokat; vizet hordott,
re. Küldöztek, lóttat
megszegényítő módon bá-
nem volt elég fűrés és ü-
vesztett valamit; kaptak
nyaklevest, a fenéken ru-

Később a mesterével
gédél együtt sok télen a
beli erdőkert járt. Eljut
Bihari Erchéység ret-
ahol pedig farkasok és
nyáztak. Épületének, ge-
kalmas erdőséket irtó-
termelt fát a mester be-
debreceni műhelybe, s a
ott dolgozták fel.

Nagybátyám a keserű
után elismert ácslegény-
kercejevel halálbiztosan
az ácsplajbászt is ügye-
mert bár irni-olvasni so-
a tetőszereket méreteit
san, milliméterre kiszám-
kára ő lett az első legén-
önálló feladatokat bízott a

Mire a nagybátyám a keserű
rukkolt Ferenc Jókai-
már összegyűjtött pár szá-
bábita egyik élelmes ro-
kamatoztassa nézcsékéje
anygalbort viseli. Mint a
szokhoz osztották be a
Német vezényszóra cse-
vállkal, olaszokkal, roma-
gált együtt. Végigvándoro-
narchiát, látta Bécsot, Gr-
járt Bukovinában és G-
hosszú ideig Erdélyben é-
léje, ahol hidakat kellett ép-
léje, hogy bejárja a mo-
tományait: több mint
szolgált a császár-király
látta az erről szóló „ob-
tig sajnálom, hogy a szá-
menny időközben elkallód-

KÖNYVRŐL KÖNYVRE

A mezőgazdasági könyvhónap könyvei

„Senki se higye, míg él, hogy tanulást már elvégezte, mert bizonyos, hogy azon rész, melyben egy cseppet se vagyunk járta, jóval nagyobb, mint hol egy 's mást homályosan mán gyanítunk' — írta ezeket veretes sorokat Széchenyi a Hittelben.

A tanulást nem lehet abahagyni, egy egész élet sem elegendő, hogy valamilyen jártasságot szerezzon az ember. A célzatosan szervezett könyvakciók jó szolgálatot tesznek az ismeretek karbantartására, mivel ráirányítják az emberek figyelmét az egyes tudományágak fejlődésére, a legújabb kutatások eredményeire. Különös hangsúlyt kap ez, ha olyanról van szó, amely alapvetően meghatározza az emberek közérzetét, ilyen a mezőgazdaság.

Ha az ideai könyvtérmet nézzük, az öröme ürom is vegyül. A negyedszázados jubileumra talán jobban kellett volna felkészülni. Szűk a választék, ami új, az is jórészt átdolgozás, bővítés. Ha netalán ez a kép módosul, az annak az eredménye, hogy a könyvhónap nyitányára nem készült el minden könyv.

A korai gyümölcsstermesztés

De nézzük, mit kínál 1982. mezőgazdasági könyvhónapja! Említésre méltó a teljesen átdolgozott, kibővített kétkötetes Mezőgazdasági lexikon, amely utóljára 1958-ban jelent meg. Ezt megelőzően pedig 1927-ben. Az időszerepét indokolja egyrészt az eltelt idők, másrészt teljessé vált a nagyzemű gazdálkodás, a szocialista szektor. A új kiadásban nőtt az oldalszám, de ezzel párhuzamosan csökkent a szerzők száma, nem egészen a felére az 1958. évihez képest. Bizonyos aránytalanságok tapasztalhatók az új kiadásban, melyek értékes oldalakat vesznek el más témák, a gyakorlati szakembereket jobban érdeklő kérdések praktikus ismeretétől.

Tovább folytatódik a hazai gyümölcsstermesztés egyes növényféléseinek kötetes kiadása. Egy szerzői kollektív munkáját dicséri a kajsziabarakról szóló munka. Egy szerzőpáros szerkesztésében látott napvilágot, mindketten a Kertészeti Kutató Intézet ceglédi állomásán tevékenykednek. (Nyújtó Ferenc—Surányi Dezső: Kajsziabarak) A könyv előszavában idézi Nyújtó F. az 1930-as évek kiváló szakemberének szavait: „... talán egy gyümölcsünk helyzetében, fajtái tökéletes ismeretében és természetis kérdéseiben sem áll előtünk olyan sok megoldatlan probléma, mint a

meg számunkra a jelenlegi-nél gyorsabb fejlődéshez a lehetőséget.”

Az MSZMP XII. kongresszusa megerősítette korábbi határozatát, amely kimondta a háztáji és kisegítő gazdaságok termelésének ösztönzését. A lakosság ételmezésében kiemelkedő szerepet játszik a sertéshús. Ennek előteremtéséből kiemelkedik a részület a kisgazdaságok. 1980-ban a kisüzemek 5 millió hízott sertést adtak át a népgazdaságnak. Fontos, hogy az egyéni sertéstartók megfelelő vezérfonalat kapjanak kézhez. Jó szolgálatot tesz ezen igény kielégítésére Basa János—Gelei István könyve — Gazdaságos sertéstartás a ház körül. Imáron—második javított kiadásban lát napvilágot, ami jelzi a hagyományosan „magyar” ágazat iránti érdeklődést. A gyakorlati tudnivalókat jól kiegészíti az elméleti ismeret. A könyvnek azért van különös fontossága, mivel egyre több olyan fiatal foglalkozik állattartással — elsősorban kiegészítő keresésként — aki már nem a hagyományos paraszti életformában kapott indíttatást az állatokkal való bánásmóddhoz.

Elsősorban a nagyüzemekben dolgozó szakemberek forgathatják haszonnal a Horn Péter által szerkesztett: A baromfityesztők kézikönyvét.

A hazai virágkedvelők táborában — különösen a férfiak — elsősorban kapnak kézhez magyar nyelven egy átfogó művet a kaktuszokról, amely Nemes Lajos és Szabó Dezső munkálkodását dicséri. Az értéket növeli a nagyszámú nagyon szép színes illusztráció.

Akit érdekel, hogy miként reagálnak az egyes növények, állatok az időjárás változásaira, azok tudományos megvilágítású magyarázatot kapnak, ha elolvassák, netalán rendszeresen forgatják is, Herczeg Éva és Vojnics András könyvét: Az időjárás elővilágról. Számos, ma már csak a néprajz által őrzött népi megfigyelés kelletre a lapokon, természetesen tudományos töltettel.

Gyakorlati tudnivalók

Nemzeti László tollából jelent meg: Magyarország élelmiszer-gazdasága a hetvenes években, amely bár visszatekintés, de hasznos tanulságul szolgál a előttünk álló évtizedek várható tendenciájára is. A szerző végkövetkeztetése a hetedik fejezetben található. Ez summa mazzza a megtett út főbb megállapításait, állomását. A végeredményt jól szemléltetik a befejező sorok: „Az ágazat sikerei és kudarcjai egyaránt azt bizonyítják, hogy a világos célok, eszközök, szabályok és érdekeltviszonyok összhangja adja

létéről szintén számtalan históriát mondott el nagybátyám; komisz örömszerekről és káplárokrol, távoli városokról és furcsa szokásokról, más nyaral, szegény nepekrol, borzasztó viszontagságokról és mulatságos kalandokról.

A mikor végre leszerelt a katonaságtól, nagybátyám már öreg legerény volt, túl a harminkettedik éven. Rokona, akire vagyonkiját bízta, ügyesen sáfárkodott pénzével; jószágokba fektette, azokat hízaltta, adta-vette. Mire Sándor bátyám hazajött, tekintélyes summa ütötte a markát. Feleségül vette egy tehetséges család leányát, akit Szabó Sándor hívtak. Azzal is kapott némi hozományt. Kiváltotta az ácsiparra szóló engedélyt, s egy évtizeden át egy-két segéddel dolgozott sikeresen. De a fiatal korában, a rideg téli erdei munkák során szerzett kószvénye egyre jobban elhatalmasodott. Abba kellett hagynia kedves szakmáját. Megtakarított pénzéből házat vett a Késes utca közepén. Kocsmat nyitott, mindig tisztán kezelt bort mért. Saját szekere-lója volt, s a szőlősgazdáknak előleget adott a termésükre. Szerették is a kocsmatját, mert borait soha nem keszertelte. Valamikor ezen a fertályon laktak a város muzsikusi cigányai. Nagybátyám velük is jóban volt, ha kértek, kisebb kölcsönöket adott a rászorulóknak. Ha egy jövedélyű társaság bezörgött hozzá, nem restelt éj-lej sem felkelni, hogy kiszolgálja őket. Leghírhedtebb vendége Dobos Gábor volt, a Hajdúság és Bihar akkor legismertebb betyárja. Ő is éjszakánként kopogott be nagybátyám háza ablakán. Három kopogtatás volt a jel, erről tudta a bátyám, neves vendég érkezett. Gyorsan és csendben kinyitotta a kocsma ajtaját, bebocsátotta a szűrő vendéget, aki pisálkóló gyertyalángnál hajnalig iszogatót. Akkor, ahogy jött, oly hirtelen s nyomtalanul eltűnt. De erről a kapcsolatról senki sem tudott, mert aki körözött betyárnak szállást adott, maga is összeütközésbe került a törvénnyel.

Sándor bátyám később jó darab szőlőt szerzett közel a városához, a Martinkán, ahol télen is lakható, takaros házat építtetett, nagy pincével. En is ott töltöttem gyermekkorom néhány nyaral, mivel apám a háborúban volt, anyám pedig egy katonai szabóműhelyben dolgozott, s nem vigyázhatott rá. Időközben elhalt nagybátyám első felesége, s új asszonyként az említett nagynéném, Zsuzsannát vitte a házához. Ezen a címen kerültem én is Martinkára. Ott történt velem 1916 nyarán az a nagy szerencsétlenség, mely egész életemre kihatott. Az udvaron, nyári időben mosott a kis szőlőlány, s a feloldott lúgot egy olyan bögrében tette a teknő szarvára, mely az én tejesbögrémmek szakasztott páraja volt. Én gyanútlanul azt hittem: a csuporban tej van, levettem a teknőről, s egyből felhajtottam a folyadékot. Szájamat, torkomat, nyelöcsöve-met menten összeégette-marta a mérges lúg. Alig bírtak megmenteni az életnek. Hatéves koromig élet-halál közt lebegtem, s később is sokat szenvedtem miatta.

Nagybátyám még megérette a háború befejezését s a román megszállást. Betörték az ő pincéje ajtaját is, borait megitták vagy a földre locsolták. Hazát kifosztották, ingóságait széjjelhurcolták. Zsuzsika némén, aki már évek óta betegeskedett, ekkoriban meghalt. A csapások nagybátyámat is megtörték. „Szélütés” érte, ahogy akkoriban mondták, végtagjai teljesen megbémultak. Martinkai szőlőjét Harmathy Ferenc vette meg, a híres könyvkereskedő, akinek a Fűvészkert utcán, a Kollégium mellett volt a háza s a boltja. Móríc Zsigmond is cikket írt róla, nála vásárolta mint kisdíák az első könyvét.

Sándor bátyám 1925 táján halt el, túl a nyolcvanadik éven. A Várad utcai temetőben temették el, ahol a már előre felállított sírkövén csak a halálórási évszáma várta kivétel nélkül. Gyermekkorom egyik nevelőjét és a kor igaz tanuját vesztettem el benne.

MAGYAR ÍRÓK PEREI

50

Búcsú az olvasótól

Eppen mostanában van egy esztendeje, hogy a Napló hátsólapján útnak indítottam Magyar írók perei című sorozatot, háromévi kutatómunka szerény eredményét. Noha a cikkekben párbajpe-rektől bírtok- és plágiumpe-rekig sok mindent érintettünk, nyilvánvaló, hogy az írói perék fő forrásának a történelem során mindig a hatalommal való összeütközés bizonyult, Janus Pannoniustól Feja Gézaig és tovább.

A sorozat céljait indításul megfogalmaztam, azokon a sorokon, célkitűzéseken változtatni ma sincs okom. Irodalmi ismeretterjesztést vállaltam. Megnyugtató és ösztönzőt egész esztendőben olvasóink érdeklődése, a telefonok, levelek, utcai találkozások, beszélgetések. Ezúton köszönöm meg mindenkinek megtisztelő figyelmét akár írt, akár telefonált, akár csak olvasta a cikket (ami még is a legfontosabb). Ritka eset, hogy egy napilap robotosa ilyen gyorsan s ilyen mennyiségben kap reagálást írásai- legfontosabb partnerétől, az olvasótól.

Köszönöm azokat a leveleket is, amelyek az egyes cikkek hibáira, elírásaira figyelmeztettek. Például az *Ady Endre* és *Ady Lajos* közötti pontos családi kapcsolatra, hogy tudniillik Lajos nem bátyja volt Endrének, hanem öccse. Így igaz. Mint ahogy az is igaz, hogy tévesen neveztem „föcsérekésznek” *Rothermere* lordot, ő csak a magyar revízió legfőbb külföldi patronusa volt, föcsérekészként *Baden-Powell* „tisztelhetjük”.

Nemigen van e hibákra méltóság, sem magyarázat. Ha az ember arra törekszik, hogy a tudományos pontos-ságot és a népszerűsítést, ismeretterjesztő formát egyesítse, sok-sok akadályba ütközik, a források bizonytalan, eltérő álláspontjától saját kapkodásáig, felületességig. Szabó László talán még valamit hozzá: minden újságírók

egyetlen ember ír (s kézirataiban még egy olvas), egyetlen embernek kellene tehát minden pontatlanságot észrevennie. Ugyanakkor ezt a cikket sok ezer ember olvassa. S az olvasó szigorú: százezer hiba nélkül megjelent szóra nem reagál, de egy rosszra, hibára valaki általában mindig. Igaz, nyomtatásban olvasva a cikket, a szerző és szerkesztő is hamarabb észreveszi a hibát. Sajnos csak utólag.

Nem tudok válaszolni azoknak, akik azt kérdezték: olvasható lesz-e a sorozat könyvalakban. Szeretném, ha olvasható lenne. A szerzői szándék és olvasói igény azonban nem biztos, hogy találkozik a kiadói akarattal is. Enélkül pedig egyetlen kéziratról sem születik könyv. Magam úgy gondolom — s néhány ismerősöm ebben megerősített —, hogy egy ilyen ismeretterjesztő jellegű sajátos irodalomknyvet haszonnal forgathatna az általános iskolás, középiskolás ifjúság, s talán az irodalom-szerető felnőttek is.

Eredetileg azt terveztem, hogy a sorozat záró cikkében még egyszer áttekintem a magyar cenzúra, illetve írás-szabadság történetét. Nem teszem. Egyrészt mert *Markovits Györgyi* kiváló könyve hozzáférhető, s csak öt tudnám ismételni (mint a sorozatban annyiszor). Másrészt mert nem szeretnék a feltehetően ismeretterjesztő szerepében feltűnni, s olvasóim figyelmét éppen most elveszíteni számokkal, adatokkal. Törvényekre, rendeletekre való hivatkozás így utólag amúgy is nagyon elszakadna a kortól, amelyben az egyes írói perék lezajlottak.

Az irodalom érdekében

Mit fogalmazhat meg a szerző végső tanulságként? Magyarországon az irodalom és a társadalmi harc mindig szervesen összefonódott. Nálunk az írók legjava — való-jában vagy gondolatilag — része volt annak a népek, amely szenvedett, nyomorgott, lázadt, harcolt hitért, jogokért, szabadságért, függetlenségért, kenyérért, földért. Ezen a földön a költők és forradalmárok ikertestvérei voltak egymásnak mindig. Miért fontos ez? Mert napjainkban jobbról is, balról is hajlamosak megkérdőjelezni az irodalom társadalmi szerepét. Hol kizsoronítani szeretnek külső erők a közéletből, hol meg a belső közöny, cinizmus, okoskodás, kísérletnek nevezett torzulások aknázzák alá a közéleti-ség mai megvalósulását.

Igaz, előfordulhat az is, hogy az író hamis ügy mellé áll, vagy csak a hangja hamis, rekedt, torzult. De embert csak alkotásaival együtt, azokra alapozva lehet megítélni, s ez a szabály sajnos igen ritkán érvényesült irodalom és hatalom viszonyában a vizsgált századokban.

Periféria? Akadtak, akik megmosolyogták ezt a sorozatot, mondván, hogy lényegtelen dolgokról szól. A mosoly nem fájt, legfeljebb a szándékot növelte: be kell bizonyítanom, hogy ezekben a perekben történelmi szituációk, írói-emberi magatartások, korjelenségek tükröződnek sajátos formában. Sikereit-e a bizonyítás? A döntést a legilletékesebbre bízom, az olvasóra, s ha onnan nem kaptam volna meg a bizalmat az érdeklődés megnyilvánulásában, s minőségében, talán fel is adtam volna a játszmat. Örülök, hogy nem ezt tettem.

Hiszen, ha e cikkek hatására valaki elővett egy könyvet, elolvastott egy verset, egy novellát, ha többet akart megtudni az újról, mint amennyi egy újságcikkből belefér — már nem végeztem haszton és fölösleges munkát. Ha egy-egy per, egy-egy sors meghatott, megdöbbentett, vagy éppen fölemelt valakit pár pillanatra, ha gyarlós vagy hősiesség, erkölcs vagy erkölcsatlenség jegei állásfoglalásra bírták, akkor a szerző nyugodtan teszi le tollát s enged magának párányi pihenőt.

Igy volt-e? Szívükből remélem.

Végezetül köszönöm segítségüket azoknak, akik ösztönöztek, mindenekelőtt *Bitskey István* docsenek és *Imre László* adjunktusnak, a Kossuth Lajos Tudományegyetem tanárainak, akik az ingyenes lektor szerepét vállalták. Mellettük *Fülöp László*, *Boros Dezső*, *Kun András*, *Tóth Endre* járult hozzá sok szakmai tanáccsal, véleményével, ötletével s sorozat megszűléséhez. S a könyvtárosok az alábbi három könyvtárból: a Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára, a KLTE Irodalmi Intézetének Könyvtára és a Hajdú-Bihar megyei Könyvtár. A könyvtárosok türelme, önző segítőkészsége nélkül a kutató ma már csupán botorkálhat bármiféle anyagban. Így voltam én is.

Vége hát, vége S a Magyar írók perei című sorozat befejezését kéri, s magát továbbra is jóindulatukba ajánlja, elvesztegetett idejüket kárpótlást sem ígérve a sorozat szerzője:

Bényei József

(Vége)

BÉNYEI LÁSZLÓ VAZLATFÜZETÉBŐL

A mi Hortobágyunk

V. PÁSZTORKONYHA, PÁSZTORÉTELEK

A pásztor életében és általában is egyszerű, s mint minden másban, ebben is praktikus. Ők, a tavasztól késő ősziig a pusztán szabad ég alatt lakó, főző, táplálkozó, dolgozó emberek kikapasztalták az egyszerű, okos táplálkozási módot, az olcsó, de tápláló, ízletes, a kevés mellett is sokrétű táplálkozás rendjét. Kevés eszközzel, kevés edénnyel, kevés hozzá való anyaggal jól főztek. Ahhoz, hogy a pásztori szakmestereket jobban megismerjük, hallgassuk meg a Mátá mezei gulyaménés számadóhoz, Kiss Andrásához szegődött Káplár Miklós, későbbi pusztai festőművész, bojtárkori szavait: „Mikor aztán tavasszal elfoglaltam állásomat, elém állt Kiss András. Na, ecsém! Itt van tíz darab fejőstehen. Ezeket te fogod fejni. Reggel, mire a nap feljön, a tizenet meg kell fejni, és az ételt is meg kell főzni. De mielőtt hozzáfogsz fejni, a kezdet meg kell mosni szappannal, a tehén csecsit meg tiszta vízzel, hogy a tej olyan legyen, mint a kristály. Ha főzni akarsz, akkor is meg kell mosni a kezdet jól szappannal, hogy tiszta legyen. De ezt nem csak akkor kell csinálni, ha én is látom, hanem mindig! Akkor aztán megszokod és nem bírsz az ételhez piszkos kézzel nyúlni. Megértetted? Itt van ez a vasfazék, most vettem. De ennek őszre lyuknak kell lenni a pucolástól. Itt vannak a kanalak, ezeknek olyan fényesnek kell lenni, mint a tükör, mert itt nincs más tükör, és mink a kanálba nézünk magunkat, ha beretválkozunk!” Ahhoz pedig, hogy jobban megértsük — mert minden

pásztor a maga szakácsa is egyben —, figyelembe kell venni az egyszerű adottságokat, a nagybárá primitív körülményeket.

A pásztorokonyha eszközkészlete nagyon szerény. Nagybárára egytálételekről van szó. Legfontosabb főzőedény a bogrács, más néven vasfazék. Egy enyhén görbülő fa vagy vas eszköz, a szolgafa, hozzá egyszerű tűzhely a körte alakú nádépítményben. A vasalóban. A pásztorok rendszerint ár-

nyersen fogyasztható ételek, a szalonna, tej, kenyér, gomolya, vereshagyma, juhtúrós mellé étvágygerjesztőnek megiszik egy gulyit, azaz egy-két kupica pálinkát, az elfogyasztott ételre öblítőként csavarigát, gyenge savanyú bort iszik, az is egészségére válik.

Ha egy kis vajra éhezett, a kannában összegyűjtött tejszínt odaadta a csikónak, aki a kannát felkötötte a priccsen levő cövektartó ka-

Idős Czinégy János számadó sült szalonnát ebédel

vaganéval vagy juhporral tüzeltek, amit a tanyás vagy kisbojtár gyűjtött össze, hatóságilag ellenére, a nyári legelőn. Még szalonnájukat is árva gáné tűze mellett sütötték. Zsírozójuk a fehér sós szalonna, de vannak, akik az avas szalonnát jobban szeretik.

rikához, lóháton megrázatta terelés közben, s a reggeli itatásra a kész vajot hozta. Írója nagyon rendben tartotta a gyomrot.

Étkezéskor mindenkinek megvolt a helye a földre, kutyagerincre helyezett bogrács körül vagy az evőszék mellett. A számadóval szemben foglalt helyet a számadóbojtár, mellettük a bojtárok. Kenyeret mindig a számadó, távollétében helyettese, a számadóbojtár vágott mindenkinek kívánsága szerint. Jó vastag karé kenyeret szelt, amit étkezés-kor mindig a kanál elé tettek, hogy a bogrács és szájuk között el ne csorgassák az ételt. Addig sohasem álltak fel, hacsak valami sürgős dolog közbe nem jött, míg a számadó egészségükre nem kívánta.

(Folytatjuk)

Papucsos lebbencs

Egyik-másik pásztor bámulatra méltó ügyességgel tudja ezeket az ételeket a bográcsban igen gyorsan elkészíteni, ami nem is csoda, hiszen egész nyáron van alkalmunk naponta gyakorolni. Egy személyre kis bográcsban, több személyre vasfazékban főznek. Annyi bizonyos, hogy a pásztorok szerint jobb itél van az olyan ételnek, amelyet szabad tűzön és férfiak főznek. A pásztorok szerint egy valamirevaló embernek életében legalább öt kiló kormot is meg kell enni. A nők a „pánokázáshoz szoktak, kis cserpák, nagy ibrik”, de a férfi ember a lényegét látja. Falós legyen az étel, az a fő, hogy has teljen vele.

Igen kiadósak a levelek, amelyek közül valamelyiket mindig megfőzik. Leves nélkül ugyanis nem étel az étel. A gulyásos leveshez személyenként 15–20 dekagramm marhahúst és két közepes nagyságú krumplit számítnak, a lacshaleves kevés tésztaval készül, olyan hamar leves. Ezt rendszerint akkor főzik, ha kevés az idő, de valami meleg levél feltétlenül kívánunk a száraz

étel mellé. Mezitlábás lebbencsnek nevezik a hagyomány, paprikával ízesített tördeltszáraztésztaleves. A pirított lebbencs vagy más néven csizmás vagy papucsos lebbencs készítése lényegében azonos a mezitlábás lebbencsével, annyi különbséggel, hogy hagyomány nem tesznek bele, de a tésztát zsírban megpirítják. A pásztorok azt tartják, hogy ahányféle a tészta, annyi ízű a leves. Gyakran főznek tarhonya- vagy reszelttésztalevest is, de szívesen fogyasztják a tejjel habart nyári eledelet, a köszmételevest is.

Ha felmelegített vízbe cukrot tesznek, majd ecettel savanyítják, viziciberét készítenek, amit gatyámitónak neveznek, mert ha a bojtár a farka számadónál sok ilyen ciberét eszik, úgy kell a gatyáját megtámogatni, mert lassan nem bírja elvinni. Úgy tűnik, hogy ez nagyon jó fogyókúra eledel. Keménymagos levest ritkán főznek, a katonaság hatására zupának nevezik, de ritkán főznek csipegetett-tészta-leves is, mert azt csak frissen gyúrt tésztából készíthetnek.

Eleség szűrőjében

Hazulról hetenként vagy kéthetenként füstölt hússal főtt bablevest, paszulyt vagy hagymás savanyúételt, a füstölt csülökkel ízesített kanecestet hoztak fa dézsában. Estére gyakran krumpliciprikást főznek. Tömlős hússal vagy kolbásszal ízesítve kitűnő eledel. A húsos ételek között a juhúsós kása (öreg) veszi az italt. A pásztoral is így szól róla: „Bográcsos húsom eszem, Jó borral öblögetem”.

Készítettek még kormoskását füstölt vagy füstöltelesen disznókörömmel, ünnepe pedig nem múlhatott el birkaprikás nélkül.

Ha húsrá éhezett a pásztor, „megölt a lépfene egy jószágot”, mert úgy kellett lennie, s volt mit aprítani a

bográcsba. Ebből készült a jó paprikás, a felpirított húsból készítették gyékényen szárított húst is. Tömlőre rakták, s a kútba eresztve hűvös helyen sokáig eltarthaták. Néha két-három hétig is volt ételkészítő, vagy szűrőjében magukkal vitt kiadós eleség.

Vastagételnek az olyan ételeket nevezik, amelyek nagyon laktatják az embert. A különböző levelek mellett ilyeneket készített leginkább a pásztor. Ezek között első helyen áll az öhön vagy más néven dzsamé, amit slam-bucnak, öreg lebbencsnek, a csepei részen cserászkának neveznek, ami a legkedveltebb, leglaktatóbb eledel. A tésztaféléket, különösen sült tésztát ritkán esznek, bár nagyon szeretik. Néha a

DOZIER NYOMÁBAN

DOZIER NYOMÁBAN

A január végi események tulajdonképpen meglepték a terrorhírekhez már túlságosan is hozzászokott olvasókat: az olasz hatóságok kiszabadították James Dozier tábornokot, a legmagasabb rangú amerikai katonatisztet, aki valaha terroristák fogságába került. (Az érdeklődők jól láthaták a televíziós felvételen, mennyire előkészített volt az akció. Ennek köszönhető, hogy Doziera élve mentették ki: az őt fogva tartó terrorista arra sem maradt ideje, hogy leterítse.)

Az eset nagy megkönnyebbülést váltott ki világszerte, mert az emberek túlságosan is hozzászoktak már ahhoz, hogy a terroristák diktálnak, a hatóságok pedig kénytelen-kelletlen engedelmessé válnak. Több mint 8 évnek kellett eltelnie, hogy politikai indítékkal elrabolt embert élve mentenek ki az olasz terroristák fogságából — fölöttébb elgondolkodtató tény.

Mint ahogyan az is, miként válhatott a Doziera elrabló Vörös Brigádok Olaszország leggyűlöletesebb fegyveres, földalatti szervezetévé? (A Vörös Brigádok a hatvanas évek végén a trentói egyetemen alakult, s elsősorban baloldali érzelmű fiatalokból állt. Akkor még nem volt köze a terrorizmushoz, elsősorban politikai vitaköröket rendezett. Az erószak, mint az egyetlen megoldás híte, a hetvenes évek közepén vált jellemzővé erre a csoportra. Ezt bizonyítja, hogy az első emberrablás csak 1974-ben, az első gyilkosságok — már amit rájuk lehetett bizonyítani — pedig 1976-ban következtek el. A világ azonban csak akkor ismerte meg nevüket, amikor elrabolták, majd pedig megölték Aldo Morót, volt miniszterelnököt, a kereszténydemokraták párt elnökét. Erre a cselekményre 1978-ban került sor — azóta túlságosan is sokat hallani a Vörös Brigádokról.)

Ki kell ábrándítanunk az olvasót: hiába várja azt, hogy részletes beszámoló következzen Doziera kiszabadításáról, a Vörös Brigádok előző, igazán látványos vereségéről. Nem állnak rendelkezésre azok az adatok, tények, amelyek alapján meg lehetne kísérelni a hiteles eseményleírását. (Igaz ugyan, hogy a világlapok első oldalukon hozták az akció hírét, igaz az is, hogy a hírmagazinok több oldalas színes tudósítást közöltek a Vörös Brigádok vereségéről — de az is igaz, hogy ezek az írások vajmi kevés tény tartalmaznak. Véleményünk szerint nem a kiszabadítás előtti percek fölélevezése a fontos, hanem annak kiderítése: hogyan sikerült eljutnia a rendőrségnek a rejtékhelyhez. Erre vonatkozóan azonban nincs perdöntő bizonyíték, hitelt érdemlő nyilatkozat.)

Feltételezések viszont vannak. Ezeket úgy lehetne összefoglalni, hogy az olasz rendőrség és az ügy felderítésére nyilvánvalóan Európába küldött CIA-ügynökök közös sikerrel értek el a CIA jelenléte semmiféle tény nem utal, joggal következtethetünk bevetésére akkor, ha elismerjük: az utóbbi időben oly sokszor háttérbe szorított — gondoljunk csak az iráni túsügyre — amerikaiakkal ezúttal győztesként akartak kikerülni a csatából.

Nyilván mindent megtettek ennek érdekében.

Tovább nem vezethet a gondolat, hiszen az eddig leírtak is csupán egy hatalmas politikai cselekvéskényszerének felméréséből adódtak. Tény viszont, hogy az olasz hatóságok először tavaly voltak képesek bizonyos eredményeket elérni a terroristák ellen vívott, immár évtizedes küzdelmükben. (A világlapok olasz, tudósítói beszámoltak arról, hogy az elmúlt tíz esztendőben 386 ember lett a terror áldozata az országban. A csúcspont a hetvenes évek vége hozta — 1979–1980-ban például 135 áldozatot temettek el. 1981-ben azonban hirtelen visszaesett a gyilkosságok és emberrablások száma — előbbieké 24-re, utóbbiaké pedig 18-ra. Egyben azonban nem történt változás: a terrorizmus fellegvára továbbra is Róma: itt követték el a cselekmények 40 százalékát.)

A terroristák elleni sikereket sokan azzal magyarázzák, hogy a két szárny, a fegyveres harcot vállaló, valamint az ideológiai „célokért küzdő” között 1981 volt a szakadás éve. Erre utalnak a kérdés jó ismerőinek nyilatkozatai is. Az olasz rendőrök például elmondják, tavaly már előfordult, hogy egymással konkuráló terroristák följelentették a másik szervezetet. (Ugyancsak 1981-re érett be az olasz rendőrség „beépítési akciója” is: ennek során tucatnyi besúgót sikerült megnyerni. Az ügynököknek pedig sikerült befészkelnük magukat a terrorszervezetekbe. A tőlük nyert információ is szerepet játszhatott abban, hogy még Dozier megtalálása és kiszabadítása előtt lekapcsolták a Vörös Brigádok eszmei irányítóját, a 39 éves Giovanni Senanit: lakásán több mint 3000 oldal iratot találtak, többek között nyárra tervezett akciók terveit is.)

Egyesek úgy vélekednek, hogy terroristává vált a hagyományos bűnözők egy része is: ma már nem bankot rabolnak ki, hanem pénzemberek családtagjait viszik el, s váltságdíjat követelnek értük. Nyilván úgy gondolják, így biztonságosabban tudnak pénzhez jutni, mint a jól őrzött bankok kirablásával. (Egyes olasz újságok úgy tudják, hogy a terroristák 10 esztendő alatt 200 millió dollárra tettek szert — jobbára váltságdíjakból, illetve bankrablásokból. Ez utóbbi ugyanis még mindig szerepel bűnlajstromukon: a nagy költséggel járó emberrablásokat bankrablásokból pénzezik. Római rendőrök szerint az alig több mint 400 tagú számláló Vörös Brigádok vagyonra jelenleg 10 millió dollár.)

Tévednénk azonban, ha azt gondolnánk, hogy csupán a terrorizmus foglalkoztatja az olaszokat — a déli területeken ma inkább az újra fellángolt maffiaharcok szélénél. Ez a küzdelem ugyanis tavaly minden rekordot megdöntött: több mint 200 emberről szóval, egy évvel korábban „csak” 148-at. Az ok: családok rivalizálnak egymással a kábítószer- és alkoholszármazékok feletti uralom megszerzéséért. Az eredmény: ma Nápoly Európa legveszélyesebb városa. Minden 38. órában történik egy gyilkosság. Oltványi Tamás

GRANDPIERRE
LIJOS:
Bűnügyi történet

Húsvéti locsolás

— De szóltam a dokinak, hogy nézze meg.
— Megnézte?
— Meg. — Szabó részletesen beszámolt az orvossal folytatott beszélgetéséről, és ismertette a kérdéseire kapott válaszokat.

Pásztor, miközben a beszámolót hallgatta, lassankint legyűrte haragos indulatait, és miáltal tárgyilagosan mérlegelte a hallottakat, megszilárdult benne az elhatározás, hogy mindaddig nem hagyja abba a nyomozást, míg a tettest őrizetbe nem veszi.

— Most már csak azt kell megállapítanunk, hogy ki tartózkodott a sértettől balra — fejezte be Szabó a beszámolóját.

— Ha Vasadi hamarabb kiér az utcára... — elmélkedett Kolozsi.

— Úgy van! — robbant ki Pásztorból az elfojtott harag. — És ha le is fényképezi a szűrés pillanatában a részeg fiatalembereket, pontosan tudnánk, mi történt. Hagyjuk az ilyesmit a pokolba! Egy nagyon fontos lépéssel jutottunk előbbre. A doktor megállapításából levonhatjuk a következtetést, hogy a tettes nem hirtelen felindulásból szúrta le Nyárádit, hanem előre megfontoltan. Kileste, vagy kívárta, és kihasználta az alkalmat, hogy csak ők tartózkodnak az utcán... Csupa kertes ház, ebédidő... Akik otthon töltik az ünnepeket, azok ilyenkor a konyhában gyűlnek össze ebédelni. A konyhaablakok általában nem nyílnak az utcára. Tehát, ha volt is ricsajozás, vagy ha Nyárádi fel is jádult, amikor a szűrés érte, az ott lakók nem hallottak semmit. Nyárádi másik két társa — ezt éppen a duhajkodás bizonyítja — nem volt olyan állapotban, hogy egy szan-

dékosan leplezett hirtelen mozdulatot észre vegyének. Bizonyára kacagtak is, amikor Nyárádi összeesett, s hagyták, hadd tápáskodjék fel...
— Ha ugyan nem beszéltek össze — jegyezte meg Szabó figyelmeztetőleg.

— Ez felette valószínű. De menjünk tovább. Ha elfogadjuk azt a feltevést, hogy a tettes nem hirtelen felindulásból követte el a bűntettet, hanem előre kiterve, akkor azt is fel kell tételeznünk, hogy már húsvét előtt elhatározta. Vagyis régi ellensége Nyárádinak. De az utóbbi erről mit sem tudott. Ellenkező esetben nem indult volna el vele locsolkodni.

— Ezzel egyetértek — bólintott Kolozsi.
Pásztor elgondolkozott. Lassú mozdulatokkal eloltotta a csikket a hamutartóban.

— Ha alaposabban átgondoljuk — folytatta némi tündöklés után —, belebotunk egy óhatatlanul felbukkanó kérdésbe: ha a tettes bosszút akart állni valamiért Nyárádint, miért nem hajtotta végre gyilkos szándékát már előbb, a mainál sokkal megelőlegebben, hogy úgy mondjam, kedvezőbb körülmények között?... Minden épeszű ember ezt tette volna... Igaz?... Ebből a megfontolásból kiindulva arra következtetünk, hogy ma történt valami, ami a tettes bosszúvágyát felkeltette, mégpedig olyan nagy mértékben, hogy vállalta a hatalmas kockázatot is, és a nyílt utcán szúrta le a sértettet. Az elfogyasztott nagy mennyiségű alkohol esetleges gátlásait feloldhatta... A tőr nála volt — felhasználhatta... Demeter! Megvizsgáldt mindent? Mit találtál?

Demeter már várta a kérdést.

— Nem sokat — válaszolt. — Vagyis, amint vártam is, majdnem semmit. Úgy értem, hogy alig találtam a nyomozásban felhasználható nyomot. A történet gondosan megvizsgáltam. Amikor megtaláltam, nedves volt. Vértől csak halványan látszottak rajta. Ez természetes. Az éjjel és hajnalban esett. A felhők csak délelőtt szakadtak fel, a víz tehát nem párologhatott el, mert elég hűvös is volt. A tőr egy lucskos bokorba hullott, nedves levelek között csúszott át a nyirkos földre. A víz egy kivételével lemosott róla minden ujjnyomot, s amint mondtam, a vért is. Még nem tudtam megállapítani, hogy a törön talált véryomok és a sértett egy vércsaportba tartoznak-e. Ez van... — Demeter várakozón elhallgatott.

Hallott

— Kiválóan idom... házigazda a vendég... rónát, cigarettát hoz...
— Ezt nem hiszem... ki őt koronát, és me...
— Csak hogy én a... garetára három kor... kap, akkor moziba...

A skót a szobában... a villanykapcsolóhoz... majd újra bekapcsol...
— Mit csinálsz?...
— Lapozni sötétbe...

— Nézd csak azt... lon a férjének, egy... re mutatva. — Hogy... ság előtt?
— Két nagyon jó... szolja a férj.

— Képzeld, az orv...
— Az semmi! Az... szünypog is kibírja...

— Hallottam, hogy... zias.
— Igen. Képzeld... ki, rögtön felvarrta...

— Nem igaz! — m...
— De hiszen nem... zik a férj.
— De akartál!

— Főúr, nem tud...
— De igen uram. A... tet. Az csak 7 deka...

— Kit szeretsz job... a mamádat?
— A harmadik mar... felesége...

Az apa egy százkor... fiának:
— Tessék, éjfélkor...
— Tavaly egy kétsz...
— Csak hogy akkor... gam, mint most...

Az orvos sokáig viz... tudja megállapítani...
— Menjen haza, ve...
— És úgy véli, ez...
— Nem, de majdn...
— ezt pedig könnyen fe...
— Két barátom cseveg...
— Imádom a termé...
— A másik figyelme...
— Azok után, amit...

A z a nap rosszul...
— dődött. Már ha...
— ban felkeltünk, és k...
— tünk az erdőbe. Sétá...
— egyet, aztán visszaté...
— a házhoz. Lehevered...
— C. is álmos volt, min...
— Meg kell döglén...
— morogta —, tömény...
— lom...

Vártunk. Madarak...
— cseregetek a fák...
— messze egy autó zuga...
— Aztán a ház mögül...
— jött R.

— Gyertek gyorsan...
— lüheget. — A prof...
— előadást tart...!
— Rohantunk. A szor...
— ház előtt egy csomó...
— parkolt. A földszint...
— kok nyitva voltak.

— Ugysem engedne...
— minket — mondta C...
— mindig okos, mind...
— szimista C. — Inkább...
— rünk hallgatóni.

Közelebb osontunk...
— bentiek nem vehette...
— re bennünk, ahogy a...
— lakok alá sompolyog...
— megálltunk. Elképzelt...
— bent ülök komoly ábr...
— tát, a kinyílt öltönyöke...
— férjfiakat, amint a térd...
— fektetett noteszköbe je...
— getnek. Nem merlem...
— nézni, nehogy meglássa...
— de hallottam a prof...
— lépteit, amint fel-alá...
— kált előttem. Minden sz...
— tisztán hallottuk:

— ... így kerülhet...

HUMOR

HUMOR

HUMOR

Hallottuk valahol

— Kiválóan idomított kutyám van — dicsekszik a házigazda a vendégnek. — Ha adok neki három koronát, cigarettát hoz érte!
 — Ezt nem hiszem! Éppen egy félórát adtam neki öt koronát, és most se cigarettát, se kutyát!
 — Csak hogy én azt mondtam magának, hogy cigarettára három koronát adok neki. Ha öt koronát kap, akkor moziba megy...

...
 A skót a szobában ül és olvas. Eközben percnként a villanykapcsolóhoz ugrik, kikapcsolja a világitást, majd újra bekapcsolja.

— Mit csinál? — kérdezi a feleség.
 — Lapozni sötétben is tudok! — válaszolja a skót.

...
 — Nézd csak azt a nőt — mondja a feleség a bálon a férjének, egy merész kivágású ruhát viselő nőre mutatva. — Hogy jelenhet meg így a nyilvánosság előtt?

— Két nagyon jó oka is van rá, szívem — válaszolja a férj.

...
 — Képzeld, az orvos azt mondta, maláriás vagyok!
 — Az semmi! Az a legkönnyebb betegség, még egy szünyög is kibírja...

...
 — Hallottam, hogy a menyasszonyod nagyon házias.

— Igen. Képzeld, amikor szerelmemet vallottam neki, rögtön felvarrta a kabátgombomat.

...
 — Nem igaz! — mondja a feleség a férjnek.
 — De hiszen nem is mondtam semmit! — tiltakozik a férj.
 — De akartál!

...
 — Főúr, nem tud valami könnyű ételt ajánlani?
 — De igen uram. Ajánlanék egy 15 dekás hússzeletet. Az csak 7 deka.

...
 — Kit szeretsz jobban, fiacskám, a papádat, vagy a mamádat?
 — A harmadik mamámat, aki a második papám felesége...

...
 Az apa egy százkoronást ad szilveszterkor húszéves fiának:

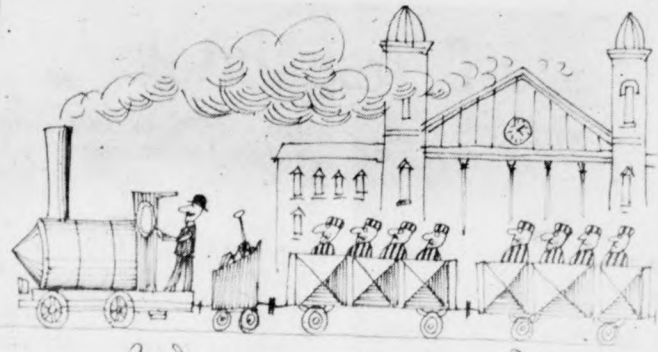
— Tessék, éjfélkor igyál az egészségemre!
 — Tavaly egy kétszázast adtál, apa!
 — Csak hogy akkor sokkal rosszabbul éreztem magam, mint most...

...
 Az orvos sokáig vizsgálja Gusztávot, és sehogyan sem tudja megállapítani, mi a baja. Végül mélyértelműen kijelenti:

— Menjen haza, vegyen forró fürdőt, aztán sétáljon felülre nélkül egy-két órát.
 — És úgy véli, ez segít?
 — Nem, de majdnem biztosan tudógyulladást kap, ezt pedig könnyen felismerjük és sikeresen gyógyítjuk!

...
 Két barátó cseveg egy csésze kávé mellett.

— Imádom a természetet — mondja az egyik.
 A másik figyelmesen ránéz, és epésen jegyzi meg:
 — Azok után, amit veled művelt?

Az első vasútvonal Vácra

Kaján karikatúra-kiállításáról

Minivizor

A tudás fája

Humán tárgyak

Haig amerikai külügyminiszter a pszichiáternél

IRTA: ART BUCHWALD

— Fáradjon be, külügyminiszter úr. A heverőre vagy inkább egy székre ülne?
 — Ha megengedi, inkább állok, doktor.

— Ahogy tetszik. Mi a baj?
 — Mindenki ellenem van — tört ki a keserűség a külügyminiszterből.

— Mindenki? — hitetlenkedett az orvos.
 — A szovjetek, az izraeliek, a sandinisták, a Fehér Ház és a hadügyminisztérium.

— Hmm. Talán konkrétan fejeznék ki magát?
 — A Fehér Ház rendszeresen kiszivároztatja, hogy az elnök rövidesen menesztési szándékozik engem.

— Tudomása szerint ez nem felel meg a valóságnak?
 — Mindenesetre Andersonnak ilyen értelemben nyilatkozott.

— Ez igazán kielégítőnek tűnik.

...
 — Az elnök környezetében állandóan becsmélnek a hátam mögött. Mihelyt külpolitikai bejelentést teszek, azonnal helyreigazítanak. Amikor átvettem hivatalomat, biztos voltam benne, hogy külpolitikailag csak én hallathatom a hangomat — folytatódott a panaszáradata.

— És mostanában más hangokat is hall?

— Nemcsak hangokat hallok. A televízióban látom is becsmélőimet.

— Kérte az elnöktől, hogy hallgattassa el őket?

— Igen, és ő azt is állítja, hogy eleget tett kérésemnek. De úgy látszik, nem tudja őket jobb belátásra bírni. Ed Meese, Jim Baker és Mike Deaver állandóan hangoztatják, hogy tévúton járok, és nincs értelme annak, amit mondok. Caspar Weinberger hadügyminiszter pedig minden szavamat helyreigazítja. Ostobának akar beállítani.

— Például?

— Nos, nemrég a Capitol Hillen egy meghallgatáson azt mondtam, hogy amennyiben Európában háború robbanna ki a Szovjetunióval, az Egyesült Államok először is az óceán felett nukleáris fegyvert lőne ki, hogy meggyőzzük a szovjeteket: komolyan gondoljuk a dolgot. Már

másnap Weinberger megjelent a Capitol Hillen, és kijelentette, ilyesmire még csak nem is gondolunk. Úgy tűnt, mintha nem tudnám, mit beszéltek.

...
 — Létezik ilyesféle NATO-terv?

— Tudomásom szerint létezik.

— Weinberger viszont kijelentette, hogy az ő tudomása szerint nem létezik. Mit mondott a Fehér Ház?

— A Fehér Ház közölte, hogy tudomása szerint mindkettőnknek igaza van. Felvetődött ez a terv, de elutasították.

— Hmm. Megbeszélte ezt Weinbergerrel?

— Miért állnék szóba vele? Ő sem beszél velem.

— Tehát feltételezhetem, hogy Weinberger és ön nem koordinálják a külpolitikát?

— Még mindig haragszom rá, mert amikor ráölték az elnökre, kijelentettem, hogy a kormányzás engem illet.

— Így feltételezhető, hogy Weinberger egyike azoknak, akik szívesen vennék az ön eltávolítását?

— Nem ő az egyetlen — siránkozott a külügyminiszter. — A hírközlő szerek is rám másztak. Kigúnyolnak azért, ahogyan magyarázom a problémákat. Sosem bocsátották meg nekem, hogy azelőtt Nixonnal dolgoztam.

...
 — Mit gondol, miért állnak oly sokan szemben önnel?

— Sejtlemem sincs róla. Ezért kerestem fel önt, doktor.

— Nos, amíg az elnök bizalmával tündérek ki, miért törődik a többiekkel, miért nem végzi nyugodtan a munkáját?

— Hogyan lehetek biztos az elnök bizalmában?

— Az előbb említette, Reagan közölte Jack Andersonnal, hogy bizik önben.

— Igen, de Jack Anderson is ki akar készíteni — sőt hajtott fel a külügyminiszter.

— (Ford.: Margittay Alice)

Bodó János: Variációk egy témára

Luxus ékszer

Abszurd

Magas elismerés

Az a nap rosszul kezdődött. Már hajnalban felkeltünk, és kimentünk az erdőbe. Sétáltunk egyet, aztán visszatértünk a házhoz. Leheveredtünk. C. is álmos volt, mint én.

— Meg kell dögnöm — morogta —, tömény unalom...

Vártunk. Madarak csi-csereltek a fákon, valahol messze egy autó zúgott el. Aztán a ház mögül futva jött R.

— Gyertek gyorsan! — ihogta. — A professzor előadást tart...!

Rohantunk. A szomszéd ház előtt egy csomó autó parkolt. A földszinti ablakok nyitva voltak.

— Ügüsem engednek be minket — mondta C., a mindig okos, mindig peszsimista C. — Inkább gyertünk hallgatónak.

Közelebb osontunk. A bontiek nem vehettek észre bennünket, ahogy az ablakok alá sompolyogtunk, megálltunk. Elképzeltünk a bent ülők komoly ábrázatát, a kinyitott öltönyöket, a férfiakat, amint a térdükre fektetett noteszokba jegyzetnek. Nem mertem benézni, nehogy meglássanak, de hallottam a professzor lépteit, amint fel-alá járkált előttem. Minden szavát tisztán hallottuk:

— ... így kerülhettek a

Földre. De ez még bizonyítást szorol. Tény, hogy ennek már több ezer esztendeje. Akkor azok a lények létrehozták ezt az állatfajt, méghozzá úgy, hogy a faj egyedei szaporodásra is képesek legyenek. Telepatikus tulajdonságaik vannak. Életmódjuk nagyon különbözik az összes többi

megállapított tény. Körben leülnek a földre és... hallgatnak. Próbálták odacsémésztett mikrofonokkal felvenni hangjukat, de... csend volt. Nem beszélnek emberi füllel hallható hangokkal, hanem másképpen. Itt élnek közöttünk, de nem tudunk róluk semmit. Nem dolgoznak a többi háziállat-

Felzúdult a terem. Hitlenkedő kiáltások hangzottak fel, de taps is. A professzor ide-oda szaladgált. Aztán megállhatott az ablak mellett, mert egészen közelről hallottuk a hangját:

— A bizonyítás megtörtént kísérleti úton. De önök is meggyőződhetnek róla bármikor, uraim. Csak hosszabb ideig kell figyelniük egy közelben élő macskát. Milyen nagy energiabefektetéssel tettei magát butának! Pedig nagyon, nagyon intelligensek ők, uraim. A kutyákat messze felülműlják. Csak titkolják... Van otthon macskájuk? Nos, akkor egy-egy potenciális kémert tartanak lakásukban, aki megérti minden szavukat, érzékeli hangulatukat, analizálja cselekedeteiket, jelentést készít minderről, és azt „oda” továbbítja...!

A professzor ekkor már csaknem kifulladás, olyan lendülettel beszélt. Egy kis oxigént, friss levegőt akart szippantani — kihajolt hát az ablakon... És észrevett minket. Szemei kidülledtek, artikulatlan hangot hallatott. Felragadt egy virágvázát, közénk vágta...

Nyírálkolvá szaladtunk szét a bokrok közt.

— Kémek? — kérdezte több hang.

— Igen! Az Őrből egykor érkezett lények által idelepitett kémek. Minden harmadik éjjel „széanszok-ra” gyűlnek össze, és előtűnik még ismeretlen, valószínűleg telepátikus módon „leadják” megbízóinknak az egész információs anyagot, amit az előző három napon gyűjtöttek... rólunk.

Nemere István

Leleplezés

Akiről utcát
neveztek el
Debrecenben

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ

AZ ORVOS TANÁCSA:

A szemészeti szűrővizsgálatokról

Marx Károly

A tudományos szocializmus és az új politikai gazdaságtan, a dialektikus és történelmi materializmus megteremtője, a szervezett munkásmozgalom vezetője Poroszországban született 1818-ban. Egyetemi évei alatt a történelmet és a filozófiát behatóan tanulmányozta. Első újságcikkeiben már közeledett a materializmus felé, megfogalmazta az első lépéseket a kommunizmus felé. Az 1840-es évek elején forradalmárként lépett fel, bírálta a fennálló társadalmi rendet. Ekkoriban ismerkedett meg Engelszel, és köztük vele életre szóló elbarátságot. Brüsszelben létrehozták a Kommunista Levelező Bizottságot.

Marx első közgazdasági munkájában, a filozófia nyomorúságában megalkotta a marxista értékkegőt. Az 1847-ben alapított Kommunista Szövetsége megbízta a szervezet programjának elkészítésével. Az 1848-ban megjelent Kommunista Kiáltványt a kommunizmus eszméinek alapvető összefoglalásaként kezelte. Engelszel együtt kidolgozták a Kommunista Párt követelményi Németségben c. történelmi jelentőségű dokumentumot. A Bérnkunak és tökéletes rámutatott a kizsákmányolás lényegére és a felhatalmazás hatására.

A porosz kormány a saját útján elkövetett bűncselekmények és a rendszer elleni fegyveres ellenállásra való felhívás vádjá miatt az országából kiutasította. Londonban telepedett le, nehéz körülmények közt élt. Munkáját csak Engels anyagi támogatásával tudta folytatni. Az emigrációban tevékenysége a forradalom szervezésére irányult. Ekkori műveiben az 1848-49-es forradalmakat értékelve, fontos következtetéseket tett. Rámutatott, hogy a proletariátusnak meg kell semmisítenie a burzsoá államgépzetet, ehhez szövetségessé kell tennie a dolgozó parasztságot. Harcolt a kispolgári emigráció puccsista, intrikáló elemei ellen is. Egy 1856-ban írt tanulmányában a liberális párti angol miniszterek politikáját leplezte le.

Legfontosabb műveiben, a tökéletes kifejtette az áru és az ártermelés kettősségét, az érték és a pénz lényegét. Rávilágított a közgazdasági kategóriák objektív voltára és történelmi jellegére. Engels szerint a tökéletes kontinensünkön a munkásszótály biblijájának is neveztek. Marx fardhatatlanul harcolt a különböző országok munkásmozgalmának egyesítéséért. Kidolgozta annak egységes koncepcióit.

A tökéletes termelési folyamatok kötet első kiadása 1867-ben jelent meg Londonban. Az 1860-ban papírra vett kéziratban Az érték-többlet elmélete címen feltárta a kapitalista társadalom mozgástörvényeit és a társadalmi-gazdasági formák fejlődésének összefüggéseit. E korszakalkotó műveiben mutatott rá a kapitalizmus és a proletariátus közötti kibékíthetetlen ellentétre, az osztályellentétek növekedésére. Együttal leplezte a polgári közgazdaságtan elméletét. Jól tudta, hogy a megváltozott gazdasági viszonyok megváltozott taktikai módszereket igényelnek.

Élete végéig megfeszített tevékenységet fejtett ki a nemzetközi munkásmozgalom terén — nehéz létkörülmények között. Ez egészségét korán aláásta. 1883-ban elhunyt. A történelmi materializmus legkiválóbb filozófusa egész életművével lánglélkű hirdetője volt a szocializmus ügyének.

A Marx Károly (azelőtt Csillag) utca a Csapó utcát köti össze a Bocskai térről.
Dr. Bornyi József

A külvilágról szerzett információk 90 százalékát a ban nem lesz olyan feltűnő szem együttes látásán keresztül szerezük. Ot érdekszervünk közül a legfontosabb számunkra a szem. A látás csökkenésének megelőzése, a szembetegségek korai gyógyítása mind az egyén, mind a társadalom szempontjából fontos. A csecsemőt a szülő megszületése pillanatától kezdve „árgus szemmel” figyelni, hogy ép, egészséges-e, megfelelően fejlődik-e. Pár hetes korban meglepődéssel nyugtatja, hogy lát a gyermeke, fényre „összehúzza a szemét”, szemével követi a színes tárgyakat. Valóban megállapítható, hogy lát a gyermek, de hogy mennyit lát, és hogy mindkét szemével egyformán lát-e, az csak szemészeti vizsgálattal dönthető el.

A legkönnyebben észrevehető a laikus számára is a kisgyermekkorban fellépő kancsalság, ami azt jelzi, hogy valami baj van a gyermek szemével. Ez elsősorban mint „szépséghiba” jelentkezik a család megítélésében, amelyet a szülők, nagyszülők különbözőképpen mérlegelnek. „Majd kinövi, majd elmúlik”, sokan efféle megjegyzésekkel már el is intézik a dolgot. Másokat orvoshoz visz az aggodalom, a féltés, a segíteni akarás. Az észszerűt minden szemorvos, hogy minél előbb megtörténjen az első szakvizsgálat. A kancsalság ugyanis nem csak olyan kozmetikai hiba, amely egymagában is kisebb-ségit érzést, lelki sérülést válthat ki a gyermekben. A kancsalságról tudni kell, hogy együtt jár az egyik szem látásgyengülésével, amely kezeletlen esetekben az évek során csak fokozódik. Előfordulhat, hogy a kancsalság valamelyest „magától” is javul, és felnőttkorban nem lesz olyan feltűnő. De ha a gyermekkorban kancsalságellenes, látásjavító kezelés elmarad, úgy véglegesen gyenge marad az egyik szem látása. Ezt a gyakorlati értelemben vett „félszeműséget” a gyermek, de még a felnőtt sem veszi észre mindig. Gyakran csak a pályaválasztásnál, gépjármű-alkalmassági vizsgálaton vagy a katonaság előtti sorozáson derül ki, hogy fél szemre alig lát.

Ha nem is ilyen tragikus, de egy fiatal életében mindenképpen meghatározó jelentősége van annak, ha választott szakmáját nem tanulhatja, mert a pályaválasztás előtti szemészeti vizsgálaton kimutatják az egyik szem tompalátását, s ezzel alkalmatlanná válik a jó kétszemes látást kívánó szakmára.

Statisztikák szerint Magyarországon a pályaválasztási vizsgálaton alkalmatlannak minősített fiatalok közül minden harmadiknál szemészeti okok (tompalátás, fénytörési hibák stb.) játszanak közre (1972-es adat).

Ebben a statisztikai adatban az a szomorú, hogy ha ezek a fiatalok megfelelő korban szemorvoshoz kerültek volna, megfelelő orvosi kezelés után pályaválasztáskor sokan már ép látásúak lehettek volna. Ezen csak úgy lehet segíteni, hogy kisgyermekkorban szemészeti szakorvos látja a tompalátót, illetve ha minden gyermek szűrővizsgálaton esik át, mert a látásra nem kancsalság gyermeknél is lehet, többféle probléma. Például a köznyelv szerinti „rejtett kancsalság”-ban szenvedők is egyik szemükre — kezelés hiányában előbb-utóbb — tompalátókká válnak.

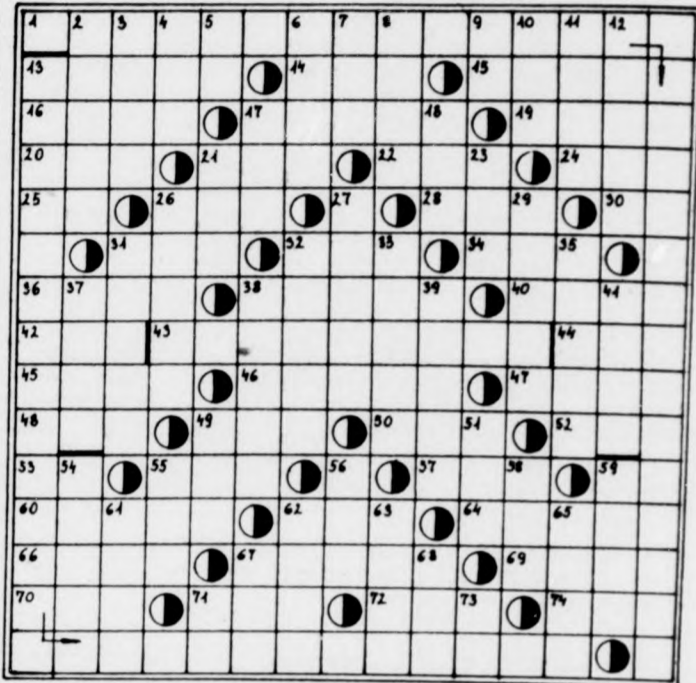
Debrecen városban a Szemgondozó Intézet megalakulása óta nagy gondot fordítanak a szemészeti szűrővizsgálatokra. A Hajdú-Bihar megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet szemészeti osztályának dolgozói pedig 1980 óta végzik a megye gyermek-lakosságának szemészeti szűrővizsgálatát. Négy jól képzett szakdolgozó járja a megye városait, falvait, a legkisebb településeket, hogy szemészeti vizsgálatokat végezzenek. 1980-ban több mint 30 ezer gyermeket néztek meg, akiknek közel 10 százaléka gyanús volt a tompalátásra, kancsalságra vagy egyéb szembetegségre. Ezeket a gyermekeket azonnal gyermekszemészeti szakrendelőre küldték, ahol a szemészeti szakorvos alapos vizsgálat után eldönti, hogy mi a további teendő (szemüveg, „takarás”, szemcseppentés, műszeres kezelés, szemizomműtét, egyéb).

El kell mondani, hogy a legtöbb szülő elviszi gyermekét a vizsgálatokra, de vannak, akiket egy-két vagy még több „behívólevéllel” lehet csak rávenni arra, hogy megjelenjen a kezelésre. Nagyon fontos a gyermek gyógyulása érdekében, hogy a szülő a kezelési útmutatásokat („takarás”, cseppentés, kontroll vizsgálatok) való megjelens pontosan betartsa. Szorgalmazza, hogy gyermeke hordja is a szemüveget. Tudatosítani kell, hogy a szemüveg nem csúfítja el a szép kislány arcát, nem szégyelli kell, hanem a megfelelő keret kiválasztani, ami még előnyös is lehet.

1981-ben tovább bővült a szűrővizsgálat. A szakdolgozók most már a háromévesnél fiatalabb gyermekeket is megvizsgálják, és szükség esetén szakrendelőre küldik. Tulajdonképpen ezt tekintjük optimális életkornak szűrővizsgálatra, és a kezelés eredményei is itt a legbiztosabbak. A felnövekvő generáció, a „holnap” fiatal munkások, értelmiségiek között előreláthatólag kevesebb kancsalság, illetve tompalátó lesz. Ehhez azonban a „ma” zülőknek lelkiismeretessége, gondoskodása is szükséges. Csakis a szülő és a szemorvos együttműködésével, kölcsönös megértéssel érhetünk el eredményeket.

KERESZTREJTVÉNY

SZÁGULDJ, SZABADSÁG!

Február 1-én lett volna 80 éves Berda József költő, a „Száguldj, szabadság!” és más verseskötetek szerzője.

Költői hitvallását írta meg egyik versesnek három sorában: vízszintes 43., I. és függőleges 13.

A sarkokcikk betűi: O, R, S, R.

Vízszintes: 1. (Beküldendő.) 13. Izzit. 14. Udító ital. 15. A folyosó. 16. Névelős bírósági ügy. 17. Védőszellem. 19. Pusztító (-) 20. Régi címzésrövidítés. 21. Szarvasféle. 22. Érzékszerv. 24. Tengeri hal. 25. Juttat. 26. Igyad. 28. Egyesült Arab Köztársaság. 30. MÁ. 31. Dán betűi keverve. 32. E napi. 34. Mértani ábra. 36. Sakkjátszma elvesztése. 38. Szükséges-e? 40. Afrikai állam. 42. Becézett női név. (Beküldendő.) 44. ...bam. 45. Partner. 46. Letép. 47. Háziszarvas emésztőszervének része. 48. Ezzel fel-fog. 49. Végtag. 50. Mint a 14. számú sor. 52. Razzia fele. 53. Finn autók betűjele. 55. Reszesül valamiből. 57. A törzshangor hetedig hangja. 59. Időszámításunk előtti. 60. A Robinson Crusoe szerzője. 62. Járom. 64. Riadó. 66. Becézett Ilona. 67. Lenéves Berda József költő, a „Száguldj, szabadság!” és más verseskötetek szerzője. 68. Svájci és svéd autók betűjele. 71. A Tisza mellékvize. 72. Imrus. 74. Bisze.

Függőleges: 2. Hasad. 3. Nadrágszjak. 4. Béke orsz. 5. Számnév. 6. Taktus. 7. Tagadószó. 8. Észak-atlanti Szerződés Szervezete. 9. PA. 10. Mennyei. 11. Kézben fog. 12. Árasztom. 13. (Beküldendő.) 17. Vizi növény. 18. Strázsája. 21. Azonos betűk. 23. Helyez. 26. Figyelmeztetés. 27. Dombocsk. 29. Pulóvert készítés. 31. Újraír. 32. Folyóágy. 33. Kellemsz. 35. Hódító ... (Verne-regény). 37. Vadász. 38. Fejfedő. 39. Közműve. 41. Becézett női név. 49. K. A. E. 51. Névelős névelő. 54. Ború. 55. Juh himje. 56. Gallya. 58. Becézett női név. 59. Közéleleti állam. 61. Szaladj. 62. Akta. 63. Amelyek. 65. A szörny. 67. Hogyishivják. 68. Mutatónévmás. 71. Határrag. 73. Európai név.

Beküldendő: a vízszintes 43., I. és a függőleges 13. számú sorok megfejtése.

Beküldési határidő: 1982. február 23.

G. Gy.

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

SZAKSZERVEZETI VILÁKGONDRUSSZUS

Február 12-én két forint névértékű bélyeggel köszönti a Magyar Posta a X. szakszervezeti világgondrusszust. A dolgozók érdekében rendezendő tanácskozással együtt Havanna ad otthont, a bélyeg is a kubai főváros térképét ábrázolja. Varga Pál tervrajzát az Állami Nyomda több színben, ötszertnyomással készíti el. Az új bélyegből 2 329 300 fogazott és 5600 vágott példány jelenik meg.

A Magyar Posta már több bélyeggel emlékezett meg a Szakszervezeti Világgondrusszúság emlékeztetői annál is inkább, mert két alkalommal 1950. és 1963-ban e fontos rendezvényt Budapestén tartották. Az albumokban háromrésztű sorozat, illetve 2 forintos névértékű bélyeg Grzi a budapesti tanácskozással emlékeztetői a Párizsban 1945-ben rendezett első kongresszus alkalmával nyolc részes sorozatot bocsátott ki, ezen az ágazati szervezetek jelképét ábrázolták. Ez a sorozat igen ritka, mert csak 50 ezer példányt adtak ki. Nagy címettel adoztunk az 1949-ben Milánóban tartott világgondrusszussal, és bélyeget kapott a lipsei (1957) és a varsói (1963) szakszervezeti megbeszélés is.

MONOGRÁFIA

Hat kötetre tervezték, a hetedikkel lett teljes. Az 1962-1980 közötti bélyegek ismertetésével fejeződik a Magyar Bélyegek Monográfiája. A munka majd 5000 oldalon részletesen tárgyalja valamennyi magyar bélyeg, benyomott bélyeg postai nyomtatvány filatéli tudnivalóit. Felbecsülhetetlen értékű forrásmunka, de iránytű azoknak is, akik a mindennapi gyűjtésben akadnak meg. Az egész mű részletes, elemző bírálatot érdemel, el is csak a hetedik kötetet méltathatjuk röviden. A feltett nyomtatási eljárás következtében a modern bélyeg kevesebb változattal, különlegességgel szolgál, mint a korábbiak. A hazai gyűjtőklubok

zöme azonban éppen az utolsó néhány évtized bélyegével foglalkozik. Erre a korszakra vonatkozó munka tehát igazán fontos, és a 800 oldalas kötet valóban tájékoztató mindenről. Az adatok szinte napra készek. A gyűjtés győztes, mégis úgy tűnik, hogy egyes kiadványoknál nem áll rendelkezésre elegendő számú példány a kutatásra. Érdemes, hogy felhívják a figyelmet a levelezőlapok és a benyomott bélyeg börtökök gyűjtésének szépségére. Az olaszországi gyűjtés nyertes az 1944-45 évi helyi (Nyíregyháza és Abony), valamint az 1956. évi kiadás rejtelmeibe. A Monográfia kötet értékes ismeretekkel gazdagította filatelia kultúránkat.

ÚJDONSÁGOK

Az évszázak változását festmények segítségével mutatja be Luxemburg négyértékű sorozata.

Az Azori-szigetek különleges virágiból ad válogatást Portugália négy bélyege.

A mindennapi használatra szánt norvég bélyegeket építészeti alkotások díszítik. Többek

között bemutatják a 11. században épült kolostor romjait, az 1770-1795 között épült fából épített rokokó kastélyt.

A La Manche csatornában fekvő Guernsey-sziget kikötőinek szépségében régi metszetek alapján, gyönyörködhetünk. A négyértékű sorozat hasonlóan a múlt évben megjelent címletekhez a tenger, a természeti környezet nyugalmát árasztja.

AUTÓSOK-MOTOROSOK

Skoda-újdonságok

Az évente 175-180 ezer személygépkocsit előállító Mladá Boleslav-i Skoda-gyár autói hazánkban is kedveltek és keresettek. A tekintélyes csehországi cég évi 75-85 ezer jól ismert farmotoros személyautót exportál, amiből mi 12-13 ezer darabot veszünk meg. Ezekből az adatokból az derül ki, hogy a Skoda-gyár termékeitől évente mintegy 100 ezer gépkocsit szállanak a hazai piacra, ami igen tekintélyes mennyiség, tudván, hogy Csehszlovákiában az ellátottság már így is megjelölően magas szintű (100 háztartásból 42-ben van autó, azaz minden hatodik-hetedik állampolgárnak van már személygépkocsija. (Nálunk különösen a benzinárak mind gyakoribb emelkedése óta keresettek a Skoda 105 S és 120 L típusok, e modellek fogyasztása ugyanis rendkívül kedvező, 7, illetve 9 liter száz kilométerenként.)

A Skoda-gyár konstruktőrei 1982-re több újdonsággal lepik meg a gépkocsivásárlókat. A Skoda 120 és a 120 de Luxe típusokat fékhatárerősítővel szerelik fel. (Ezt eddig csak a 120 LS, a 120 GLS és a 105 GL típusokon alkalmazták.) Az összes modellt ellátják a Mladá Boleslav-i Csehszlovákia az elmúlt évek során komoly tárgyalásokat folytatott az NDK-val és a Szovjetunióval a közös gépkocsigyártás, a szoros együttműködés lehetőségeiről. Akár megvalósulnak a kooperációs tervek, akár nem, a csehszlovák autópár rövidesen ki fog alakítani egy igen alacsony üzemanyag-fogyasztású, műszaki megoldásaiban magas színvonalú személygépkocsit. A Skoda gépkocsigyártás hagyományai arra ösztönöznek, hogy a majdani újabb típusokat továbbbőrökítsék a Skoda-kocsik jó minőségű és kiváló műszaki paraméterű főegységeit, mindenekelőtt a motort.

ű zigelélésekkel az utastér zajsztjét. A karosszéria számos, korábban kromozott elemét — közte az ablaktörlőket is — fekete matt színűvel váltották fel a visszaturkózás csökkentésére. A megrendelő kívánása szerint — külön terítés ellenében — a gyártó cég további „extrákat” is ajánl: fekete műanyag lökhárítókat, automatikus biztonsági öveket stb. Az 1982-ben kibocsátandó kocsikat 8 színben hozza forgalomba a Skoda-gyár. A nemrég megjelent új változat, a Skoda 120 LS 1147 köbcentiméteres motorjának maximális teljesítménye 43 kW (58 LE), szemben a 120 L típus 38,3 kW-os motorjával. A végsebessége is magasabb típusársánál: 150 km/óra. A Skoda 120 LS álló helyzetből 17 másodperc alatt éri el a 100 km/óra sebességet. Az első üléseit fej támlákkal látták el, a műszerfalba fordulatszámérőt szereltek be, és a hátsó ablakokat fűthetővé tették.

Az említett változatások csupán finomításai, tökéletesítései az eddigi konstrukciónak. 1983-tól azonban a csehszlovák autók teljesítésében már lényegi változtatásokat ígérnek a Mladá Boleslav-i Csehszlovákia az elmúlt évek során komoly tárgyalásokat folytatott az NDK-val és a Szovjetunióval a közös gépkocsigyártás, a szoros együttműködés lehetőségeiről. Akár megvalósulnak a kooperációs tervek, akár nem, a csehszlovák autópár rövidesen ki fog alakítani egy igen alacsony üzemanyag-fogyasztású, műszaki megoldásaiban magas színvonalú személygépkocsit. A Skoda gépkocsigyártás hagyományai arra ösztönöznek, hogy a majdani újabb típusokat továbbbőrökítsék a Skoda-kocsik jó minőségű és kiváló műszaki paraméterű főegységeit, mindenekelőtt a motort.

B. I.

Romantikus stílusú „liberty” mintás pamut és madeiradiszitással

Gyerejate

A gyerekeket sokáig öltöztették, mint a felnőtteket, mint önellátókat csak a 18. század Angliájában lettek meg, nem kis Rousseau forradalmi hatása. A felnőttek öltözéke a felnőttek csínyített mása volt. Úgy roncoss szoknyát, magapöt, szoros halcsontoskat, abroncsszoknyát, mint a felnőtt nők. A kezszakos inget, atlasszárókat, bársony kabátokat, még parókát is hordtak. S noha a gyerekeket 19. századtól kezdve megfelelő öltöztetés pádivat, a levegős, könnyen tisztán tartható csak szándék hozta csínyeknek.

Új ala

Recept

A rigójanosi valóság az az ételek közé tartoznak, amelyek Rigó János nagyon ajánl az egészsen táplálkozn szándékúknak. Rigó profenyuganis az Országos Diktikai Intézet igazgatója egy most megjelent kévkönyvben egészen más eledelek erejét is megvélünk.

A Gabonatrózt munkáztossága által összeáll kis szakácskönyvben alapanyagokból készültlek vannak, amelyeket előre még nem nagyonmernek a háziaszort. Pedig érdemes megközni velük, kinek-kinek zál, amelyekre leginkább szükség van.

Megtudhatjuk ugyan bevezetőből, hogy a bcsira a keringési beteggekben, magas vérnyorban és érlelmeszedészenvedőknek ajánlott sorban. Az étkezési korpa a rosthányos tápközösből következő, imnépbetegségnek számítónikus székrekedés ellenha naponta 3-4 evőkanál elfogyasztunk belőle, dezonyos fokig akadályozzaelhízást, az epekö és cukbetegség kialakulását is. szójaliszt azoknak ajánakiknek szervezeteük v. milyen okból legyen. vagy erős fizikai megterlésnek vannak kitéve, hasznos ételféle lehet májgyulladásban szerdőknek, valamint a terés szoptatós anyáknak. kukoricaliszt, sárgabot

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

Romantikus stílusú alkalmi gyerekruhák „liberty” mintás pamutanyagokból, csipke- és madeiradiszítéssel

Romantikus stílusú kislányruhák „liberty” mintás kartonból, madeirával, csipkével díszítve

Kisfiuruk, romantikus stílusban. A térdre fedő nadrág natúr vászon, a blúz beige alapon apróvirágos karton

Gyerekruhák - játékos ötletek

A gyerekeket sokáig ugyanúgy öltöztették, mint a felnőtteket. A gyerekruha mint önálló fogalom csak a 18. század Anglijában született meg, nem kis mértékben Rousseau forradalmi nevelési elveinek hatására. Azelőtt a gyerekek öltözéke a felnőttekének kicsinyített mása volt. Ugyanúgy abroncsos szoknyát, magas sarkú cipőt, szoros halcsontos fűzőt, tollakat, abroncsszoknyát viseltek, mint a felnőttek. A kisfiúk csipke-szabós inget, atlászelyem nadrágot, bársony kabátját, olykor még parókát is hordtak.

S noha a gyerekeket már a 18-19. századtól kezdve koruknak megfelelő öltözetbe parancsolta a divat, a levegős, higiénikus, könnyen tisztán tartható ruhákat csak századunk hozta meg a kicsinyeknek.

Persze mind a mai napig sok közös pontja van a gyerekek és a felnőttek divatjának.

Az 1982-es nyárra, tavaszra kellemes, egyszerű szabású gyerekruhák kínálnak a tervezők. Az egyszerű szabás mellé sok játékos ötlet járul. Megannyi díszítést, romantikus fodrokat, madeirával, csipkeszegélyt, masnit, tűzést illesztnek a gyerekruhákra. Világos, élénk színeket, fehér es nyers árnyalatokat, egyszerű vagy aprómintás, tarkánszövet vásznakat, karton-, pamut-, frottiranyagokat ajánlanak.

Kisfiúknak, kislányoknak egyaránt különböző hosszúságú nadrágokat, ezekhez különböző blúzokat, ingeket, kabátkákat terveztek. Az ünnepi viseletek között sok a romantikus forma, a naiv díszítés, a régies részlet.

Gyulai Irén tervezte ezt az igazán kényelmes gyerekviseletet. A rózsaszín vászon bő, melles négy szírbősege gumizással összefogott. Saját anyagból készült blúzzal, kabátkával vagy trikóval egészíthető ki

A divat hazai műhelyeiből

Sokoldalú textilgyár

GORDON, GISELLE, PAULA, LÁNGÁLLÓ ANYAGOK, 20 EZER MÉTER EXPORTRA

Színes, kockás divatszövetek, kosztüm-, kabát- vagy felöltőanyagok, lángálló textíliák, takarók, bútorszövetek, szőttek és legújában konfekcionált szoknyák, szoknya-mellény együttesek. Valamennyi a hat hazai gyapjúipari vállalat közül a legszelebb profillal rendelkező Magyar Gyapjúfonó- és -szövőgyár terméke. Választékosan szép designnal, divatszínekben jelennek meg a gyár szövetei. A Gordon lóden karakterű tiszta gyapjúból női kabát, téli kosztüm, férfifelöltő készíthető. A Giselle fantáziánévű szövet anagva tiszta gyapjú. A Woolmark márkajegy viselésére jogosult, s eddig is gyártották. Most divatszínben és aprókockás változatban is látható. A kellemes viselési tulajdonságokkal rendelkező shetland szövet sportosan elegáns női kosztümök és férfizakók készítésére alkalmas. A hazai alapanyagú, könnyű, kártolt flanel jellegű szövet Paula néven jelenik meg. A könnyű, hosszú életű, tartó, skótkockás vagy aprókockás kelmét férfizakó, blúz, női ruha, kosztüm, lánykaszoknya készítésére ajánlják. A Maggie gyapjúpoliszter szövetet ezúttal díszítő cémával csikos, kockás mintázattal megújítva láthatjuk viszont. Készíthető belőle lányka, női, bakfisruha, vagy -szoknya, kosztüm is.

Mivel a Magyar Gyapjúfonó- és -szövőgyár a felsőruházókásban kíván élni, színesebb és konfekció céljára alkalmas anyagokat terveznek. Olyan szöveteket, amelyek különböző együttesek — kabát, szoknya, kosztüm, szoknya-mellény — anyagai lehetnek.

Újdonság, hogy a gyár saját konfekciójával is megje-

lent a piacon. Tavaly 30 ezer szoknyát, az idén dzsekit, kabátot, szoknya-mellény együttest is terveznek. A hazai forgalmazás mellett később exportértékesítésre is gondolnak. Még az ősszel megnyílt a gyár budapesti mintaboltja is a Hámán Kató úton.

Ezzel függ össze, hogy főleg női divatszövetet fognak gyártani. Részen saját konfekciójuk, részben a nagy konfekciógyárak részére.

A hazai piacon 1 millió négyzetméter szövetük kerül méterárúként forgalomba. A gyár termelésének 20 százaléka méterárúexport (5 százalék tőkés). A vásárlók: Szovjetunió, Kuba, Vietnam és Mongólia, a dollár elszámolású országok közül Kuvait, Líbia, Irak és az EAK. A ruhagyárak által feldolgozott formában — termelésük 35-40 százaléka — kerül közvetett exportra.

A sárközi Decsi Szövetkezet is kooperál a gyár. Itt készül ugyanis a szövetkezet védett, zsúrizett, sárközi mintás szövet. A alapszövetet a Decsi Szövetkezet konfekcionálja — abroszt, szalvétát, függőnyt szabnak belőle.

Speciális védőruházati termékszálladót is kifejlesztett a Magyar Gyapjúfonó- és -szövőgyár. A Nomex elnevezésű lángálló anyaga amerikai licenc alapján készül. A hasonló rendeltetésű, ismert kelméknél előnyösebb tulajdonságokkal rendelkező Nomex láng, sugárzó és közvetlen hőhatással szemben nyújt védelmet. Kidolgoztak lángmentesített pamutszövetet is, amely munkavédelmi ruhák és egyéni védőeszközök, függönyök, gépbevonat, szigetelés stb. készítésére alkalmas.

Kádár Márta

Új alapanyagok a konyhában

Receptek diétázóknak és mindenkinek

A rigójancsi valószínűleg azon ételek közé tartozik, amelyeket Rigó János nem nagyon ajánl az egészségesen táplálkozni szándékozóknak. Rigó professzor ugyanis az Országos Diétetikai Intézet igazgatója, s egy most megjelent könyvecskében egészen másfajta ételeket értenyi ismerteti meg velünk.

A Gabonatrósz munkabizottsága által összeállított kis szakácskönyvben olyan alapanyagokból készült ételek vannak, amelyeket egyelőre még nem nagyon ismernek a háziasszonyok. Pedig érdemes megbarátkozni velük, kinek-kinek azzal, amelyekre leginkább szüksége van.

Megtudhatjuk ugyanis a bevezetőből, hogy a búzacsíra a keringési betegségekben, magas vérnyomásban és érelmeszesedésben szenvedőknek ajánlott első sorban. Az étkezésig búzacsírát a rosthányos táplálékokból következő, immár népbetegségnek számító krónikus székrekedés ellen véd, ha naponta 3-4 evőkanálnyit elfogyasztunk belőle, de bizonyos fokig akadályozza az elhízást, az epe- és cukorbetegség kialakulását is. A szójaliszt azoknak ajánlott, akiknek szervezetük valamilyen okból legyengült vagy erős fizikai megterhelésnek van kitéve, de hasznos ételféle lehet a májgyulladásban szenvedőknek, valamint a terhes és szoptató anyáknak. A kukoricaliszt, sárgaborsó-

lisztet a szójaliszttal összekeverjük, különben ugyanúgy készül, mint bármilyen keltésztészta. Ha megkelet, briosokat formálunk belőle, bekenjük tojással, megszózzuk cukorral és közepesen meleg sütőben megsütjük.

SÁRGABORSÓPUDING: Hozzávalók (egy személyre): 2,5 dkg sárgaborsóliszt, 1,5 dl tej, 1 dkg vaj, 1 tojás, 2 dkg zsemlemorzsó, só, reszelt szerecsendió, törött bors. A tejet a vajjal felforraljuk, majd beletesszük a sárgaborsólisztet és addig főzzük, míg el nem válik az edény falától. Fűszerezük, levszük a túróval és kicsit hűlni hagyjuk. Hozzáadjuk a tojássárgáját és lazán hozzáadjuk a keményre felvert tojásfehérjét. A pudingformát kivajazzuk és behintjük zsemlemorzsával, majd háromnegyed részét megtöltjük a masszával. Vigyázzon kiparoljuk. Előleiként tálaljuk, adhatunk mellé mártásokat is. Különböző húselektre korekenti is felhasználhatjuk.

RIZSGALUSKA: Hozzávalók: 1,5 dl tej, 4 dkg rizs, 1 dkg vaj, 1 tojás, só, bors. A tejet a vajjal felforraljuk, keverés közben hozzáadjuk a rizs- és addig forraljuk, míg elválik az edény falától. Kicsit hűlni hagyjuk, majd hozzáadjuk a tojássárgáját és keményre felvert tojásfehérjét. Teáskanállal apró gáluskákat szaggatunk, amit só vízben vagy levesben megfőzünk. Adhatjuk húseleves-betéteknek, zöldségleveshez, raguleveshez vagy zöldborsóleveshez.

RUMOS HALMOK: Hozzávalók (személyenként): 15 dkg kukoricaliszt, 5 dkg túró, 1 tojás, 1,5 dkg cukor, 1 cl rum, fél csomag vaníliás cukor, fél dkg vaj, csipet só. A tojássárgáját a cukorral simára keverjük, hozzáadjuk az áttört túrót és a kukoricalisztet. Rummalt, sóval ízesítjük és felvert tojásfehérjével lazán elkeverjük. Kivajazott sütőlapra halmokba rakjuk és közepes meleg sütőben megsütjük. Vaníliás cukorral megszóruva tálaljuk.

A recepteket neves mesterszakácsok készítették.

NON PLUS ULTRA: Hozzávalók: 15 dkg liszt, 13 dkg búzacsíra, 15 dkg vaj, egy sütőpor, 3 tojássárgája, két vaníliás cukor, 8 dkg porcukor, 1 dl tej, csipet só. Az alapanyagokat alaposan összekeverjük, lisztet deszkán kinyújtva különböző formára kiszúrjuk. Középsé hőmérsékletű sütőben 20 percig sütjük. Gyümölcszettel kettésével össze- ragasztjuk.

SONKAKRÉM: Hozzávalók (egy személyre): 10 dkg sonka, 1 dl tejföl, fél tojás, 1 dkg vöröshagyma, 1,5 dkg búzacsír, káposztaleves, só, porsikafű, egy csokor vágott petrezselemzőld. A finomra ledarált sonkát összekeverjük a többi anyaggal, majd kihűtjük. Fogyaszthatjuk kenyérré kenyérszeletként, vagy tejszínnel paradicsomba töltve.

BRIÓS SZÓJALISZTTAL: Hozzávalók: 60 dkg búzaliszt, 40 dkg szójaliszt, 10 dkg cukor, 10 dkg vaj, 2 egész tojás, 4 dkg élesztő, 8 dl tej, csipetnyi só. A

GYEREKEK KÖNYVESPOLCÁRA

Kertország titkai

„Ezt a könyvet neked írom, Kisanna. Tudod, könyvből mesélni nem szeretek, fejből mesélni meg nem tudok, főképpen tündérekéről és boszorkányokról nem, hát arról szívesen mesélni, amit a házban látsz, vagy kinn a kertben, vagy a vízparton.”

E szavakkal ajánlja Szász Imre Kisanna Kertországban című könyvét lányának, s vele együtt azoknak a gyerekeknek, akik állatokkal, növényekkel, bogarakkal szeretnének megismerkedni. Róluk mond mesét az író. Mert mindennek megvan a maga igaz meséje, a bőregernek, a gyíknak, a kiscsirkének.

A kert titkokat őriz. Tudja — amit a gyerekek közül nem mindenki —, hogy a rigók akkor kezdenek kiabálni, mikor világsodni kezd az éjszaka, de a Nap még nem kelt fel és ti, gyerekek még alszotok. Aztán amikor aranyosok és csillogóak lesznek a napfényben a fák az ablakok, a házfalak, elhallgatnak a rigók. Egyszerre hallgatnak el, mint ahogy egyszerre kezdtek az éneket. Később már csak egy-egy beszélget, fűtörész estig. A sokemeletes házakban lakók nemigen találkoznak manapság sündisznóval, egérrel, gilisztával. Jó lesz hát megtudni valamit róluk, legalább könyvből! Kisannának kertjében denevér is van, de megtalálható ott a kutya, a cicá, a kiscsirke, a galamb. Bogár pedig annyiféle, hogy kész tudósok lesztek, mire mindegyikkel megismerkedtek.

Miután az író bemutatta az éjszakai és nappali kert életét, a vízpartra is elkalauzol benneteket. Mesél a halakról, a vízmadarokról, a szürkegémről, a kárókatónáról, a nádírgöről, Horgászás közben elmondja, melyik hal a legizletesebb csemege, de azt is megtudhatjátok, hogy a rák húsa olyan jó, ha akkor fogjátok, amikor nincs „r” betű a hónap nevében. Ugyanis az r betűs hónapokban vedlik a rák. Az érdekes tudvalókat tartalmazó kötet, mely a Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában jelent meg, Szécsény Zsuzsa rajzai díszítik.

folyóján. Legtöbbjük útja a szelíd Sumava hegységbe indult, onnan, ahol a Moldva ered, útközben elhaladtak a folyó fölé magasodó Orlik vára mellett, ahol ma hatalmas vízelépcső serkenti gyorsabb haladásra a Moldvát. A vízparton övező szelíd fűzések lassan elmaradoztak, és a hajók beúsztak Prága falai alá, majd továbbhaladva összetalálkoztak az elbai hajókkal. Innen már az Elbán vezetett az út a távoli tenger felé. Ma is ez a fő vízi út köti össze a hazánktól északra, éppen Európa közepén fekvő cseh és szlovák országot a nagyvilággal.

Már a bevezetőből is kitűnik, hogy nem szokványos útikönyv Komornik Ferenc Ahoj, Csehszlovákia! című, közelmúltban megjelent munkája. A könyv nem tartalmaz minden adatot, amelyet egy ország bemutatásakor közölni szokás. De amit leír Komornik Ferenc, azt olvasmányosan, szívesen, érdekesen írja. Megismertet bennünket egy-egy jelentős személyiséggel is.

Felidéri többek között a cseh származású Comeinus alakját, akikben a „népek tanítója”, az Orbis pictus iskolakönyv szerzője, a szemléltető oktatás atyját tiszteltik a kései utódok.

A könyvet olvasva megismerkedhetünk cseh és szlovák költőkkel, írókkal, politikusokkal. Majd a fővárosba, Prágába kalauzol bennünket az író.

„Prága szépségei sok embert rabul ejtettek már, de senki sem állíthatja, hogy ennek a szövevényes városnak minden rejtékét, titkát ismerné. Nem hét dombra építették, mint Rómát, hanem néhány tucat kisebb-nagyobb halomra, amelyek mindig elrejtenek valamit a szem elől, és újabb felfedező sétára buzdítanak.”

De visszatérnék újra és újra Csehszlovákiába a Tátra szerelmesei a sízők, a hegymászók, a békés, szép tájak, a tiszta víz tavak kedvelői is.

A könyv izlított ad az ország gazdasági életéből. Megismerhetjük az autópárat és az üveggyártás történetét, Feltáru előtűnk egy-egy táj népművészete és a Tátra Nemzeti Park. Az ország megismerésében sokat segít a sok szép fotó, mely Boros Jenő, Pünkösdi László és Révay László munkáját dicséri.

E könyv gazdagon kiegészíti az általános iskolai, Csehszlovákiával foglalkozó tananyagot. Akit érdekel a szomszédos országok, népek élete, ezt a könyvet is olvassa el! Szép élményt ígér.

Fazekas Valéria

Kilenc éven felülülnek

„Ahoj! — köszöntötték egymást évszázadokon át a moldvai hajósok, amikor fát, sót, gabonát szállító hosszú uszályaik találkoztak a csehnek lassan hőmpolygó nemzeti

SPORT SPORT SPORT SPORT

Visszavágó Új-Zélandon

Az alábbi felvételt Sallai Sándor, a DMVSC válogatott labdarúgója küldte szerkesztőségünknek. A képsorozat ausztráliai New South Wales állam fővárosából, Sydneyből érkezett. A magyar labdarúgó-válogatott azóta már tovább utazott a távoli kontinens szomszédságában levő szigetországba, Új-Zélandra, ahol két, mérkőzést vív a vendéglátók csapatával. Ismeretes, hogy az első összecsapáson együttesünk 2-1 arányban győzött. A visszavágóra Christchurchben került sor, ottani idő szerint vasárnap délután. Remélhetőleg a debreceni labdarúgó megismétli csütörtöki jó játékát, s újból győztes csapat tagja lehet.

Hét végi sportműsor

FEBRUÁR 13., SZOMBAT

Kézilabda
Városi sportcsarnok, 11: Balmaújváros-D. Spartacus (férfi) — 12: Püspökáldány-D. Allami Gazdaság (férfi), — 12: Püspökáldány ITSK-Nádudvar (női), — 13:50: Nagyvárad-D. Dozsa (férfi), — 14:30: D. Sportiskola-D. MEDICOR-Füdes (leány), — 15:40: D. Vörös Meteor-Berettyó Munkás (női). Mérkőzések a tehermunkázatok Napló Kupaért és a városbajnokságot.
Röplabda
Élelmiszer-ipari Szakközépiskola, 15: D. Kinizsi-Nyiregyházi Mezőgazdasági Főiskola (férfi NB II.).
Súlyemelés
Hajdúszoboszló, Gáziang edzőcsarnok, 8:30: A serdülő és utódorsági I. korosztály megyei bajnoksága, — 14: Ifjúsági és felnőtt viadal.
Jégkorong
Műjégytálya, 11: Debrecen-FTC (országos úttörő bajnoki).
Kézilabda
Városi sportcsarnok, 9: Püspökáldány-DMVSC II. (női), — 10: Nyiregyházi Tanárképző-Devecse (női), — 11: Nagyvárad-Ujpesti Dozsa (férfi), — 12: Bethlen-Devecse (leány), — 12:50: Hajdúböszörmény-D. Közút II. (női), — 13:50: Polgár-Hajdúböszörmény (férfi), — 14:50: D. Sportiskola-D. Közút (leány), — 15:40: Gáziang-Géplipari (férfi), — 16:30: Gáziang-Ujpesti Dozsa (férfi) — 17:30: D. MEDICOR-Nagyvárad (férfi).

Labdarúgás
Felszabadulási Napló Kupa
Létavértes (Sári, Benedek, Csécsdi), Körösszegapáti-Komádi (Virág L., Oláh, Németh), Püspökáldány-Nádudvar (Csaki, Fodor F., Göz), Nagyrábe-Hajdúszoboszló (Tóth S., Cseh, Szabadkai), Hajdúdorog-Ujszentmárton (Vezendi, Mészáros, Németh, Hajdúnánás-Hajdúböszörmény (Szlágyi, Hunyadi, Szilvási), Polgár-Balmazújváros (Vincze, Zsuppos, Nagy L., D. Volán-Devecse (Veres Gy., Bak, Németh V.), Nyíradony-Hajdú Vasas (Divinyi, Fazekas, Hegető), Hajdúhadház-Megyeri Ifjúsági válogatott (Szabó J., Mészáros, Nagy J.), Berettyóújfalui-Hunyadi Tsz. (Könyű, Benke, Szarka).

Tájfutás
Bodaszőlő, 9:30: Felkészítő verseny, második forduló.
Tömegsport
Balmazújvárosi sportcsarnok, 8:30: Falusi dolgozók spartakiadja, II. körzet sakk és asztalitenisz (debreceni járás).

A KÖZMÉTEGETERMELŐKET

ezúton értesíti a Debreceni AFÉSZ, hogy az 1982. évre az alábbi helyeken lehet szerződést kötni:

- Kossuth u. 27., felvásárlási főosztály, Külső vásártér 19., AFÉSZ z. raktár, Széchenyi u. 92., felvásárlótelep (dr. Szilágyiné),
- Sámsoni út 63. sz., felvásárlótelep (Tolvalyné), Szikszai u. 6. sz., felvásárlótelep (Rápoltné), Pac, AFÉSZ-bolt, felvásárlótelep (Tarscai S.), Diószegi út 26., felvásárlótelep (Gubáné), Martinka, felvásárlótelep (özv. Botosné), Tózsér u. 22., felvásárlótelep (Kéki József), Csap u. 3. sz., felvásárlótelep (Rápolti J.-né), Kondoros, Nyári-tanya, felvásárlótelep (Nyári Gergely), Bartók Béla út 34., felvásárlótelep (Gönczi K.-né), Mikepércs, felvásárlótelep (Szalai), Harsteinkert, felvásárlótelep (Hochvarth József), Létai út 81., Kerékyártó Jánosné (Domboskerti, Boeskaikerti).

AZ ÚJFEHÉRTŐI AFÉSZ

1982. április 1-től 1985. március 31. napjáig terjedő időszakra

szerződéses üzemeltetésre átadja

a következő IV. osztályú vendéglátó üzleteket:
30. sz. büfé,
Újfehértó, Néphadsereg u. 47.,
33. sz. itabolt,
Újfehértó, Vörös Hadsereg u. 69.,
35. sz. itabolt,
Újfehértó, Béke tér,
45. sz. büfé,
Újfehértó, Lenin u. 42.,
48. sz. autósbüfé,
Újfehértó, Szamuely u. 142.

Továbbá 1982. április 1-től 1987. március 31. napjáig terjedő időre

szerződéses üzemeltetésre átadja

az alábbi takarmány- és élelmiszer-háztartási üzleteket:
52. sz. takarmánybolt,
Újfehértó, Béke tér 2.,
53. sz. takarmánybolt,
Újfehértó, Lenin u. 42.,
55. sz. takarmánybolt,
Újfehértó, Bajcsy-Zs. u. 75 F.,
59. sz. takarmánybolt,
Újfehértó, Micsurin u. 60.,
60. sz. takarmánybolt,
Újfehértó, Szamuely u. 102.
9. sz. zöldség-takarmánybolt,
Újfehértó, Néphadsereg u. 121.,
16. sz. élelmiszer-háztartási bolt,
Újfehértó, Lenin u. 44.,
17. sz. élelmiszer-háztartási bolt,
Újfehértó, Dózsa Gy. u. 34.,
23. sz. élelmiszer-háztartási bolt,
Újfehértó, Tokaji u. 65.,
24. sz. élelmiszer-háztartási bolt,
Újfehértó, Vadas-tág,
25. sz. élelmiszer-háztartási bolt,
Újfehértó, Vörös Hadsereg u. 133.,
26. sz. élelmiszer-háztartási bolt,
Újfehértó, Lenin u. 95.
A pályázatokat 1982. március 7-ig kell benyújtani a szövetkezet vezetőségének, 4244 Újfehértó, Szabadság tér 7. A versenytárgyalás
1982. március 15-én 9 órakor lesz a Szabolcs étteremben. 4244 Újfehértó, Szabadság tér 2. Tájékoztató adatokat és bővebb felvilágosítást a szövetkezet kereskedelmi osztálya ad. Ugyintéző: Szerényi József kereskedelmi osztályvezető. 4244 Újfehértó, Egészségház u. 2., telefon: 61.

AZ UTASELLÁTÓ VÁLLALAT

1982. április 1-től 1985. március 31-ig terjedő időre

szerződéses üzemeltetésre átadja a következő üzleteket:

- 173. DEBRECEN, VOLÁN PU. III. o. büfé,
- 161. BIHARKERESZTES, MÁV PU. III. o. büfé.

A pályázatokat 1982. március 15-ig kell benyújtani a debreceni Területi Igazgatóságra, Debrecen, MÁV pu.

A versenytárgyalás 1982. március 22-án, 10.30 órakor lesz a Vasutas Szakszervezetek Kulturális Központjában, Debrecen, Petőfi tér 6. sz. alatt.

Tájékoztató adatokat és bővebb felvilágosítást a Területi Igazgatóságon Konkoly Ferenc gazdasági csoportvezető ad.

Pályázati felhívás!

A HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI ÁLTALÁNOS FOGYASZTÁSI ÉS ÉRTÉKESÍTŐ SZÖVETKEZET
1982. április 1-től 1985. április 1-ig terjedő időre
SZERZŐDÉSES ÜZEMELTETÉSRE ÁTADJA A KÖVETKEZŐ ÜZLETEKET:

- 13. sz. élelmiszer-háztartási bolt, Hajdúböszörmény, K-szoboszló út,
 - 15. sz. élelmiszer-háztartási bolt, Hajdúböszörmény, Erdélyi u.,
 - 20. sz. háztartási bolt, Hajdúböszörmény, K-hadházi út,
 - 23. sz. vegyesbolt, Hajdúböszörmény, Korpona u.,
 - 25. sz. élelmiszer-háztartási bolt, Hajdúböszörmény, K-Újfehértói u.,
 - 29. sz. élelmiszerbolt (munkahelyi, Izzó), Hajdúböszörmény, Kinizsi tér 1.,
 - 31. sz. élelmiszerbolt (munkahelyi, RICO), Hajdúböszörmény, Kinizsi tér 7.,
 - 32. sz. élelmiszer-háztartási bolt, Hajdúböszörmény, Kórház tér,
 - Hajdú Áruház mellett üzemelő zöldséggépjármű, Hajdúböszörmény, Kossuth u. 3., 3. sz. vegyesbolt, Debrecen (Józsa), Silye Gábor u. 52.
- A versenytárgyalás 1982. március 29-én 9.00 órakor lesz megtartva Hajdúböszörmény, Iskola u. 5. sz. alatt. A pályázatokat 1982. március 29-ig kell benyújtani az AFÉSZ központi irodájában, Hajdúböszörmény, Iskola u. 9. Bővebb felvilágosítást, adatokat az AFÉSZ központi irodájában, Szántó Vince kereskedelmi osztályvezető ad. CÍM: Hajdúböszörményi AFÉSZ, Hajdúböszörmény, Iskola u. 9. Telefon: 75 és 155.

KÉZILABDA

D. Dózsa-Nagyvárad rangadó

DMVSC: újabb teremtorna

Alig zárult le a női Magyar Népköztársasági Kupa hatos döntője, újabb téli játéklehetőséget kap néhány NB I-es és NB I-B-s gárda. Immár hagyományos, hogy a legjobb vidéki szakosztályok részére február-márciusban megrendezik a vidékbajnokság küzdelmeit. Az első két forduló házigazdája Tatabánya lesz (ma és holnap), a következő hét végén Mezőtúrra látogat a mezőny, március 6-7-én Pécsset rendeznek újabb két fordulót, majd a zárást jelentő hetedik játéknapp mérkőzéseire március 13-án Debrecenben, a városi sportcsarnokban kerül sor.
Ma délután Tatabánya-Dunaújváros, Győri Textiles-Pécsi MSC és Békéscsaba-DMVSC mérkőzések rendeznek (a Bakony Vegyész-Eger találkóját a veszprémi nemzetközi kupamérkőzése miatt későbbre halasztották). Holnap DMVSC-Győr, Dunaújváros-Békéscsaba összecsapásokra kerül sor (az Eger-Tatabánya és a Pécs-Bakony Vegyész mérkőzést később játsszák).

A Magyar Kézilabda Szövetség intéző bizottsága határozatot hozott arról, hogy egyetlen függőben levő átlagolási ügybe sem avatkozik bele — így a klubjuk hozzájárulása nélküli más egyesületbe tartó sportolók tizenkét hónapos kivárású kényszerülnek. A D. Dózsa NB I-es csapatát is érinti a határozat, az országos mérkőzések közötti időközben bíráskodó

játékvetők névsorát. A résztvevő nemzetek közül csak Spanyolország, Japán, Kuvait, Algéria és Kuba nem küld bíró a mérkőzősorozatra. Magyarországot a Szendrey, Somhegyi kettős képviseli.

Már minden kérdés tisztázódott, csupán egyetlen megoldásra váró probléma van a decemberi magyarországi női kézilabda-világbajnokság programjával kapcsolatban: Debrecen és Miskolc vetélikednek a III. csoport rendezésének jogáért. Döntés: márciusban. Az I. csoport házigazdája Budapest lesz (itt játszik majd a magyar válogatott), a II. csoport együttesét Zalaegerszeg fogadja, a harmadik helyszín kijelölése viszont még nem történt meg. A hírek szerint a szovjet és a román válogatott játéka esedékes e keleti csoport küzdelmein.

NOK

1. Közút	4 4 0 0 76-48 8
2. DMVSC	3 3 0 0 75-24 6
3. Ny.-háza	3 1 0 0 47-51 2
4. Derecske	3 1 0 2 45-60 2
5. MEDICOR	4 1 0 3 33-76 2
6. Kinizsi	3 0 0 3 41-58 0

FERFIK

1. D. Dózsa	3 2 1 0 80-70 5
2. Újpest	3 2 1 0 79-70 5
3. Nagyvárad	2 2 0 0 47-31 4
4. MEDICOR	4 1 1 0 90-95 2
5. Gáziang	3 1 0 2 61-72 2
6. Nádudvar	3 0 0 3 60-79 0

SOROKBAN

Szűcs Lajos, az FTC, majd a Bp. Honvéd sokszoros válogatott labdarúgója tavasztól ismét játszik a területi bajnokságban szereplő Hévíz együttesében. Ferencvárosnál betöltött pályaedzői tiszttel továbbra is megtartja.

DMVSC-D. Universitas labdarúgó előkészületi mérkőzés rendeznek ma, szombaton 10.30 órától az Oláh Gábor utcai volt építők-pályán.
Az argentin nemzetközi sakkverseny harmadik fordulóját utasított Portisch 2,5 ponttal vezet a mezőnyt, mögötte Karovov, Seirawan, Braga, Palermo és Poluga-jevszkij 2-2 ponttal áll.

A labdarúgó Felszabadulási Napló Kupában szereplő hajdúbihari ifjúsági válogatott tagjai vasárnap 11.30 órakor a Nagyalomson gyülekeznek a hazánál mérkőzésre való indulás előtt.

Orosz Irén 23,99 másodperccel új országos fedett pályás csúcsot ért el a 200 m síkfutásban. A Debreceni Stadthallenben rendezett versenyen a férfi 200 m-en a debreceni Babály László 21,69-s idővel harmadik lett.

Labdarúgó előkészületi mérkőzésen: Modena (olasz C-liga)-Lengyelország 2-1, Castilla Madrid, Real Madrid vegyes-Szovjetunió 2-2, Ferencváros-Sibenik (jugoszláv) 2-0.

A debreceni városi ifjúsági tehermunkázatok Burger Gábor, illetve Kovács Katalin, a serültek versenyén Vincze Imre (mindhárom DMVSC) győzött.
Büzási Károly (DUSE) 50-80-as idővel nyerte a fővárosban rendezett ifjúsági fedett pályás atlétikai verseny 400 m-es futószámát.

Vízilabda

Két győzelmével jelentősen előbbre lépett a felszabadulási Kupa táblázatán a Debreceni Dózsa vízilabdacsapata. Debreceni Dózsa-CMSK 13-12 (3-3, 2-3, 2-5, 6-1). A debreceni góldobók: dr. Papp 6, Rea 4, Molnár, Lakó, Venger, Debreceni Dózsa-Kecskeméti SC 13-9 (3-2, 3-1, 5-4, 2-2). A debreceni góldobók: Vanger 5, dr. Papp 3, Rea 2, Lakó, Honti és Arató.

A Felszabadulási Kupa állása

1. FTC	5 5 0 0 73-38 10
2. MAFC	5 3 1 1 52-34 7
3. V. Izzó	5 3 1 1 54-32 7
4. Cegléd	5 2 1 2 53-51 5
5. D. Dózsa	6 2 1 3 61-67 5
6. KSC	5 2 0 3 50-48 4
7. Bányai D.	5 1 2 2 42-46 4
8. CMSK	5 2 0 3 58-47 4
9. Siketek	5 0 0 5 22-102 0

Meghalt

Adler Zsigmond
Pénteken, 81 éves korában hosszán tartó, súlyos betegségek után elhunyt Adler Zsigmond, a magyar ökölvívósport nagy egyénisége.
1917-25 között a III. kerületi TTVE, majd két évig a BTK versenyzője volt. Többször szerepelt a válogatottban, magyar bajnoki címet is nyert. 1927-ben terült át az edzői pályára. 1945-től a Vasas, majd a válogatott munkáját irányította. Keze alatt számtalan magyar bajnok, több Európa- és olimpiai bajnok, többek között a háromszoros ötkarikás győztes Papp László nőtt fel. (MTI)

A debreceni járás I. körzetének falusi spartakiádján a nyíracsi Pósnán Ferenc és az almási Révész József szerepelt a legjobban - a sakkosok versenyén, csapatban a bagameriariak nyertek.
A férfi röplabda NB II vasárnapi fordulójában a DUSE Miskolcon mérkőzik a Hejőcsaba ellen, az egyetemisták női gárdája pedig a Nyíregyházi Tanárwan, Braga, Palermo és Poluga-jevszkij 2-2 ponttal áll.

Február 16-ig lehet nevezni a debreceni városi kispályás labdarúgó-bajnokságra. A jelentkezőket a szövetség címere (Vörös Hadsereg útja 45-47.) kell eljuttatni.
Még egyszer olimpia címmel tömegsportidőutánt rendez, ma, szombaton az Alföldi Élelmiszer-és Vegyiárkereskedelmi Vállalat 14 együttes részvételével.

Február 15-től a DMVSC Vagóhid utcai sporttelepének irodaházában lesz a D. Sportiskola hivatali helyisége.
A természetbaráti záró eseményként ma délután 4 órakor a Déri Múzeumban a megyei és a városi szövetség szímlé be az elmúlt évi munkáról, az idei tervekről, este 8 órakor pedig a Debrecen étteremben bakancsbát zárja az egy hétig tartó rendezvénysorozat.

Hajdúszoboszlói Boeskaik-Kazincbarcikai Vegyész labdarúgó előkészületi mérkőzést rendeznek kedden délután 2 óratól a Gáziang-pályán.

A honfoglaló magyar nép élete

László Gyula grafikai kiállítása a Déri Múzeumban

A honfoglaló magyar nép életét bemutató kiállítás nyílt vasárnap, február 14-én délelőtt 11 órakor a Déri Múzeumban.

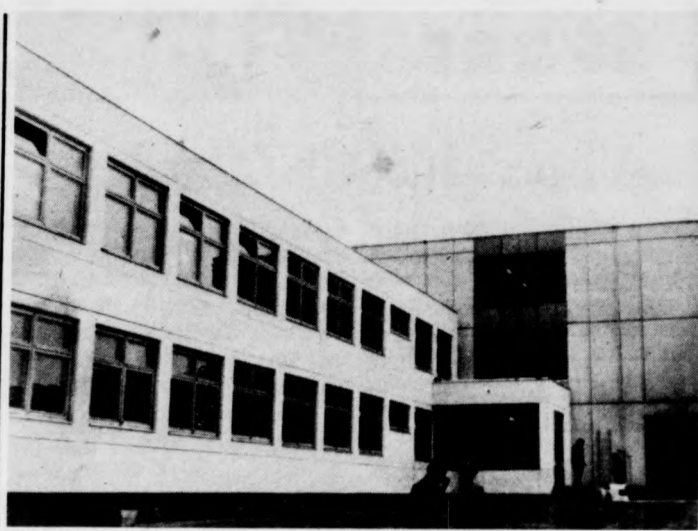
A tárlaton László Gyula festőművész, régész ötven grafikáját láthatják az érdeklődők. A művek körképét adnak a finnugor őstörténet, a népvándorlás kori és a honfoglaló magyar nép életéről. Grafikáin megelevenednek a mítoszok és mondák, de ábrázolja a Kárpát-medencében letelepülő magyarság hétköznapi életét és harcait is.

A Déri Múzeum kiállításán László Gyula grafikai kelti életre a hat tárlóban elhelyezett régészeti leletanyagot. A püspökladány-epérvölgyi X-XI. századi megfektetés alatt levő temető sírmellekleteiből, valamint a nyíregyházi Jósza András Múzeum honfoglalás kori emlékeiből válogattak a rendezők. Első ízben kerül nyilvánosságra az a püspökladány-epérvölgyi leletanyag, pontosabban annak egy része. Kiegészítő elemként csatlakozik a grafikai-

hoz és a régészeti anyaghoz a László Gyula sokoldalú tevékenységét illusztráló könyvkiállítás.

László Gyula 1910-ben született Székelyföldön. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán Rudnay Gyula tanítványa volt, közben régészetet hallgatott. 1940-tól a kolozsvári egyetem régészprofesszora. 1949-57 között a Nemzeti Múzeum középkori osztályának vezetője. Majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem régészeti tanszékének professzora. Az ő nevéhez fűződik a kettős honfoglalás elméletének koncepciója. Most bemutatott grafikái bizonyítják, hogy művészeti tevékenysége ötvöződött a tudományos kutató megfigyeléseivel.

Érdekltségként megemlíthetjük, hogy honfoglalás kori műtárgymásolatokat árusítanak majd a tárlat időtartama alatt. László Gyula kiállítását dr. Selmeczy László kandidátus, a Művelődési Minisztérium múzeumi osztályának vezetője nyitja meg. A tárlatot M. Nepper Ibolya régész rendezte.

Az új békásmegyeri iskola

DEBRECENIEK ÉPÍTETTÉK

Iskolaátadás Békásmegyeren

A fővárosi gyerekek tanulási körülményeit, jobb elhelyezését segíti az általános iskola, amelyet pénteken adtak át rendeltetésének Békásmegyeren. A nyolctantermes oktatási intézményt rekord idő, alig több mint négy hónap alatt készítették el a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat dolgozói.

Az iskola tervei is a vállalatnál készültek, s az építési és a szakipari szerelők munkáját is a Hajdú megyeiek végezték. Az úgynevezett felelősségi felelősséget a vállalatnál oktatási célokra évente mintegy 2,5 millió forintot fordítanak.

Korszerű körülmények között kezdődhet meg a tanítás (Közserző György felvétele)

A DEBRECENI DZSESSZ-klub hétfőn 17 órakor a Kőlcsey Művelődési Központban tartja az évi első foglalkozását. A svéd dzsesszéletet Turi Gábor mutatja be zenével illusztrált előadásában.

ZARVA TART belső korszerűsítési és bővítési munkák miatt február 15.-március 15. között a debreceni Vasutas Klubkönyvtár.

ÚJ MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVEK. Most jelentette meg a Mezőgazdasági Kiadó többek között Bánházi János -Fülöp Gábor Energiatakarékos talajművelési módszereket, Basa János-Gelei István Gazdaságos sertéstartás a ház körül, Csikváry László Az angoranyúl tenyésztése című könyveit.

A Központi Filmklub rendezvénye elmaradt!

AZ AMOKFUTO (lengyel), Delta 1/6, Vig 1/10.

MESEL A BÉCSI ERDŐ (oszt. rák-NSZK, 16). Művész 5, 1/8.

SZAMURAJOK ÉS BANDITÁK I-II. (Japán, 16). Apolló 1/10, 6, Meteor 1/6, Vig 7.

ZORÁN, A ZSÓKÉ FIA (Jugoszlávia), Apolló 1/2, 4, Meteor 3, Vig 1/4.

AHOVÁ LÉPEK, OTT FÜ NEM TEREM (francia). Híradó 1/10, este 1/8.

BOSSZÚÁLLÓK (szovjet), Vig mese 1/4, 6.

AZ EMBEREVŐ MEDVE (szovjet), Vig 1/12, 1/2.

NÁPOLYT LATNI ES.. (magyar), Híradó 1/12, 1/2, 1/4, 1/6.

PIEDONE HONGKONGBAN (olasz), Meteor mese 3, 1/6.

Diszkó-matiné a Kleipeda étteremben 15-től 17-ig, ugyanitt mozdizsókó 18-tól 22 óráig!

SZÍNHÁZ

Művelődési Központ:

Ma 7 órakor Kivilágos kivirradig - KISSZ-bérlét.

Hungária Kamaraszínház

Ma fél 3-kor A zongora - Május - Odry-bérlét.

A Csokonai Színház műsora február 16-23-ig

HORGASZTANFOLYAM. A téli horgásztanfolyam utolsó előadására február 15-én 17 órai kezdettel kerül sor az MTESSZ Kossuth utcai székházában. A tanfolyam hallgatói között értékes horgászcsikketek sorsolnak ki a rendezők.

VILÁGJARÓK. A Himalája hegyvilága címmel tart előadást Kubasek János a Kőlcsey Művelődési Központ konferenciatermében február 14-én 17 óratól.

MESEJÁTÉK. Szép az élet Kardamomban című mesejátékát mutatja be az Alföld ifjúsági színpad február 14-én, vasárnap délelőtt 11 órásközben. A tanfolyam hallgatói között értékes horgászcsikketek sorsolnak ki a rendezők.

A DEBRECENI NÉPI EGYÜTTES és a Balmazújvárosi Úttörő Fúvószenekar ad közös műsort február 15-én, hétfőn 19 óratól a Kőlcsey Művelődési Központ színháztermében.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV

Művelődési Központ:

1982. február 16. (kedd): 7 órakor Bohémélet - Udvarhelyi-bérlét.

1982. február 17. (szerda): Nincs előadás.

1982. február 18. (csütörtök): Nincs előadás.

1982. február 19. (péntek): 7 órakor Bohémélet - Gözön-bérlét.

1982. február 20. (szombat): 7 órakor Kivilágos kivirradig - Maróthy-bérlét.

1982. február 21. (vasárnap): 7 órakor Kivilágos kivirradig - Csokonai-bérlét.

Hungária Kamaraszínház

1982. február 16. (kedd): 7 órakor Lumpácusz Vagabandusz - bérlétszűnet.

1982. február 17. (szerda): Nincs előadás.

1982. február 18. (csütörtök): 7 órakor A Zongora - Május - Varsányi-bérlét.

1982. február 19. (péntek): 7 órakor Imádok férjhez menni - Kossuth-bérlét.

1982. február 20. (szombat): 5 órakor Imádok férjhez menni - bérlétszűnet.

1982. február 21. (vasárnap): 6 órakor Imádok férjhez menni - Rátkay-bérlét.

8.05 Iskolatévé. 8.40 Unser Bildschirm - A mi kepernyőnk. 9.00 Auto-motorsport. (ism.). 9.30 Perpetuum mobile. 10.00 Nem kell mindig kaviar. (ism.). 10.55 A fele sem igaz. (ism.). 11.25-12.05 A Tv galériája. 14.17 Műsorismertetés. 14.20 Magilla Gorilla. Amerikai föld. Spanyol rövidfilmsorozat. 15.15 Reklám. 15.25 Bélyegvilág. 15.35 Szokimondó. 16.15 Hírek. 16.20 Pályahűség. Dokumentumfilm. 17.00 Reklám. 17.05 Tajak, városok, emberek. 17.35 Feleki képek mögött van. Dokumentumfilm. 19.00 Reklám. 19.10 Idősebbek is elkezdhetik... 19.15 Esti mese. 19.30 Tv-hírado. 20.00 Vers - mindenkinek. 20.05 -23.13 Szombat esti filmekkel. 20.05 Bohócok, akrobáták és társak. 20.30 Menő Mano. Olasz-angol rajzfilmsorozat. 20.35 Humor Harold. Amerikai burleszkfilm-összeállítás. 20.55 Menő Mano. 21.00 Meghökkenő mesék. Angol tévéfilmsorozat. 21.25 Starsky és Hutch. Amerikai bűnügyi filmsorozat. 22.10 Nemzetközi diszkó. 22.50 Szivdobogás. Lengyel film. 23.15 Tv-hírado 2.

BUDAPEST, 2. műsor

15.38 Műsorismertetés. 15.40 Unokáink sem fogják látni. 16.05 Pázi-fé. 16.45 Másfél millió lépés Magyarországon. 17.25 A városparancsnok. 18.20 Budapest sportcsarnok. 19.30 Tv-hírado. 20.00 Vers - mindenkinek. 20.05-22.25 Hatalos véletlen. Amerikai társadalmi dráma.

POZSONY, 1. műsor

7.58 Műsorismertetés. 8.00 Idősebbek is elkezdhetik...

HÍREK

1982. február 13. Szombat ÉVFORDULÓNAPTÁR

Ella, Linda napja

A Nap kél 6.54 - nyugszik 17.04 órakor

VÁRHATÓ IDOJARAS: Változóan felhős, párák, éjszaka sokfelé, napközben szórvaosan ködös idő. Szármotévo csapadék nem lesz. Gyenge, legfeljebb mérsékelt légmozgás. A legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton a ködös részekben 0, -5, másutt 2, 7 fok között lesz.

MILLIÓK OKTATÁSRA. A Debreceni Ruhagyárban az elmúlt három évben hét dolgozó tett eredményes technikusminősítő vizsgát, jelenleg pedig 35 termelésirányító végzi a műveletképző tanfolyamot. A vállalatnál oktatási célokra évente mintegy 2,5 millió forintot fordítanak.

KERÉKPÁROZÓ KI-NALIAK. Kinában csaknem egymillió ember közlekedik kerékpáron; ott szinte ez az egyetlen egyéni közlekedési eszköz. Kinában jelenleg mintegy 77 millió kerékpár van forgalomban, s évente 10 milliót gyártanak. Am a szükségleteket még így sem tudják fedezni, különösen a falvakban.

A MAGYAR CAMPING ES CARAVANNING CLUB Hajdú-Bihar megyei Szervezete február 15-én, hétfőn délután 17 órai kezdettel klubestet tart a Kőlcsey Művelődési Központ konferenciatermében. Program: a 43. FICC rallyval kapcsolatos spanyolországi útibeszámoló.

MŰSORAJÁNLAT. Vasárnap, február 14-én 15.30-kor a Petőfi rádióban Magyarok Kuvaitban címmel hangzik el helyszíni riport. E dűszdag közel-keleti olajországban háromszáz magyar dolgozik. Rajtuk is múlik, milyen képet alkotnak a magyar gazdaságról és általában a magyarokról a helybeliek.

KISSZÖVETKEZET. Debrecenben 18 taggal megalakult az Építő-, Szak- és Szervezőipari Kiszövetkezet. Profilyába lakáskarbantartás (festés, parkettcsiszolás, melegburkolás, villanyszerelés) és egyéb javító tevékenység tartozik. A szövetkezet tag-sága túlnyomórészt a Debreceni Lakáskarbantartó és Villamosipari Szövetkezetből vált ki.

AKTFÉNYFEPEZÉS címmel nyílt országos kiállítás pénteken Szolnokon, a Mezői művelődési és ifjúsági központban. A tárlaton huszonhárom alkotó több mint 130 felvétele látható. A kiállítás 1982. március 1-ig tart nyitva.

MACSKAFALVI kalandok címmel nyilvános rajzfelvetést tartanak ma, szombaton délelőtt 10 óratól a BIO-GAL klubkönyvtárban (Monti ezredes u. 3. szám).

Rajtvényfejtők figyelmébe!

A Napló 1982. január 24-i számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: Micimackó - Kecsőka - Hatéves - Lettünk - Micsoda négy nap - Karinty - Békét beszűltetel.

50-50 forintos könyvtulajtony nyertek: Daróczi Katalin Debrecen, Bethlen u. 45.; Györfly Irén Debrecen, Dobsina u. 15. I. em.; Harsányi László Debrecen, Gyergyó u. 9. VII. 43.; Koch Nándorné Debrecen, Erzsébet u. 26. VIII. 32.; Nemes Györgyné Debrecen, Gyöngyösi u. 10. I. em.; Suták Ferenc Debrecen, Hajó u. 14. VI. 21.; Dede Mária Hajdúszoboszló, Arany J. u. 9.; Farkas Ferencné Biharkeresztes, Rákóczi u. 25.; Gál Sándorné Míképécs, Szél u. 24.; Szabó Józsefne Monostorpályi, Debrecen u. 33.

KÖZLEMÉNY

Világújságot 1982. február 15-én Vénkert u.-Ibolya u. sarkán megnyitom. Antonné. (X)

Zárszó

Ebesi

Harminkettedik záró adó és tervtárgyaló közlést tartotta meg a hétvégi Ebesi Vörös Csillag Tervezőbizottság. E harmadik év alatt, amely emberes, idő, felszámolták Ebesi éves tanyavilágát, s hoztak egy szocialista tervet, amely ma már néglakost számlál, foglalkoztat meg a vezetőségi beszámolóval együtt építésgyárapodott a termelőszövetkezet.

A jó termőhelyi adottság, azok ésszerű kihasználásának eredménye, hogy az évről évre erősödik a közéleti tagok személyi jövedelmében az alapvetően hozamának növelése, a minőségének javítása, továbbá a mellette tevékenység bővítése, a reszég fokozása volt a fő. Mindezt összességében teljesíteni, sőt túlteljesíteni. A taglétszám csökkenése is megállt, sőt mekkelt növekedés tapasztalható. Jelenleg a tsz-nek 603 és 101 alkalmazottja van közös gazdálkodás 2971 társzántón folyik.

Az 1980-as, retdkivülős miatt Ebesen is ke-

Hajdúböszörmény

Amint azt elmúlt évi közléseink mutatják, a hatékony munkát végzett hajdúböszörményi II. Kongresszus Termelőszövetkezetnek a meles, a gazdálkodás és értékesítés terén egy sikeres előrelépést. E szövetkezetben évenkénti számítás alapján rajrolják a feladatokat. E adatok általános alapelveit 1981-ben a hatékonyságvesztést tette a vezetőség héten közgyűlés elé tett beszámoló az állami nyelvést mint fejlődési és védelmező ágazatot jelképez, hogy annak minőségében növekedett az ágazatban a tehénelétszám százelekkel, a juhállomány tízenegyet, az anyajuhok száma nyolc százelekkel, az eredmény. A juhászati üres hodályokban és a szállásokon is egész éven termelést folytatott, felneve több mint 25 ezer liba, 155 ezer csirkét. Jól vizzott a tsz a közös pulyklep gesztorként is: a tervérvétele 59, tiszta eredménye több mint 5 millió forint.

A növénytermesztés százelekkel teljesítette irányzatát, a kedvezőtlen vashi időjárás ellenére a gazdaság volt a vetőmagtermesztés. A zöldségkertek ugyancsak eleget tettek a várásoknak, jelentős mértékben közreműködött a megilletve városi ellátásban. A szőlőművelés értékelhető a szőlőművelés kerteszet munkájával együtt, hogy az üvegházban befejezettek a korszerűsítések, illetve a tervérvételek, a gyümölcsök a tervérvételek, a gyümölcsök a tervérvételek, a gyümölcsök a tervérvételek.

Fontos gazdaságpolitikai feladatának tekintette a Kongresszus Termelőszövetkezet vezetősége a háztáji kisegítő gazdaság irányítását, s az értékelés szerén 1981-ben megfelelő összehangolt volt az ágazatban a társad-